

Jonggehandicapten onder de Participatiewet

seo economisch onderzoek

Amsterdam, april 2019
Uitgevoerd met subsidie van Instituut Gak

Jonggehandicapten onder de Participatiewet

Tweede rapportage april 2019

Lucy Kok (SEO)
Lennart Kroon (SEO)
Marloes Lammers (SEO)
Rosanne Oomkens (Panteia)
Tom Geijssen (Panteia)
Michiel Linssen (Panteia)

Met medewerking van
Pierre Koning (VU)
Maarten Lindeboom (VU)
William Luiten (SEO)
Marjolein Sax (De Beleidsonderzoekers)
Auke Witkamp (Verwonderzoek)

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

seo economisch onderzoek

“De wetenschap dat het goed is”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winst-oogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport nr. 2019-27

ISBN 978-90-6733-971-1

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2019 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

Samenvatting

Als gevolg van de Participatiewet zijn eind 2016 en 2017 meer jonggehandicapten aan het werk en komen ze minder in contact met justitie. Dienstverlening door gemeenten komt steeds meer op gang. Het aandeel van de 18-jarige instroom van jonggehandicapten onder de Participatiewet dat niet werkt, geen onderwijs volgt en geen uitkering ontvangt, is minder dan tien procent.

Aanleiding, onderzoeksvragen en onderzoeksaanpak

Vanaf 2015 is de Wajong niet langer toegankelijk voor jonggehandicapten die 18 jaar worden en arbeidsvermogen hebben. Zij vallen onder de Participatiewet, wat hen recht geeft op bijstand en hulp van de gemeente bij het vinden van werk. Jonggehandicapten zonder arbeidsvermogen kunnen na 2015 nog wel instromen in de Wajong. De vraag is wat er met deze voormalige jaarlijkse Wajong-instroom gebeurt: vinden zij een baan, zijn zij anderszins actief, vallen zij terug op hun ouders? En welke rol spelen gemeenten in het aan het werk helpen van deze nieuwe doelgroep? Maakt hun dienstverlening een verschil met de (voormalige) dienstverlening door UWV?

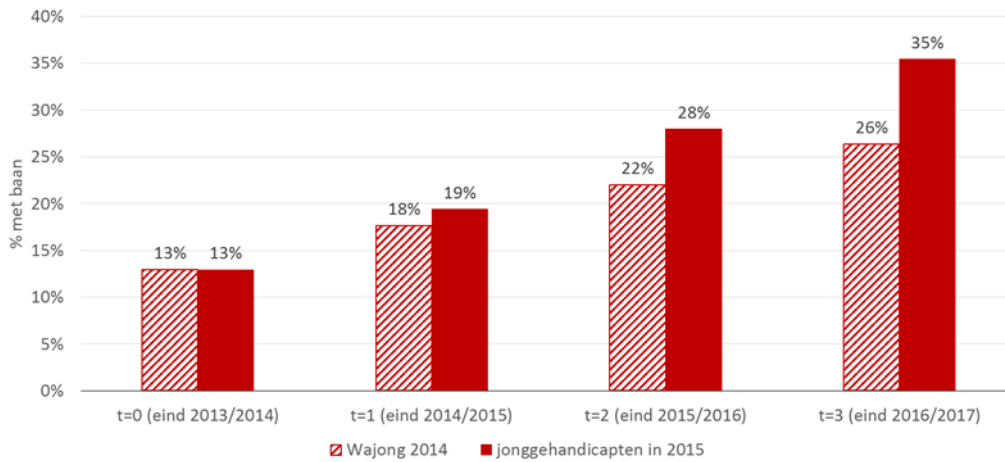
Dit onderzoek beschrijft welke gevolgen de Participatiewet heeft voor 18-jarige jonggehandicapten die in 2015 bij ongewijzigd beleid in de Wajong zouden zijn ingestroomd. SEO Economisch Onderzoek heeft in samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam een kwantitatief onderzoek uitgevoerd gebaseerd op databestanden van het CBS tot en met december 2017. Omdat jonggehandicapten onder de Participatiewet niet als zodanig herkenbaar zijn, is een groep geselecteerd die in 2019 18 jaar werd en dezelfde kenmerken had als degenen die in 2014 18 jaar werden en instroomden in de Wajong. Deze jongeren met 'Wajong-kenmerken' stromen vanaf 2015 dus grotendeels niet meer in de Wajong in, maar zouden dat bij ongewijzigd beleid met grote waarschijnlijkheid wel hebben gedaan. De resultaten zijn dus gebaseerd op een schatting en gelden alleen voor de 18-jarige instroom in de Participatiewet. Panteia heeft een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, dat bestaat uit tien casestudy's, uitgevoerd in negen gemeenten en bij UWV. De casestudy's hebben de inspanningen voor jongeren met een arbeidsbeperking in beeld gebracht en de werkzame en belemmerende mechanismen bij de begeleiding van deze doelgroep naar werk.

Wat gebeurt er met de jonggehandicapten onder de Participatiewet?

Grotere kans op een baan voor jonggehandicapten onder de Participatiewet

De 18-jarige jonggehandicapten onder de Participatiewet zijn vaker aan het werk dan de 18-jarige jonggehandicapten in de Wajong. Hierbij is gecorrigeerd voor de conjunctuur. In het eerste jaar na instroom werkt de eerste groep in 28 procent van de gevallen en de tweede groep in 22 procent van de gevallen. In het tweede jaar na instroom neemt het verschil tussen de twee groepen iets toe, 35 procent tegenover 26 procent. De groei in banen voor jonggehandicapten onder de Participatiewet zit met name in deeltijdbanen en contracten voor bepaalde tijd. Dit komt overeen met de constatering van gemeenten dat vaste contracten maar weinig voorkomen.

Figuur S.1 Nieuwe doelgroep werkt met name één en twee jaar na instroom vaker dan de 'oude' Wajong

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Minder criminaliteit, geen effect op de woonsituatie

Het aantal contacten met justitie van jonggehandicapten daalt sinds de invoering van de Participatiewet. De thuissituatie van jonggehandicapten verandert nauwelijks onder de Participatiewet. Ook de onderwijsdeelname verandert weinig.

Minder beroep op uitkering onder de Participatiewet

Minder dan een vijfde van de nieuwe doelgroep doet een beroep op de bijstand – 16 procent in het jaar van instroom en 19 procent in het jaar na instroom. Dit komt voornamelijk omdat in het jaar van instroom zestig procent en het jaar na instroom 34 procent van de jongeren nog onderwijs volgt en daarom (nog) niet in aanmerking komt voor een bijstandsuitkering. Het aandeel jonggehandicapten in de Participatiewet dat niet werkt, geen onderwijs volgt en geen uitkering ontvangt, is minder dan tien procent. In 2015 is dat acht procent en een jaar later zeven procent.

Welke rol spelen gemeenten in het aan het werk helpen van jonggehandicapten?

Gemeenten krijgen meer zicht op de doelgroep

In de eerste periode na de invoering van de Participatiewet waren gemeenten vooral gericht op de instroom vanuit het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs (pro/ en vso). Gemeenten krijgen nu vooral via het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt meer zicht dan voorheen op uitstroom en schooluitval. Daarnaast komen jongeren in beeld via nieuwe bijstandsaanvragen. Om reeds bij de aanvraag van een bijstandsuitkering de doelgroep te herkennen, hebben enkele gemeenten alle medewerkers met klantcontact trainingen gegeven om niet-zichtbare beperkingen te herkennen. Er is over het algemeen beperkt zicht op jongeren die niet onder het vso of pro vallen en die geen bijstandsuitkering aanvragen. Gemeenten proberen aan te sluiten op de wensen en behoeften van de nieuwe doelgroep. In sommige gevallen betekent dit dat gemeenten nauwe samenwerkingen zijn aangegaan met bijvoorbeeld UWV, GGZ, of het lokale SW-bedrijf om expertise over specifieke doelgroepen 'in huis' te halen.

Aanbod dienstverlening en samenwerking verbreed

De dienstverlening van gemeenten kwam aanvankelijk moeizaam op gang. In 2016 en 2017 is de dienstverlening snel gegroeid. Vooral het aandeel jongeren met een loonkostensubsidie is snel toegenomen.

Diverse gemeenten werken regionaal samen in of met een uitvoeringsorganisatie die verantwoordelijk is voor de begeleiding van arbeidsbeperkte jongeren. Vaak is ook de sociale werkvoorziening betrokken en vervullen deze werkbedrijven (tijdelijk) de rol van werkgever. Het aanbod van gemeentelijke dienstverlening voor de ‘nieuwe’ doelgroep wordt steeds breder. Er wordt samengewerkt met nieuwe partijen of het aanbod van bestaande partijen wordt verbreed. Dit is mogelijk omdat er nu enkele jaren ervaring is en de doelgroep in omvang toeneemt; er is meer kennis over wat er nodig is en meer massa om het aanbod te kunnen realiseren. Betrokkenen geven aan dat hier ook behoefte aan was; het aanbod van gemeenten was redelijk eenzijdig en soms nog te veel gebaseerd op wat het werkbedrijf standaard aanbod.

In termen van verschillen tussen grote en middelgrote gemeenten valt op dat in grote gemeenten snel aparte teams, projecten en programma's worden ontwikkeld. Voordeel hiervan is dat snel expertise ontwikkeld kan worden. Een nadeel hiervan is dat verschillende onderdelen van een organisatie elkaar vaak minder goed weten te vinden en het lastig kan zijn buiten de standaard processen maatwerk te bieden. In middelgrote gemeenten valt op dat samenwerking met andere onderdelen binnen de gemeente doorgaans goed verloopt en dat maatwerk vaak mogelijk is. Middelgrote gemeenten werken vaker dan grote gemeenten samen met veel verschillende partijen in de regio om passende dienstverlening te kunnen bieden. Elke gemeente werkt samen met vso- en pro-scholen in de buurt en is betrokken bij de overgang van school naar de arbeidsmarkt.

Belangrijke knelpunten op het gebied van de organisatie van de dienstverlening zijn:

- Concurrentiestrijd tussen verschillende afdelingen binnen gemeenten, wanneer meerdere afdelingen binnen een gemeente zich bezighouden met de doelgroep. Dit kan ook spelen tussen gemeenten en UWV wanneer beide een prikkel ervaren om hun ‘eigen’ jongeren te bemiddelen.
- Bij de grote gemeenten speelt dat vanwege de schaal mensen van verschillende afdelingen elkaar lang niet altijd (persoonlijk) kennen. Dit belemmert de samenwerking.
- Targets richten zich vooral op het realiseren van veel plaatsingen, niet op duurzame plaatsingen. Er is overigens zeer beperkt zicht op de duurzaamheid van plaatsingen, wat sturing op duurzaamheid nauwelijks mogelijk maakt.

Gemeenten onderling en UWV werken aan harmonisatie instrumentarium

Belangrijke instrumenten om jonggehandicapten aan het werk te helpen zijn loondispensatie (voor Wajongers), loonkostensubsidies, jobcoaches, beschut werk, werkaanpassingen en matching. Meerdere gemeenten geven aan veel gebruik te maken van de praktijkroute (via welke jongeren sinds 1 januari 2017 toegang hebben tot het doelgroepregister) en van de forfaitaire loonkostensubsidie (die kan worden ingezet voordat de jongere is toegelaten tot het doelgroepregister). Een enkele gemeente geeft aan dit niet of nauwelijks te doen.

Gemeenten richten zich meer dan voorheen op ‘jobcarving’. Bij jobcarving wordt gekeken naar mogelijkheden om op korte termijn een specifieke functie aan te passen aan een werkzoekende.

Op het gebied van werkgeversdienstverlening valt op dat er bij gemeenten steeds meer aandacht is voor aanbodgericht matchen. Hierbij wordt naar banen gezocht die passen bij specifieke werzoekenden, zodat de kans op een duurzame match groter is. Deze werkwijze vergt veel tijd en persoonlijke aandacht, maar is volgens gemeenten voor veel kandidaten de enige manier om duurzaam aan het werk te kunnen. UWV biedt werkgevers sinds circa 2010 de dienst ‘Inclusief Herontwerp’ aan. Bij Inclusief Herontwerp gaat het om het *structureel* aanpassen van werkprocessen zodat er ook structureel functies voor specifieke doelgroepen ontstaan. Daarnaast maakt UWV in zijn dienstverlening, evenals gemeenten, gebruik van jobcarving.

Een verschil tussen gemeenten en UWV is dat gemeenten elk hun eigen beleid over de inzet van instrumenten hebben vastgesteld, terwijl UWV gebonden is aan landelijke richtlijnen. Veel gemeenten geven aan dat zij samen met UWV het instrumentarium in de regio proberen te harmoniseren om uniforme dienstverlening te kunnen bieden.

Belangrijke knelpunten op het gebied van de inzet van instrumenten zijn:

- Onrealistische verwachtingen over jongeren met een arbeidsbeperking. Soms leven gemeenten in de veronderstelling dat jongeren die een mbo-opleiding hebben afgerond zelf wel werk vinden en zich hierin zelf kunnen redden. Veel jongeren met een arbeidsbeperking hebben echter ook na plaatsing (in regulier dan wel beschut werk), en vaak ook na twee jaar van nazorg, vaak nog extra aandacht nodig. Gebrek aan langdurige nazorg kan duurzame uitstroom in de weg zitten. Daar komt bij dat er veel uitval is in het mbo omdat een deel van de jongeren met een arbeidsbeperking een mbo-opleiding niet aankan. Vso- en pro-scholen geven vaak een negatief advies af, maar dat wordt niet opgevolgd door jongeren en hun ouders.
- Scholen geven aan vaak onvoldoende geschikte stageplekken te kunnen realiseren. Hierbij geven enkele scholen aan behoefte te hebben aan meer inzet van de gemeente om dit te realiseren.
- In sommige gemeenten zijn signalen dat er onvoldoende passende dienstverlening beschikbaar is voor jongeren met gedragsproblemen. Er is behoefte aan intensieve, individuele begeleiding voor deze jongeren.

Conclusie

Jonggehandicapten onder de Participatiewet zijn vaker aan het werk dan jonggehandicapten in de Wajong. Minder dan tien procent is niet in beeld via werk, uitkering of school. Dat meer jongeren werken, komt mogelijk door een sterkere financiële prikkel van de jongeren zelf om aan het werk te komen. Ook de dienstverlening van gemeenten heeft mogelijk bijgedragen aan de grotere kans op werk. Voordeel van de dienstverlening van UWV was dat deze centraal was aangestuurd en in alle regio's hetzelfde was. Daardoor hadden werkgevers altijd met één regime te maken. Ook was de schaal van UWV groter, waardoor er meer expertise opgebouwd kon worden. Gemeenten zijn sinds 2015 bezig met het zelf opbouwen van expertise. Vooral kleine gemeenten maken veelvuldig gebruik van expertise bij andere partijen. Verder wordt in veel gemeenten gewerkt aan het harmoniseren van de dienstverlening, waardoor werkgevers op termijn mogelijk weer met één regime te maken krijgen. Zorgpunten in de uitvoering zijn de concurrentie binnen gemeenten en met UWV om de eigen doelgroep en het onvoldoende realiseren van beschut werk.

Inhoud

Samenvatting	i
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2 Relevante regelgeving.....	1
1.3 Effecten in theorie.....	4
1.4 Onderzoeksaanpak.....	6
1.5 Leeswijzer.....	8
2 Wat gebeurt er met de nieuwe doelgroep?	9
2.1 Selectie van de nieuwe doelgroep.....	9
2.2 Gevolgen van de Participatiewet voor de nieuwe doelgroep.....	10
2.3 Conclusies.....	17
3 Wat doen gemeenten voor de nieuwe doelgroep?	19
3.1 De doelgroep in beeld.....	19
3.2 De organisatie van de dienstverlening.....	26
3.3 De inzet van instrumenten.....	29
3.4 Conclusie.....	36
Literatuur	41
Bijlage A Overzicht van respondenten	43
Bijlage B Lijst van afkortingen	45
Bijlage C Samenstelling analysebestand	47
Bijlage D Kenmerken Wajong 2014	49
Bijlage E Wajong 2013 vs. Wajong 2014	53
Bijlage F Selectie jonggehandicapten in 2015	55
Bijlage G Kenmerken in het voorspelmodel	58
Bijlage H Kwaliteit van de match	61
Bijlage I Tabellen uitkomstmaten	65
Bijlage J Begeleidingscommissie	69

1 Inleiding

Jonggehandicapten met arbeidsvermogen vallen vanaf 2015 onder de Participatiewet. Dit onderzoek gaat in op de gevolgen van de Participatiewet voor deze jonggehandicapten. Vinden zij een baan, zijn zij anderszins actief of vallen zij terug op hun ouders? En wat is de rol van gemeenten hierin?

1.1 Aanleiding en doelstelling

Met de komst van de Participatiewet is de Wajong afgesloten voor jonggehandicapten die vanaf 2015 18 jaar worden en arbeidsvermogen hebben. Degenen die voor 2015 zijn ingestroomd houden hun Wajong-uitkering. Ook jonggehandicapten zonder arbeidsvermogen houden recht op een Wajong-uitkering. Jonggehandicapten met arbeidsvermogen die vanaf 1 januari 2015 18 jaar worden vallen onder de Participatiewet. Zij hebben recht op bijstand en hulp van de gemeente bij het vinden van werk.

Dit onderzoek beschrijft welke gevolgen de Participatiewet heeft voor jonggehandicapten. Met andere woorden, wat is het perspectief van de jonggehandicapten onder de Participatiewet (die bij ongewijzigd beleid recht op een Wajong-uitkering gehad zouden hebben)? Het onderzoek beantwoordt de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat gebeurt er met de nieuwe doelgroep? Vinden zij een baan, zijn zij anderszins actief of vallen zij terug op hun ouders?
2. Wat doen gemeenten om de nieuwe doelgroep aan het werk te helpen?
3. Wat zijn succes- en faalfactoren van het beleid van gemeenten om deze nieuwe doelgroep aan het werk te helpen?

Deze tweede tussenrapportage is een vervolg op de eerste tussenrapportage, gepubliceerd in 2018.¹ Jonggehandicapten worden in deze tweede tussenrapportage gevolgd tot eind 2017. Eind 2019 volgt de eindrapportage van dit onderzoek. Daarin worden jonggehandicapten gevolgd tot eind 2018.

1.2 Relevante regelgeving

1.2.1 Veranderingen in de Wajong

De Wajong-regeling is bedoeld voor personen die voor hun 18de verjaardag of tijdens hun studie arbeidsongeschikt zijn geworden. De Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) is een regeling die sinds 1998 van kracht is en in deze periode drie versies gekend heeft. Achtereenvolgend zijn deze versies de 'oude Wajong' (1998 t/m 2009), de 'nieuwe Wajong/Wajong 2010' (2010 t/m 2014) en 'Wajong 2015' (vanaf 2015).

¹ Kok, L., Kroon, L., Lammers, M., Sax, M., Witkamp, A. & Stroeker, N. (2018). Jonggehandicapten onder de Participatiewet. SEO-rapport 2018-07. Amsterdam: SEO

De wijziging in de Wajong in 2010 was ingegeven door de sterke groei van de instroom. De Wajong werd daarom meer activerend gemaakt. De ‘nieuwe Wajong’ bestond uit drie regelingen. De werkregeling was bedoeld voor jonggehandicapten (18 t/m 25 jaar) met arbeidsvermogen. Ook Wajongers die geen arbeidsvermogen hadden, maar waarvan UWV nog niet kon beoordelen of het ontbreken daarvan duurzaam was, kwamen in de werkregeling. Voor jongeren in de werkregeling werd binnen 14 weken na aanvraag een participatieplan opgesteld, waarin afspraken werden gemaakt over de route naar werk, en rechten en plichten werden geëxpliciteerd. Pas na overeenstemming over dit plan ging het recht op inkomensondersteuning in. Volledig en duurzaam arbeidsongeschikte jongeren kwamen in aanmerking voor de uitkeringsregeling. In tegenstelling tot de werkregeling had deze regeling geen sollicitatieplicht. Jonggehandicapten in de werkregeling en de uitkeringsregeling ontvingen een uitkering van 75 procent van het minimumloon. Voor jonggehandicapten die een opleiding volgden en recht op studiefinanciering hadden, bestond de studieregeling. De uitkering bedroeg 25 procent van het minimumloon. Afhankelijk van de leeftijd ging het om circa 2 à 4 duizend euro per jaar. Na afloop van de studie werd beoordeeld of zij in de werkregeling kwamen of in de uitkeringsregeling.

De ‘Wajong 2015’ is alleen nog toegankelijk voor jonggehandicapten die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Jongeren die vanaf 1 januari 2015 18 jaar worden, hebben geen recht meer op een Wajong-uitkering als zij (mogelijk in de toekomst) arbeidsvermogen hebben of nog studeren. Zij vallen onder de Participatiewet.

1.2.2 De Participatiewet

Met de komst van de Participatiewet verschuift de verantwoordelijkheid voor jonggehandicapten die vanaf 2015 18 worden grotendeels van het Rijk (UWV) naar de gemeenten. Jonggehandicapten met arbeidsvermogen vallen sindsdien onder de Participatiewet. Zij komen eventueel in aanmerking voor een bijstandsuitkering. De verantwoordelijke gemeente beslist hierover. Ook is het aan de gemeenten om deze personen op de arbeidsmarkt te integreren.

Jonggehandicapten die studeren, hebben geen recht op een bijstandsuitkering (ook als zij geen arbeidsvermogen hebben). Als zij klaar zijn met hun studie en geen arbeidsvermogen hebben, komen zij in aanmerking voor een Wajong-uitkering. Tijdens hun studie hebben zij wel recht op studiefinanciering. Ook hebben zij op grond van de Participatiewet recht op een individuele studietoelage in de vorm van bijzondere bijstand. De hoogte van deze studietoelage verschilt sterk per gemeente, van ca. 360 euro per jaar tot 3.600 euro per jaar (Hartholt, 2015). Deze verschillen tussen gemeenten zijn er ook in 2018 nog (Hartholt, 2018). Volgens de Studentenvakbond zijn weinig studenten op de hoogte van de mogelijkheid van een studietoelage uit de bijstand (Hartholt, 2016). In 2017 ontvingen 1.410 personen een studietoelage. Het gemiddelde uitgekeerde maandbedrag in 2017 was volgens het CBS 110 euro per maand.² Dat is aanzienlijk minder dan het gemiddelde voor een Wajonger in de studieregeling (2 tot 4 duizend euro).

De bijstandsnorm voor een jongere van 18 tot 21 jaar bedraagt per 1 juli 2019 253 euro netto per maand.³ Dit bedrag is lager dan voor jongeren vanaf 21 jaar, omdat de ouders nog een onderhoudsplicht hebben voor kinderen tot 21 jaar. De kostendelersnorm is niet van toepassing op jongeren

² CBS-rapportage bijzondere bijstand: individuele studietoelage 2015 t/m 2017, oktober 2018.

³ Dit is de norm voor een alleenstaande jongere zonder ten laste komende kinderen.

onder de 21 jaar. Vanaf 21 jaar bedraagt de bijstandsnorm voor een alleenstaande jongere 974 euro netto per maand. Een thuiswonende jongere wordt ook als alleenstaande beschouwd. Wel is in dat geval de kostendelersnorm van toepassing.

In tegenstelling tot de Wajong wordt de bijstandsuitkering getoetst op vermogen en partnerinkomen. Als een jonggehandicapte vermogen heeft of samenwoont met een partner met inkomen, vervalt het recht op bijstand geheel of gedeeltelijk.

1.2.3 De sociale werkvoorziening en de banenafpraak

De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is vanaf 1 januari 2015 afgesloten voor nieuwe instroom. Het aantal arbeidsgehandicapten in een sociale werkvoorziening (90.000 in 2014) wordt langzaam afgebouwd door natuurlijke uitstroom (overlijden, pensioen of beëindiging van tijdelijke contracten). Uiteindelijk (rond 2050) zal er niemand meer in de Wsw zitten.

Om de daling van de werkgelegenheid in de sociale werkvoorziening te compenseren hebben gemeenten met ingang van de Participatiewet de ruimte om beschut werk te organiseren. In de Participatiewet is voorzien dat het aantal mensen in beschut werk via gemeenten langzaam zal oplopen tot 30.000. Als een gemeente iemand beschut werk wil aanbieden dan vraagt de gemeente advies aan UWV. Ook arbeidsgehandicapten zelf kunnen sinds 1 januari 2017 zo'n advies aanvragen. Als UWV van oordeel is dat de arbeidsgehandicapte uitsluitend in beschut werk werkzaam kan zijn dan geeft UWV een Advies indicatie beschut werk af. De gemeente heeft dan een 'zware inspanningsverplichting' ook daadwerkelijk een beschutte werkplek aan te bieden.⁴

Ook is in het Sociaal Akkoord uit 2013 vastgelegd dat werkgevers en overheid gezamenlijk 125.000 extra banen realiseren voor mensen met een arbeidsbeperking, oplopend tot 2026 (Wet banenafpraak). Aan het behalen van deze doelstelling is de quotumwet verbonden. De quotumwet houdt in dat wanneer werkgevers niet voldoende mensen uit het doelgroepregister in dienst hebben, zij een boete kunnen krijgen. De quotumwet treedt alleen in werking wanneer de jaarlijkse quota voor de realisatie van de banenafpraak niet gehaald worden. Voor degenen die opgenomen zijn in het doelgroepregister geldt een no-riskpolis: de werkgever heeft bij ziekte van de werknemer geen extra kosten in de vorm van een loondoorbetalingsperiode of een hogere premie voor de Ziektewet of de WIA.

Iemand die is opgenomen in het doelgroepregister, komt in aanmerking voor één van de extra banen uit het Sociaal Akkoord. De toegang van jonggehandicapten tot het landelijk doelgroepregister kan op drie manieren verlopen:

1. De gemeente of de klant vraagt een Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen (ABA) aan bij UWV. Als uit het onderzoek van UWV blijkt dat de klant kan werken, maar door ziekte of gebrek niet in staat is zelfstandig het wettelijk minimumloon te verdienen, dan krijgt de klant de indicatie banenafpraak. UWV beoordeelt het arbeidsvermogen op basis van een aantal drempelfuncties.
2. Sinds 1 januari 2017 geeft ook de praktijkroute toegang tot het doelgroepregister. De gemeente kan een loonwaardemeting laten uitvoeren op de werkplek en wanneer daaruit blijkt dat de

⁴ Art 10b, lid 3 Participatiewet. Zie ook beantwoording Schriftelijke vragen in het kader van de voorhangprocedure van het ontwerpbesluit advisering beschut werk, Tweede Kamer 7 november 2014

klant minder dan honderd procent van het wettelijk minimumloon kan verdienen, volgt opname in het doelgroepregister. De praktijkroute betreft voor een deel arbeidsgehandicapten die door gemeenten aan het werk zijn geholpen met een loonkostensubsidie. Inzet van loonkostensubsidie is echter geen voorwaarde voor opname in het doelgroepregister.

3. Leerlingen die praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs hebben gevolgd, worden zonder beoordeling opgenomen in het doelgroepregister. Zij moeten echter wel de Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen (ABA) bij UWV indienen. De school helpt daar in de regel bij.

1.3 Effecten in theorie

Doel van de Participatiewet en de banenafpraak is dat meer jonggehandicapten aan het werk komen: *“De regering verwacht dat door de Participatiewet meer mensen gaan werken zonder een beroep te doen op de gemeente. Ten eerste komt dat door de financiële prikkel voor het individu vanwege het feit dat de polisvoorwaarden van de Participatiewet afwijken van de Wajong. Ten tweede komt dat door de budgetteringsprikkel voor gemeenten om het aantal uitkeringsgerechtigden laag te houden. (...) In het Sociaal Akkoord hebben werkgevers in de marktsector en de overheid zich garant gesteld voor een toenemend aantal extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking.”*⁵

Er zijn dus volgens het kabinet drie factoren die ervoor zorgen dat meer mensen aan het werk komen:

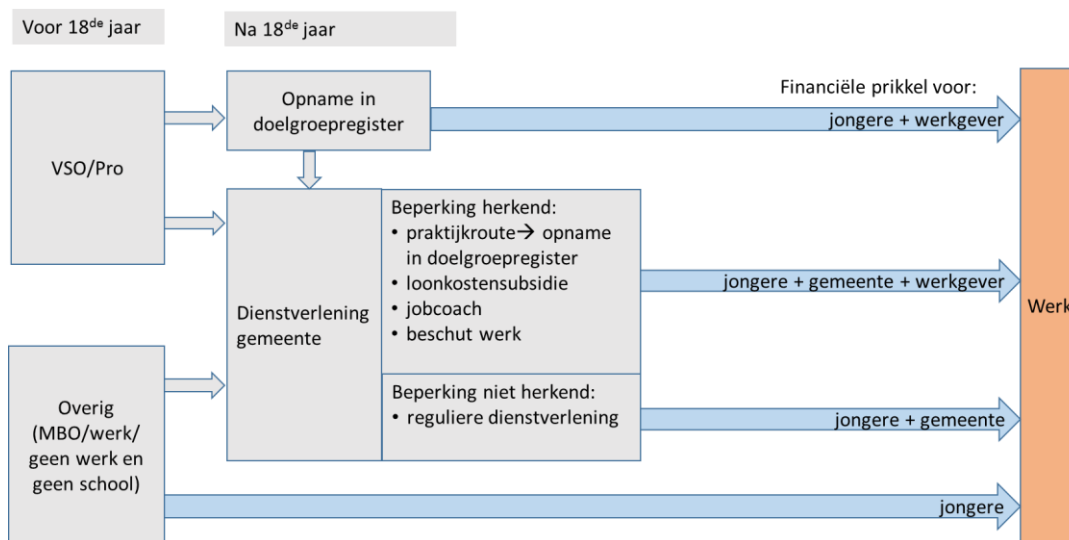
1. De jonggehandicapte zelf heeft een sterkere financiële prikkel om aan het werk te gaan dan een Wajonger, omdat een bijstandsuitkering minder gunstig is dan een Wajong-uitkering. De bijstandsnorm is rond de 250 euro per maand voor een jongere terwijl een Wajong-uitkering rond de achthonderd euro per maand bedraagt voor een twintigjarige (niet-onderwijsvolgende) Wajonger.
2. De gemeente heeft een sterkere financiële prikkel dan UWV om jongeren aan het werk te helpen omdat de gemeente de uitkeringen zelf betaalt uit een vast budget. UWV kan elke uitkering declareren bij het Rijk.
3. Werkgevers hebben belang bij het aan het werk helpen van jonggehandicapten, omdat zij zich garant hebben gesteld voor een aantal extra banen. Als dit niet lukt, lopen ze het risico dat de quotumwet in werking treedt. De banenafpraak ondersteunt de prikkels die de Participatiewet introduceert voor jonggehandicapten en gemeenten. De banenafpraak geldt echter ook voor degenen die al eerder in de Wajong zijn ingestroomd en niet onder de Participatiewet vallen.

Het beleidseffect van de Participatiewet wordt veroorzaakt door de prikkels voor de jonggehandicapte zelf, de gemeenten, de werkgevers of een combinatie daarvan, afhankelijk van de omstandigheden. Figuur 1.1 illustreert dit voor een aantal situaties. Voor iemand die vanuit het vso/pro komt, is tussenkomst van de gemeente niet nodig voor opname in het doelgroepregister. De jonggehandicapte zelf heeft een financiële prikkel om aan het werk te gaan en wordt geholpen door de banenafpraak en de opname in het doelgroepregister. Voor degenen die uitstromen uit het vso/pro en bijstand ontvangen, geldt nog extra de prikkel van gemeenten om uitstroom uit de bijstand te bevorderen. Dit geldt ook voor degenen die op hun 18de of later bijstand aanvragen en niet direct vanuit vso/pro komen maar wel als doelgroeper herkend worden door de gemeente. Als zij niet als doelgroeper herkend worden, heeft de gemeente nog steeds de prikkel om deze jongeren aan

⁵ Kamerstukken II, nr. 33 161. Nr. 107.

het werk te helpen, maar zet zij andere instrumenten in. Omdat deze jongeren niet tot de doelgroep van de banenafpraak behoren, hebben werkgevers geen extra prikkel om hen aan te nemen. Jonggehandicapten die na hun 18de verjaardag geen bijstand ontvangen en ook niet in het doelgroepregister zijn opgenomen, hebben alleen zelf de prikkel om sneller aan het werk te komen dan wanneer zij Wajong hadden ontvangen, omdat zij nu geen inkomen hebben.

Figuur 1.1 **Beleids effect is het gevolg van verschillende financiële prikkels**

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Verschillende onderzoeken tonen aan dat een lagere arbeidsongeschiktheidsuitkering zorgt voor een hogere baankans (Kostøl en Mogstad, 2014; Deuchert en Eugster, 2019). Van Deursen et al. (2019) laten ook zien dat financiële prikkels arbeidsongeschikten kunnen bewegen naar de arbeidsmarkt. Zij tonen aan dat mensen die iets minder dan 35 procent arbeidsongeschikt zijn en daarom geen WGA-uitkering krijgen, vaker participeren dan degenen die iets meer dan 35 procent arbeidsongeschikt zijn en wel een WGA-uitkering krijgen. Ook is eerder aangetoond dat de prikkel voor gemeenten leidt tot minder bijstandsuitkeringen (Kok et al., 2017).

De belangen van de verschillende partijen zijn dus toegenomen ten opzichte van de situatie dat jongeren in de Wajong instroomden en UWV de re-integratie verzorgde. Dit kan een positief effect hebben op de kans op werk. Daar staat tegenover dat er bij UWV veel expertise is om deze groep aan het werk te helpen. Doordat de uitvoering gecentraliseerd was bij één uitvoerder konden medewerkers zich specialiseren op deze doelgroep, en zelfs op subpopulaties binnen de doelgroep. Bovendien stonden alle jonggehandicapten geregistreerd in één digitaal systeem. Bij gemeenten zijn er veel minder jonggehandicapten die zich aandienen. Dit geldt voor grote gemeenten, en nog veel sterker voor kleinere gemeenten. Daardoor ligt het kennisniveau van de medewerkers bij gemeenten die zich bezighouden met deze doelgroep mogelijk lager dan dat van UWV-medewerkers. Dit kan een negatief effect hebben op de kans op werk.

1.4 Onderzoeksaanpak

Dit onderzoek combineert een kwantitatieve aanpak en een kwalitatieve aanpak. Het kwantitatieve deel brengt uitkomsten in beeld van jonggehandicapten die bij ongewijzigd beleid in 2015 in de Wajong zouden stromen, maar doordat zij arbeidsvermogen hebben vanaf 1 januari 2015 onder de Participatiewet vallen. Dit deel beantwoordt onderzoeksvraag 1 en 2. Het kwalitatieve deel beschrijft en beoordeelt het beleid van gemeenten om de nieuwe doelgroep aan het werk te helpen. Dit deel beantwoordt onderzoeksvraag 3, en gaat dieper in op vraag 2.

1.4.1 Kwantitatief deel

Het doel van het kwantitatieve deel van dit onderzoek is om de jonggehandicapten onder de Participatiewet te volgen die in 2015 bij ongewijzigd beleid in de Wajong zouden zijn ingestroomd. Om goed te kunnen beoordelen wat het effect is van de Participatiewet is ook de groep jongeren die in 2014 daadwerkelijk is ingestroomd in de Wajong gevolgd in de tijd. Door vergelijking van de twee groepen kan worden beoordeeld wat het effect is van het onderbrengen van deze jonggehandicapten in de Participatiewet. De groepen hebben immers dezelfde kenmerken en de tijdsperioden liggen niet ver van elkaar verwijderd;⁶ zij verschillen alleen in het wettelijk regime waar ze onder vallen. Voor het volgen van beide groepen is gebruikgemaakt van microdatabestanden van het CBS.

Beide groepen zijn gevolgd tot eind 2017. Van beide groepen wordt in beeld gebracht:

- of jongeren aan het werk zijn, onderscheiden naar type werk (vast/flexibel), arbeidsduur (deeltijd/voltdag) en contractsoort (bepaalde/onbepaalde tijd),
- of jongeren contact hebben gehad met justitie,
- de woonsituatie van de jongeren (thuiswonend, zelfstandig, samenwonend),
- of jongeren een opleiding volgen, met onderscheid naar opleidingsniveau,
- of jongeren een uitkering hebben, met onderscheid naar type uitkering,
- of gemeenten en UWV dienstverlening hebben ingezet, onderscheiden naar loonkostensubsidie/loondispensatie en inzet van jobcoaches.

Voor gegevensjaar 2017 is nog niet bekend of jongeren een uitkering hebben ontvangen.

De uitdaging bij dit onderzoek is de mensen te selecteren die bij ongewijzigd beleid zouden zijn ingestroomd in de Wajong, maar vanaf 2015 onder de Participatiewet vallen. Zij krijgen immers geen label 'Wajong' meer, maar vallen onder de normale instroom in de Participatiewet of krijgen helemaal geen uitkering. Wel is het mogelijk om een groep jongeren te selecteren die in 2015 18 jaar wordt en *dezelfde kenmerken* heeft als de 18-jarigen die in 2014 in de Wajong zijn ingestroomd. Deze jongeren met 'Wajong-kenmerken' stromen vanaf 2015 dus grotendeels niet meer in de Wajong in, maar zouden dat bij ongewijzigd beleid met grote waarschijnlijkheid wel hebben gedaan. Om de jonggehandicapten onder de Participatiewet te identificeren is gebruikgemaakt van een statistische techniek ('propensity score matching').

⁶ Waar relevant, is in de analyses gecorrigeerd voor de conjunctuurverschillen die kunnen ontstaan als gevolg van het verschil in tijdsperiode.

1.4.2 Kwalitatief deel

Het kwalitatieve deel heeft als doel het beleid van gemeenten om de nieuwe doelgroep aan het werk te helpen te beschrijven en te beoordelen. Het bestaat uit tien casestudy's, uitgevoerd in negen gemeenten en bij UWV. Binnen deze casestudy's zijn in totaal 78 betrokkenen geïnterviewd (zie Bijlage A). Dit betreft onder andere gesprekken met beleidsadviseurs, klantregisseurs, jobhunters, RMC-medewerkers en stagecoördinatoren. De casestudy's hebben tot doel om de inspanningen voor jongeren met een arbeidsbeperking in beeld te brengen en inzicht te verkrijgen in de werkzame en belemmerende mechanismen bij de begeleiding van deze doelgroep naar werk. Op deze manier ontstaat inzicht in zowel de succesfactoren alsmede de knelpunten in de dienstverlening.

Dit deel van het onderzoek geeft antwoord op onderzoeksvraag 2 en biedt aanknopingspunten voor de beantwoording van onderzoeksvraag 3. Omdat de onderzoeksvragen een brede scope hebben, is onderzoeksvraag 2 opgedeeld in enkele deelvragen:

- Hoe ziet de dienstverlening van gemeenten aan jongeren met een beperking er uit?
- Hoe verloopt de samenwerking met onderwijspartijen?
- Hoe heeft de dienstverlening zich sinds de invoering van de Participatiewet ontwikkeld?
- Waarin verschilt de dienstverlening van gemeenten van die van UWV uit het verleden?

De casestudy's zijn opgebouwd uit interviews met verschillende personen en partijen, ieder vanuit hun eigen perspectief. Zij hebben immers allemaal zicht op de inspanningen van de betreffende gemeente voor jongeren met een beperking. In elke gemeente is een selectie gemaakt van relevante stakeholders, waaronder de verantwoordelijke beleidsmedewerker van de gemeente, een klantmanager, het werkgeversservicepunt (WSP), onderwijspartijen (zoals pro of vso) en een re-integratiebedrijf. Er is een checklist met vragen opgesteld die richtinggevend is geweest bij het uitvoeren van de casestudy's bij gemeenten. De casestudy bij UWV was gericht op het in kaart brengen van de manier waarop de dienstverlening zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de vorige meting in 2017. Alle interviews zijn uitgewerkt in een gespreksverslag dat naar de betrokkenen is teruggekoppeld. Vervolgens is per gemeente een caseverslag opgesteld dat als basis diende voor de analyse van de kwalitatieve data. De onderzoeksvragen, zoals hierboven geformuleerd, vormden de kapstok voor de analyse van de verschillende caseverslagen.

De volgende gemeenten zijn bezocht: Amsterdam, Delft, Den Haag, Kampen, Rotterdam, Smalingerland, Utrecht, Vlaarding en Weert. De G4 is gekozen om door middel van herhaalbezoeken in kaart te brengen hoe de dienstverlening zich heeft ontwikkeld. De overige gemeenten zijn geselecteerd op basis van geografische spreiding en of er sprake is van een toename of juist terugval in het aandeel jonggehandicapten dat werk heeft. Op deze manier is een zo breed mogelijke selectie van gemeenten gemaakt.

1.4.3 Samenhang met eerste tussenrapportage

In januari 2018 is door SEO Economisch Onderzoek een eerste tussenrapportage gepubliceerd.⁷ Precies een jaar later was ook een extra jaar aan gegevens beschikbaar, welke voor de onderhavige

⁷ Kok, L., Kroon, L., Lammers, M., Sax, M., Witkamp, A. & Stroeker, N. (2018). Jonggehandicapten onder de Participatiewet. SEO-rapport 2018-07. Amsterdam: SEO.

rapportage gebruikt zijn. Het kwantitatieve deel van deze rapportage is daarmee een update van de eerdere rapportage.

De resultaten uit de eerste tussenrapportage, waarvoor casestudy's bij de G4 en UWV zijn uitgevoerd, waren input voor de opzet van de kwalitatieve analyse van deze rapportage. Sinds de vorige rapportage zijn vijf aanvullende – middelgrote – gemeenten bezocht en heeft herhaalbezoek plaatsgevonden bij de G4. Hierdoor is het mogelijk uitspraken te doen over de ontwikkeling binnen deze gemeenten sinds vorig jaar. Ook zijn er enkele nieuwe interviews bij UWV uitgevoerd om in kaart te brengen hoe de dienstverlening van UWV zich heeft ontwikkeld sinds die invoering van de Participatiewet.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 presenteert de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek. Hoofdstuk 3 presenteert de resultaten van het kwalitatieve onderzoek. Technische discussies en verdere achtergrondinformatie zijn opgenomen in de bijlagen.

2 Wat gebeurt er met de nieuwe doelgroep?

Van de 18-jarige jonggehandicapten die in 2014 instroomden in de Wajong heeft 85 procent speciaal onderwijs gevolgd. 18-jarige jonggehandicapten die in 2015 zijn ingestroomd in de Participatiewet zijn vaker aan het werk dan 18-jarigen met dezelfde kenmerken die in 2014 in de Wajong zijn ingestroomd. Ook doen ze aanzienlijk minder een beroep op uitkeringen en volgen ze iets vaker onderwijs. Minder dan tien procent heeft geen werk, geen uitkering en gaat niet naar school.

Dit hoofdstuk onderzoekt aan de hand van administratieve gegevens van het CBS wat er is gebeurd met de jonggehandicapten die in 2015 niet meer konden instromen in de Wajong, maar onder de Participatiewet vielen. Hoe deze groep is geselecteerd wordt in paragraaf 2.1 behandeld. Vervolgens is in paragraaf 2.2 deze groep gevolgd tot en met eind 2017 en vergeleken met instromers in de Wajong in 2014.

2.1 Selectie van de nieuwe doelgroep

In de eerste tussenrapportage (Kok et al., 2018) bleek dat de 18-jarige Wajong-instroom vrij goed te identificeren was. Met name specifiek zorggebruik (AWBZ) en onderwijs (speciaal onderwijs en praktijkonderwijs) zijn kenmerkend voor de 18-jarige Wajong-instroom in de werkregeling of de studieregeling. Instroom in de uitkeringsregeling is buiten beschouwing gelaten omdat deze groep geen arbeidsvermogen heeft. Voor hen blijft de Wajong 2015 bestaan. Tabel 2.1 geeft een overzicht van deze kenmerken van jongeren die in 2014 instroomden in de Wajong en jongeren die in 2014 niet instroomden in de Wajong (en ook niet op 31 december 2013 al een Wajong-uitkering ontvingen).⁸

Op basis van een voorspelmodel kan 56 procent van de 18-jarige jonggehandicapten onder de Participatiewet correct geïdentificeerd worden.⁹ Dit houdt in dat van de 18-jarigen voor wie het model voorspelt dat zij zouden zijn ingestroomd in de Wajong in 2014, 56 procent ook daadwerkelijk is ingestroomd in de Wajong in 2014. Voor 19-25-jarigen ligt dat percentage veel lager. Slechts 13 procent is dan ook daadwerkelijk ingestroomd (zie Bijlage F voor een uitgebreide uitleg). Hoe beter de Wajong-instroom kan worden voorspeld, hoe zuiverder de effecten van de Participatiewet tot uiting komen in de resultaten. De kwantitatieve analyse in de eerste tussenrapportage is daarom beperkt tot alleen de 18-jarige Wajong-instroom zodat de resultaten niet ‘verwateren’ door de onzuivere voorspelling van de oudere Wajong-instroom. Deze tussenrapportage is een update van de eerste tussenrapportage, ook hier wordt daarom uitgegaan van de groep 18-jarigen. De groep 18-jarigen vormt ruim de helft van de totale Wajong-instroom. Uit de kwalitatieve analyse van de eerste tussenrapportage bleek bovendien dat gemeenten zich qua dienstverlening en inzet van trajecten, met name richten op de uitstroom uit het vso of pro. Het gaat hierbij in veel gevallen om 18-jarigen.

⁸ Voor een meer volledig overzicht van de achtergrondkenmerken van Wajong-instromers en niet-Wajong-instromers in dezelfde leeftijdscategorie, zie Bijlage D.

⁹ Voor een (technische) uitleg van de selectie van de gevolgde jonggehandicapten in 2015, zie Bijlage F, Bijlage G en Bijlage H.

Belangrijk is dat de Wajong-instroom in 2014 en de voorspelde instroom van jonggehandicapten in de Participatiewet in 2015 dezelfde kenmerken hebben en dezelfde uitgangspositie. Aan deze vereisten is voldaan, zie Bijlage H.

Tabel 2.1 Met name speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs en AWBZ-gebruik zijn kenmerkend voor Wajong

Kenmerk	18-jarige Wajong-instroom in 2014 (excl. uitkeringsregeling)	18-jarige niet-Wajong-instroom in 2014
Persoonskenmerken		
Vrouw	38%	49%
Autochtoon	75%	77%
(Speciaal) onderwijs		
(v)so gevolgd 2007/8 – 2014/15	59%	2%
pro gevolgd 2007/8 – 2014/15	31%	2%
(v)so of pro gevolgd 2007/8 – 2014/15	85%	4%
Ingeschreven op 1 oktober 2013 voor vo/mbo/ho	19%	86%
Voortijdig schoolverlater schooljaar 2013/14, indien ingeschreven op 1 oktober 2013	42%	4%
Zorggebruik		
GGZ-zorg in 2013	31%	8%
Specialistische GGZ-zorg in 2013	30%	6%
Gemiddelde zorgkosten in 2013	€ 6.831	€ 1.167
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van CIZ tussen 2010-2013	50%	1%
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van BJZ tussen 2010-2013	16%	2%
Aantal personen (N)	6.466	187.483

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

De analyse is gebaseerd op de instroom in de werkregeling of de studieregeling. Deze personen kunnen later echter nog wel instromen in de uitkeringsregeling. Daardoor zijn er zowel in de Wajong-groep als de voorspelde instroom jonggehandicapten in 2015 ook mensen zonder arbeidsvermogen. Dit betekent dat niet de hele voorspelde instroom in 2015 onder de Participatiewet valt; een deel stroomt in de Wajong 2015 in.

2.2 Gevolgen van de Participatiewet voor de nieuwe doelgroep

Eén van de doelen van de Participatiewet is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toch zo veel mogelijk richting de (reguliere) arbeidsmarkt te bewegen. Gemeenten hebben een aantal instrumenten ter beschikking om de arbeidsintegratie van jonggehandicapten te stimuleren, zoals loonkostensubsidie en jobcoaches.

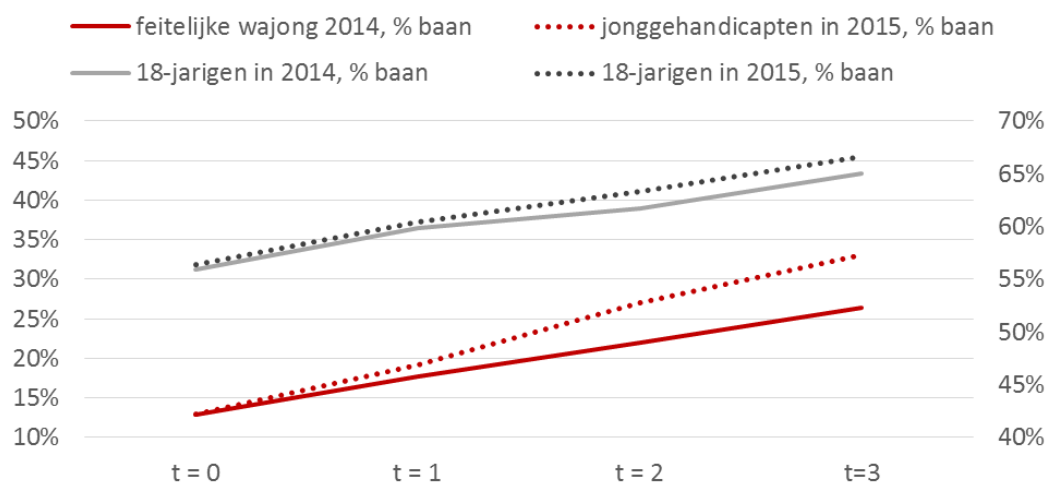
In dit onderzoek worden de uitkomsten van 18-jarigen die in 2014 zijn ingestroomd in de Wajong vergeleken met de uitkomsten van 18-jarigen die bij ongewijzigd beleid in 2015 in de Wajong zouden zijn ingestroomd. Voor een groot deel (85 procent) zijn deze personen afkomstig uit het spe-

ciaal onderwijs of praktijkonderwijs. Per uitkomstmaat (werk, criminaliteit, woonsituatie, onderwijs, uitkeringen en dienstverlening) wordt de ontwikkeling van de Wajong-instroom in 2014 vergeleken met de instroom van jonggehandicapten in 2015, aan het einde van het jaar van instroom ($t=1$), het jaar na instroom ($t=2$) en twee jaar na instroom ($t=3$).¹⁰ Voor de uitkomstmaat werk is ook rekening gehouden met de conjunctuur, zie Box 2.1.

Box 2.1 Correctie voor macro-ontwikkelingen

De Wajong-instroom in 2014 wordt in dit onderzoek vergeleken met de groep personen die bij ongewijzigd beleid in 2015 in de Wajong zou instromen. Verschillen tussen beide groepen kunnen verklaard worden door de verandering in beleid. Het kan echter ook zijn dat er in 2015 bijvoorbeeld meer banen beschikbaar waren dan in 2014. Om een zuiver effect van de Participatiewet te distilleren moet voor deze macro-ontwikkelingen gecorrigeerd worden. Daartoe is de ontwikkeling in de baankans van 18-jarige jonggehandicapten gecorrigeerd met de baankans van alle 18-jarigen. In de jaren voor instroom ($t-1$, $t-2$, $t-3$) ontwikkelde de baankans van 18-jarige jonggehandicapten en de totale groep 18-jarigen zich gelijk. Aan de 'gelijke trend aanname' is dus voldaan.

Figuur 2.1 Ontwikkeling percentage werkenden voor jonggehandicapten jaar na instroom sterker dan totale groep 18-jarigen

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.
Toelichting: Ontwikkeling jonggehandicapten op de linkeras, ontwikkeling totale groep 18-jarigen op de rechteras.

Bovenstaande figuur illustreert de correctie voor het percentage personen dat een baan heeft. Aan het eind van het jaar van instroom ($t=1$) zijn de jonggehandicapten onder de Participatiewet in 2015 vaker aan het werk dan de feitelijke Wajong 2014 (1,5 procent verschil). De ontwikkeling voor de totale groep 18-jarigen is echter nagenoeg gelijk. In $t=1$ is er dus geen of nauwelijks effect van de Participatiewet (en de banenafspraken). Het jaar na instroom is dat anders. De jonggehandicapten onder de Participatiewet werken significant vaker dan de feitelijke Wajong 2014 (vijf procent verschil). Deze ontwikkeling is sterker dan de ontwikkeling voor de gehele groep 18-jarigen (1,7 procent verschil). Ook in het tweede jaar na instroom ($t=3$) is het verschil tussen de Wajong 2014 en de jonggehandicapten onder de Participatiewet (6,7 procent verschil) groter dan het verschil tussen de 18-jarigen in 2014 en 2015 (1,6 procent verschil). In het eerste en tweede jaar na instroom is er dus een effect van de Participatiewet waarneembaar.¹¹

Bron: SEO Economisch Onderzoek.

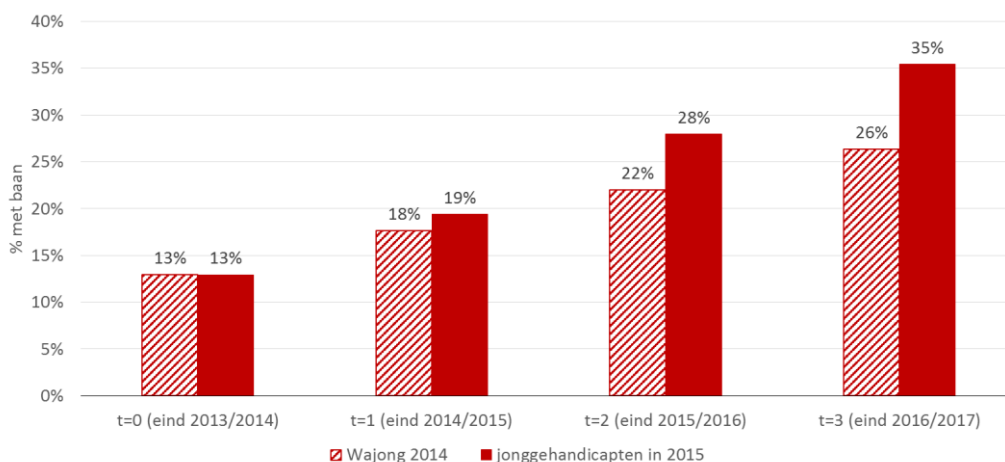
¹⁰ De uitkomstmaat van jonggehandicapten onder de P-wet wordt berekend als uitkomstmaat van de feitelijke Wajonginstroom 2014 plus het effect van de P-wet. Het effect van de P-wet is de voorspelde uitkomstmaat van jonggehandicapten onder de P-wet minus de voorspelde uitkomstmaat van de Wajonginstroom 2014. Bij de uitkomstmaten werk en bijstand wordt ook gecorrigeerd voor de onderschatting van het effect doordat het verschil in uitkomstmaat alleen wordt veroorzaakt door de 56% die goed voorspeld wordt. Zie voor uitleg Bijlage F punt 5.

¹¹ Om het effect van de P-wet op werk te berekenen wordt eerst gecorrigeerd voor het conjunctuureffect en daarna voor de voorspelfout (zie noot 11 en Bijlage F). Voor 2019 dus: $6,7\% - 1,6\% = 5,1\% / 0,56 = 9,0\%$.

2.2.1 Werk

Figuur 2.2 laat zien dat de 18-jarige jonggehandicapten in 2015 met name vanaf het jaar na instroom (t=2) vaker aan het werk zijn dan de 18-jarige Wajong-instroom in 2014 (28 procent ten opzichte van 22 procent in t=2). Dit verschil neemt iets toe in het tweede jaar na instroom (35 procent ten opzichte van 26 procent in t=3). De toename in het jaar na instroom zit vooral in de deeltijdbanen en contracten voor bepaalde tijd. Dit geldt voor alle jongeren, maar mogelijk sterker voor jongeren met een beperking: zij zullen immers vaak niet in staat zijn om fulltime te werken en werkgevers zijn mogelijk huiverig om ze (direct) een contract voor onbepaalde tijd aan te bieden.

Figuur 2.2 Nieuwe doelgroep werkt met name één en twee jaar na instroom vaker dan de 'oude' Wajong

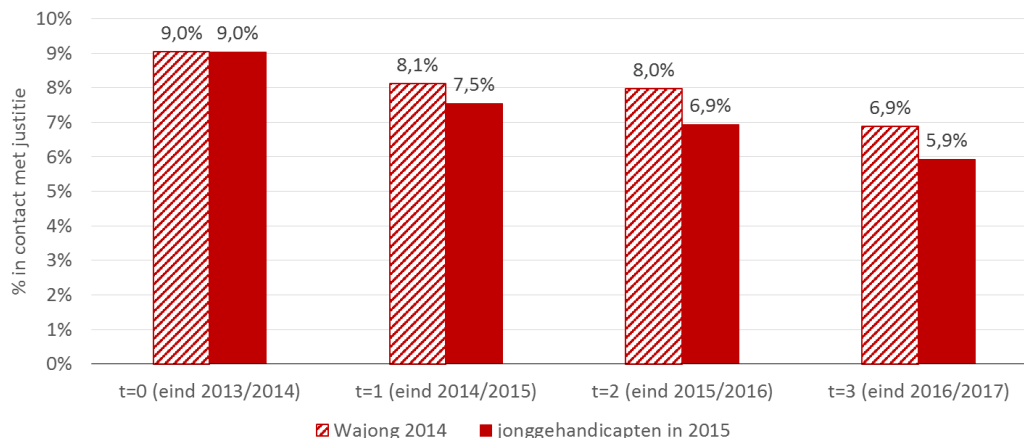

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.
Toelichting: De figuur is gebaseerd op de effecten weergegeven in Tabel I.1 en Tabel I.12 in Bijlage I.

2.2.2 Contact met justitie

Het percentage jonggehandicapten dat in contact is geweest met justitie is onder de jonggehandicapten in 2015 lager dan onder de Wajonginstroom 2014 (8,1 procent versus 7,5 procent in t=1, 8,0 procent versus 6,9 procent in t=2 en 6,9 procent versus 5,9 procent in t=3). Het verschil tussen de jonggehandicapten in 2015 en de 18-jarige Wajonginstromers wordt iets groter tussen het eerste en tweede jaar na instroom. Onduidelijk is of de daling samenhangt met een neerwaartse trend of met de Participatiewet. Mogelijk hangt de daling samen met het hogere percentage werkende jongeren onder de Participatiewet. Het hebben van werk vermindert immers de kans op recidive (Verbruggen et al., 2012).

Figuur 2.3 Jonggehandicapten in 2015 vanaf het jaar van instroom (t=1) minder in contact met justitie

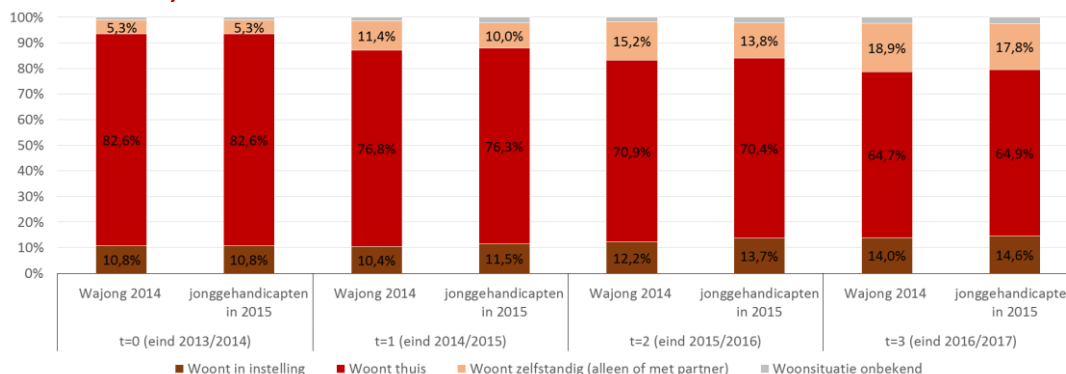

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.
 Toelichting: De figuur is gebaseerd op de effecten weergegeven in Tabel I.3 in Bijlage I.

2.2.3 Woonsituatie

De verschillen in de thuissituatie van de feitelijke 18-jarigen in de Wajong 2014 en de 18-jarige jonggehandicapten in 2015 zijn klein – zie Figuur 2.4. Het aandeel dat bij hun ouders woont, neemt voor beide groepen af over de jaren, maar de daling is iets sterker voor de 18-jarige jonggehandicapten in 2015. Dit komt echter niet doordat zij meer (met of zonder partner) zelfstandig gaan wonen, maar doordat zij iets vaker in een instelling wonen. Echter, hun thuissituatie is ook vaker onbekend. Dit maakt het moeilijk om een goede vergelijking te maken van de thuissituatie van 18-jarige jonggehandicapten in 2015 enerzijds en de 18-jarige Wajong-instroom in 2014 anderzijds. Wel kan geconcludeerd worden dat de verschillen miniem zijn.

Figuur 2.4 De verschillen in thuissituatie van de jonggehandicapten in 2015 en de Wajong 2014 zijn miniem

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.
 Toelichting: De figuur is gebaseerd op de effecten weergegeven in Tabel I.4 in Bijlage I.

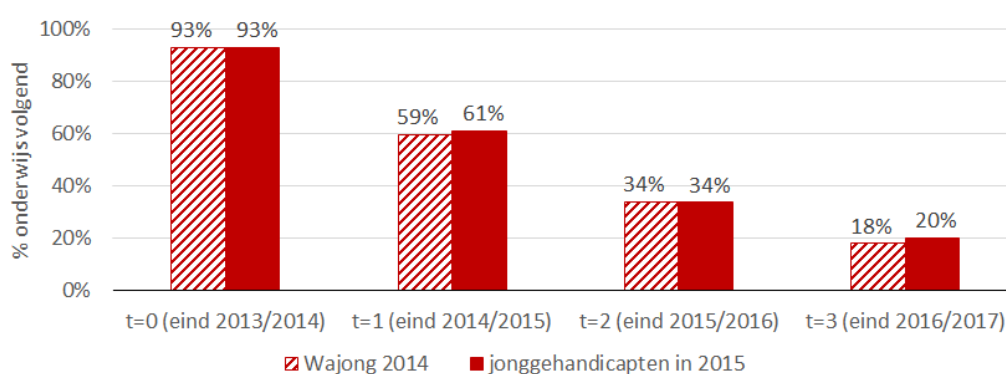
2.2.4 Onderwijs

De nieuwe doelgroep volgt met name in het tweede jaar na instroom iets vaker onderwijs dan de 18-jarige Wajong-instromers in 2014, zie Figuur 2.5 (twintig procent ten opzichte van 18 procent). Figuur 2.6 laat enerzijds zien dat de 18-jarige jonggehandicapten onder de Participatiewet eerder

uitstromen uit het vso of pro dan de 18-jarige Wajong-instromers in 2014 (rechterfiguur). Dit geldt met name voor het jaar na instroom. Anderzijds stroomt de nieuwe doelgroep vaker door naar het mbo (linkerfiguur). Het aandeel dat een overige onderwijsvorm volgt (voortgezet onderwijs, volwasseneneducatie of hoger onderwijs) is voor beide groepen klein en nagenoeg gelijk voor de twee groepen – zie Tabel I.5 in Bijlage I.

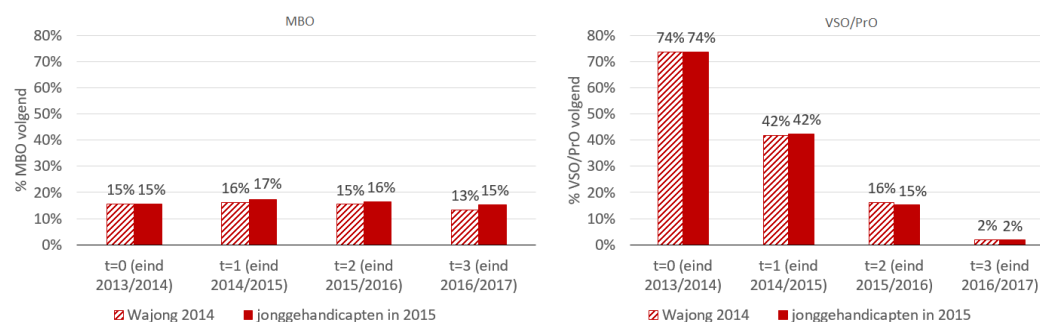
In hoeverre deze uitkomst is toe te rekenen aan de Participatiewet is niet goed te beoordelen. Mogelijk stromen Wajongers minder vaak door naar het mbo omdat de uitkering in de studieregeling lager is dan in de werkregeling. Voor een jongere onder de Participatiewet is er nauwelijks verschil tussen een uitkering en studiefinanciering. Maar ook veranderende regels in het onderwijs kunnen invloed hebben gehad.

Figuur 2.5 De 18-jarige jonggehandicapten onder de Participatiewet volgen in het tweede jaar na instroom iets vaker onderwijs

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.
Toelichting: De figuur is gebaseerd op de effecten weergegeven in Tabel I.5 in Bijlage I.

Figuur 2.6 De snellere uitstroom uit het vso/pro van de nieuwe doelgroep wordt gecompenseerd door een grotere instroom in het mbo

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.
Toelichting: De figuur is gebaseerd op de effecten weergegeven in Tabel I.5 in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

2.2.5 Uitkering

De 18-jarige Wajong-instroom in 2014 heeft grotendeels aan het eind van het jaar van instroom en het daaropvolgende jaar deze Wajong-uitkering nog (respectievelijk 99 en 97 procent, zie Tabel 2.2). De uitstroom is dus laag. Het grootste gedeelte van deze Wajongers zit in de werkregeling. Van degenen in de studieregeling in het jaar van instroom stroomt het grootste gedeelte een jaar

later door naar de werkregeling. Een derde zit in het jaar na instroom nog steeds in de studieregeling. Dat komt grofweg overeen met het aandeel dat nog studeert. Uit cijfers van UWV blijkt dat vanaf 2016 een grote groep Wajongers doorstroomde naar de uitkeringsregeling. Dit is het gevolg van de herindelingsoperatie waarbij Wajongers werden ingedeeld naar hun arbeidsvermogen. Van de Wajongers is eind 2015 vier procent ingestroomd in de uitkeringsregeling. Eind 2017 verwacht UWV dat door de herkeuringsoperatie 23 procent van degenen in de studieregeling en 13 procent van degenen in de werkregeling doorstromen naar de uitkeringsregeling (UWV, 2019). In totaal zou dan ruim 17 procent van de Wajong-instroom in 2014 in de uitkeringsregeling Wajong 2010 stromen. Van de jonggehandicapten die 18 jaar worden in 2015 stroomt 11 procent een jaar later in de Wajong 2015 in.

Minder dan een vijfde van de nieuwe doelgroep doet een beroep op de bijstand (18,8 procent). Ongeveer een derde van de jonggehandicapten onder de Participatiewet volgt echter nog onderwijs en komt daarom (nog) niet in aanmerking voor een reguliere bijstandsuitkering. Zij komen wel in aanmerking voor een studietoelage in de vorm van bijzondere bijstand. In de data is niet zichtbaar wie deze toelage ontvangen. Wel is bekend dat gemeenten er zeer verschillend mee omgaan en dat de studietoelage vanuit de bijstand in veel gemeenten aanzienlijk lager is dan de studietoelage vanuit de Wajong (zie Paragraaf 1.2.2).

Er werd gevreesd dat sommige jonggehandicapten door de Participatiewet ‘tussen wal en schip’ zouden raken. Op basis van de analyse in deze rapportage blijkt dat dit voor minder dan tien procent van de 18-jarige instroom van jonggehandicapten geldt. In december 2015 is ongeveer acht procent van de jonggehandicapten werkloos, zonder uitkering en niet onderwijsvolgend. Een jaar later is dat ongeveer zeven procent. Het overgrote deel van de jonggehandicapten is dus wel actief (op de arbeidsmarkt of in het onderwijs) of in beeld bij de gemeente (uitkering ontvangend).

De jongeren die geen bijstand ontvangen terwijl ze hier wellicht wel recht op hebben, zijn er mogelijk niet van op de hoogte dat zij in aanmerking komen voor een bijstandsuitkering en vragen deze daarom niet aan. Bovendien is de bijstandsuitkering voor thuiswonende jongeren tot 21 jaar, ten opzichte van een Wajong-uitkering, relatief laag terwijl zij hier vaak wel de nodige moeite voor moeten doen. Wanneer ze niet worden herkend als jonggehandicapten, moeten zij eerst vier weken solliciteren voordat ze een beroep kunnen doen op een bijstandsuitkering en vervolgens hebben zij een sollicitatieplicht. Wanneer ze wel worden herkend als jonggehandicapte gelden deze regels ook, maar gaan gemeenten daar wat soepeler mee om.

Tabel 2.2 Een vijfde van de 18-jarige nieuwe doelgroep in 2015 ontvangt een jaar later bijstand

	t=1 (eind 2014/2015)		t=2 (eind 2015/2016)	
	Wajong 2014	Jonggehandicapten in 2015	Wajong 2014	Jonggehandicapten in 2015
Arbeidsongeschiktheidsuitkering (excl. Wajong)	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%
WW	0,0%	0,2%	0,0%	0,6%
Bijstand (ABW, WWB)	0,4%	15,5%	0,2%	18,8%
Wajong 2015				11,4%
Wajong 2010, waarvan:	99,1%	0,0%	97,2%	
- Uitkeringsregeling	0,9%	0,0%	4,0%	-
- Werkregeling	42,5%	0,0%	61,1%	-
- Studieregeling	51,6%	0,0%	32,0%	-
- Regeling onbekend	4,1%	0,0%	0,0%	-

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek. Door revisie van CBS-databestanden wijken de cijfers iets af van de cijfers in de eerste tussenrapportage.

Toelichting: Overlap van uitkeringen is mogelijk, waardoor de cijfers niet opgeteld kunnen worden tot een totaal. De cijfers voor het tweede jaar na instroom (t=3) zijn op dit moment nog niet beschikbaar.

2.2.6 Dienstverlening

De (geregistreerde) dienstverlening van gemeenten aan 18-jarige jonggehandicapten was in 2015 nog beperkt, maar is daarna snel gestegen, zie Tabel 2.3. Er is een sterke stijging te zien bij de inzet van loonkostensubsidies. Dit komt ook door de verandering in de regelgeving. De jongeren die voortgezet speciaal onderwijs of praktijkonderwijs hebben gevolgd worden zonder beoordeling in het doelgroepregister opgenomen als zij zich hebben aangemeld bij UWV. Zij kunnen daardoor in aanmerking komen voor een loonkostensubsidie als ze een verminderde loonwaarde hebben. Ook de praktijkroute, die vanaf 1 januari 2017 mogelijk is, zorgt voor een toename van het aantal loonkostensubsidies. Jonggehandicapten onder de Participatiewet krijgen twee jaar na instroom nog wel iets minder vaak een loonkostensubsidie dan dat Wajongers loondispensatie krijgen.

Volgens de CBS-administratie heeft 1,1 procent van de jonggehandicapten onder de Participatiewet eind 2017 een beschutte werkplek. Dit is vermoedelijk een onderschatting: gemeenten en andere betrokkenen geven aan dat de registraties van gemeenten van beschut werk niet altijd goed in de CBS-bestanden terechtkomen (Bosselaar en Roodnat, 2018). Dit blijkt ook uit een vergelijking tussen gegevens van CBS Statline en de rapportage *Beschut Werk* die UWV sinds 2017 elk kwartaal uitbrengt. UWV rapporteert bijvoorbeeld dat er in december 2017 landelijk 1.184 personen met een positief advies voor beschut werk aan het werk waren, waarvan 1.033 onder verantwoordelijkheid van gemeenten (UWV, 2018). Volgens de gegevens op CBS Statline waren er eind 2017 750 beschutte werkplekken. Wanneer de cijfers worden gecorrigeerd voor deze onderschatting komt het aandeel jonggehandicapten onder de Participatiewet met beschut werk uit op 1,5 procent in plaats van 1,1 procent ($1,1 \cdot 1.033 / 750$). Het aandeel jonggehandicapten met een beschutte werkplek of Wsw-plek verschilt dan twee jaar na instroom niet veel tussen de Wajongers en de jonggehandicapten onder de Participatiewet.

Het aandeel jongeren met een jobcoach is twee jaar na instroom 18 procent voor de Wajongers en 3,6 procent voor de jonggehandicapten onder de Participatiewet. Ook hier geven gemeenten aan dat er sprake kan zijn van een onderschatting. Een deel van de jobcoaches wordt geregistreerd als

overige dienstverlening (Bosselaar en Roodnat, 2018). Overige dienstverlening (bijvoorbeeld coaching, training en werkplekaanpassing) wordt twee jaar na instroom ingezet bij 18 procent van de jonggehandicapten onder de Participatiewet.

Tabel 2.3 Steeds meer dienstverlening ingezet bij jonggehandicapten

	t=1 (2014/2015)		t=2 (2015/2016)		t=3 (2016/2017)	
	Wajong 2014	Jonggehan- dicapt in 2015	Wajong 2014	Jonggehan- dicapt in 2015	Wajong 2014	Jonggehan- dicapt in 2015
Loonkostensubsidie*/loon- dispensatie	6,5%	1,3%	14,5%	7,0%	17,9%	13,7%
Beschut werk	n.b.	0,0%	n.b.	0,5%	n.b.	1,1%
Wsw	2,3%	0,2%	2,2%	0,2%	1,9%	0,2%
Jobcoach	6,1%	0,2%	14,7%	1,6%	18,0%	3,6%
Participatieplaats	n.b.	0,5%	n.b.	1,4%	n.b.	1,6%
Overige dienstverlening	n.b.	5,4%	n.b.	15,5%	n.b.	18,1%

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Toelichting Deze cijfers komen hoger uit dan in de eerste tussenrapportage doordat een fout was gemaakt met de koppeling van bestanden. Deze is nu gecorrigeerd.

* Hieronder vallen ook forfaitaire loonkostensubsidies en tijdelijke loonkostensubsidies.

n.b.

Niet bekend.

2.3 Conclusies

In dit hoofdstuk is de 18-jarige Wajong-instroom in 2014 vergeleken met de 18-jarige jonggehandicapten in 2015 met dezelfde kenmerken als de Wajongers in 2014. Voor deze laatste groep geldt dat de jonggehandicapten alleen nog in de Wajong instromen als ze duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. De overige jonggehandicapten vallen onder de Participatiewet. Een belangrijk doel van deze nieuwe wet is om arbeidsgehandicapten meer bij de maatschappij te betrekken, onder andere door hen zoveel mogelijk op de reguliere arbeidsmarkt te integreren.

Uit de analyse blijkt dat de 18-jarige jonggehandicapten in het jaar na instroom in de Participatiewet zes procentpunt vaker op de arbeidsmarkt actief zijn dan de 18-jarige Wajong-instromers in 2014, en in tweede jaar na instroom negen procentpunt vaker. De groei zit vooral in reguliere banen. De groei in banen voor jonggehandicapten bestaat met name uit deeltijdbanen en contracten voor bepaalde tijd. Dit geldt in zijn algemeenheid voor jongeren. Voor jongeren met een beperking kan dit sterker spelen omdat deze jongeren vaak niet in staat zijn om voltijd te werken en werkgevers mogelijk huiverig zijn hen een contract voor onbepaalde tijd aan te bieden.

Het hebben van een baan heeft mogelijk ook een positief effect op andere levensterreinen. Een positief effect van werk is mogelijk een daling in het aantal contacten met justitie. In de twee jaar na instroom neemt dit af voor de nieuwe doelgroep in de Participatiewet ten opzichte van de 18-jarige Wajong-instroom in 2014. De verschillen in thuissituatie van de 18-jarige Wajong-instroom in 2014 en de 18-jarige instroom in de Participatiewet in 2015 zijn zeer gering, evenals de verschillen in de onderwijsdeelname.

Minder dan een vijfde van de nieuwe doelgroep doet een beroep op de bijstand in het jaar van instroom (16 procent) en het jaar na instroom (19 procent). Dit komt voornamelijk doordat een

groot deel in het jaar van instroom (zestig procent) en het jaar na instroom (34 procent) nog onderwijs volgt en daarom (nog) niet in aanmerking komt voor een reguliere bijstandsuitkering. Daarnaast werkt twintig procent in het jaar van instroom en 28 procent in het jaar na instroom. Het aandeel jonggehandicapten in de Participatiewet dat niet werkt, geen onderwijs volgt en geen uitkering ontvangt is beperkt. In 2015 is dat acht procent en een jaar later zeven procent, zie Tabel 2.4. Het risico dat jonggehandicapten onder de Participatiewet vaker 'buiten de boot' zouden vallen, lijkt dus niet terecht.

Tabel 2.4 Minder dan tien procent van de 18-jarige jonggehandicapten onder de Participatiewet heeft geen werk of uitkering of volgt geen onderwijs

	t=1 (2014/2015)		t=2 (2015/2016)		t=3 (2016/2017)	
	Wajong 2014	Jonggehandicapt in 2015	Wajong 2014	Jonggehandicapt in 2015	Wajong 2014	Jonggehandicapt in 2015
Werk	17,7%	19,4%	22,0%	28,0%	26,4%	35,4%
Uitkering*	99,5%	15,5%	97,4%	35,6%	n.b.	n.b.
Onderwijs	59,3%	61,4%	33,9%	33,7%	18,1%	19,9%
Geen werk, uitkering of onderwijs**	0,0%	7,5%	0,7%	6,9%	n.b.	n.b.

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Toelichting: Er kan overlap zijn tussen werk, uitkering en onderwijs waardoor deze cijfers niet opgeteld kunnen worden.

n.b. Cijfers over uitkeringen zijn nog niet bekend voor t=3.

* Dit betreft de som van Wajong- en bijstandsuitkeringen.

** Deze cijfers zijn ongecorrigeerd en zijn daarom een inschatting.

3 Wat doen gemeenten voor de nieuwe doelgroep?

Dit hoofdstuk presenteert de resultaten van het kwalitatieve onderzoek. Paragraaf 3.1 beschrijft op welke wijze gemeenten de doelgroep in beeld krijgen. In paragraaf 3.2 wordt nader ingegaan op de manier waarop gemeenten hun dienstverlening aan de jongeren en werkgevers hebben georganiseerd. In paragraaf 3.3 wordt uitgebreid ingegaan op de instrumenten die gemeenten inzetten. Elke paragraaf besteedt aandacht aan goede voorbeelden uit de praktijk. Per paragraaf worden belangrijke succesfactoren en knelpunten binnen het beleid van gemeenten geformuleerd. Een werkwijze of aanpak wordt als succesvol beschouwd als de werkwijze of aanpak (duurzaam) uitstroom naar werk bevordert. Daarbij is niet alleen het vinden van werk relevant, maar ook het behouden van werk. We spreken van knelpunten als een mechanisme (duurzame) uitstroom naar werk belemmert.

3.1 De doelgroep in beeld

Om jongeren met een arbeidsbeperking effectief te kunnen begeleiden naar werk, vervolgopleiding of dagbesteding is het noodzakelijk dat gemeenten deze jongeren goed in beeld hebben. Daartoe is allereerst vereist dat gemeenten jongeren met een arbeidsbeperking als zodanig herkennen. Het identificeren van de doelgroep gebeurt op verschillende manieren, waarbij een prominente plek is weggelegd voor het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs. Er zijn grofweg drie routes te onderscheiden waarmee jongeren in beeld komen bij gemeenten:

1. Een grote groep jongeren komt via het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs bij de gemeente terecht.
2. Een deel van de jongeren stroomt door naar vervolgonderwijs, maar het lukt ze niet een startkwalificatie te behalen.
3. Een derde, zeer diverse, groep van jongeren meldt zichzelf op een moment bij de gemeente, meestal voor het aanvragen van een uitkering.

Deze paragraaf gaat dieper in op het identificeren van de jongeren met een arbeidsbeperking en de mate waarin de doelgroep in beeld is bij gemeenten.

3.1.1 Uitstroom uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Vanuit de Wajong is bekend dat een aanzienlijk deel van de doelgroep met een arbeidsbeperking van het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs komt. Zo komt van de jongeren die in 2010 in de werk- en studieregeling van de Wajong zijn ingestroomd meer dan de helft van het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs.¹² Van de jongeren die op jonge leeftijd in de Wajong instromen (rond hun 18de levensjaar) gaat het zelfs om ruim 85 procent. De leerlingen op deze onderwijssoorten zijn dan ook van groot belang om de doelgroep in kaart te krijgen.

¹² Zie: https://www.divosa.nl/sites/default/files/nieuwsbericht_bestanden/Feiten%20en%20cijfers%20over%20de%20Wajong.pdf

Door de doelgroep bij het verlaten van hun school al te kennen, kan de gemeente inschatten of ondersteuning nodig is voor een optimale aansluiting op werk. Daarbij kan de gemeente direct specifieke instrumenten zoals jobcoaching en loonkostensubsidie naar loonwaarde inzetten. Indien jongeren nog niet klaar zijn om te werken, kan de gemeente ook ontwikkeltrajecten aanbieden. Uiteraard stromen ook jongeren door richting vervolgonderwijs: vanuit het pro is dit iets meer dan de helft, en vanuit het vso iets minder.¹³ Voor gemeenten is het relevant om deze groep te monitoren, zodat zij tijdig actie kunnen ondernemen bij uitval. Hoe dit in praktijk gaat, wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

Hoe gaat dat in praktijk?

Alle onderzochte gemeenten onderschrijven het belang van een warme overdracht van jongeren vanuit het pro en vso. Alle geven dan ook aan nauwe contacten te onderhouden met de scholen in de regio. Hoe dit in de praktijk gaat, verschilt echter per gemeente.

Ten eerste valt op dat elke gemeente contact heeft met scholen in de regio en de leerlingen die gaan uitstromen bespreekt. UWV heeft deze netwerken rond de scholen voor praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs opgezet om meer zicht te krijgen op de doelgroep. UWV heeft deze netwerken overgedragen aan gemeenten. Maar of hiermee alle jongeren daadwerkelijk in beeld zijn, verschilt per gemeente. In sommige gevallen blijkt namelijk dat niet met alle pro- en vso-scholen in de gemeente de uitstromende leerlingen worden besproken. Dit lijkt te maken te hebben met de bereidheid van de scholen zelf om hier aan deel te nemen, maar ook met hoe actief de gemeente scholen benadert. Zo blijkt in minstens één gemeente dat indien een school niet zelf aan de bel trekt bij de gemeente, de uitstroomgesprekken niet plaatsvinden. Een andere reden waarom pro- en vso-scholieren niet altijd volledig in beeld zijn, is dat sommige jongeren buiten hun gemeente naar school gaan en met die scholen niet altijd contact is.

Een tweede verschil is hoe gemeenten het contact met de jongeren hebben opgezet. De meeste gemeenten bespreken op de scholen alle jongeren die gaan uitstromen. Enkele gemeenten bespreken echter alleen degenen van wie de school verwacht dat het vinden van werk een uitdaging wordt. Voor de jongeren die direct doorstromen naar werk zonder tussenkomst van de gemeente geldt vervolgens dat de werkgever mogelijk geen gebruikmaakt van de instrumenten die een gemeente te bieden heeft. Dat is een risico wanneer een jongere na verloop van tijd toch tegen problemen aan loopt.

Daarbij valt in het contact met de jongeren op dat de meeste gemeenten met de scholen *over* de scholieren spreken, en maar enkele gemeenten ervoor kiezen standaard *met* de scholieren te spreken. Dit laatste maakt de gemeente minder afhankelijk van het advies van de school, en zorgt voor een meer uniforme afweging over de in te zetten dienstverlening; het is echter wel intensiever voor zowel de gemeente als de jongeren.

Meerdere gemeenten benadrukken dat ook ouders actief worden betrokken in het contact. Zij geven aan dat betrokkenheid van ouders essentieel is voor het proces: als zij niet meewerken, zal een kind dat ook niet doen; maar als zij hun kinderen stimuleren om te werken vergroot dit de kans op succes aanzienlijk. Zo geven meerdere gemeenten aan dat het voorkomt dat ouders niet willen dat

¹³ Zie: <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/aansluiting-onderwijs-arbeidsmarkt/vso-en-pro-doorstroom-en-uitstroom>

hun kind een stempel ‘arbeidsbeperkt’ krijgt bij het betreden van de arbeidsmarkt, of dat hun kind gaat werken bij een sociaal werkbedrijf. Ook komt uit interviews naar voren dat met name ouders met een niet-westerse migratieachtergrond weinig open staan voor ondersteuning van de gemeente. Door ouders vroegtijdig te betrekken bij het proces kunnen gemeenten goodwill creëren en de steun van ouders verkrijgen.

Tot slot spelen in verschillende gemeenten discussies over de financiering van ondersteuning aan jongeren die nog op school zitten of school net hebben afgerond. Scholen hebben namelijk een verantwoordelijkheid om leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op de arbeidsmarkt en gemeenten hebben een verantwoordelijkheid zodra jongeren niet slagen op de arbeidsmarkt. Sommige gemeenten geven aan dat zij van de scholen verwachten dat zij meer bijdragen aan de ondersteuning die geboden wordt. Dat gaat dan bijvoorbeeld om de financiering van stageplekken bij het uitvoeringsbedrijf voor jongeren die niet doorstuderen.

3.1.2 Doorstroom naar het mbo, nazorg en uitval

Niet alle jongeren verlaten het onderwijs na afronding van het pro of vso. Landelijk stroomt ongeveer vijftig procent door naar het middelbaar beroeps entreeonderwijs, waarna vervolgens een deel van de leerlingen ook een mbo-2-opleiding volgt.¹⁴ Daarmee ligt de verantwoordelijkheid voor deze leerlingen bij de nieuwe opleidingsinstelling. Daarnaast ligt er een taak bij de scholen voor praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs: zij hebben een nazorgverplichting van twee jaar, wat inhoudt dat zij verplicht zijn te adviseren en ondersteuning te verlenen tot twee jaar nadat een jongere van school gaat.¹⁵

Hoe gaat dat in de praktijk?

Veel gemeenten geven aan dat de drempel om te starten op het mbo erg laag is en dat jongeren te vaak kiezen voor een vervolgopleiding, terwijl ze eigenlijk niet in staat zijn om verder te leren. Daarbij speelt een belangrijke rol dat doorleren over het algemeen wordt gezien als een nuttige stap en ouders het belangrijk vinden dat hun kinderen een echt diploma halen. Direct starten met werk levert meestal ook niet veel salaris op. Het gevolg is dat sommige gemeenten zien dat jongeren starten op het mbo, maar uiteindelijk uitvallen zonder startkwalificatie. Dan is de gemeente aan zet om ondersteuning te bieden.

Om de overstap naar het mbo te versoepelen en uitval goed op te vangen, zijn verschillende gemeenten de afgelopen jaren met scholen een samenwerking aangegaan. Daarnaast valt op dat meerdere betrokkenen suggereren dat de doorstroom beter beperkt kan worden, bijvoorbeeld door middel van een bindend schooladvies. Dat houdt in dat jongeren alleen mogen doorstuderen als de school daar een positief advies over geeft.

Samenwerking met het mbo

Veel gemeenten hebben een of meerdere projecten waarin zij samenwerken met scholen. Er is duidelijk sprake van ontwikkeling. De vier grote gemeenten hebben sinds de vorige bezoeken hun

¹⁴ Zie: <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/aansluiting-onderwijs-arbeidsmarkt/vso-en-pro-doorstroom-en-uitstroom/uit-en-doorstroom-pro-en-vso>

¹⁵ Zie: <http://www.onderwijsjeugd.nl/wp-content/uploads/2015/09/22-5HandreikingOndersteuningjongeren-bijlerenenwerken.pdf>

aandacht verder uitgebreid van het pro en vso naar het mbo en ook bij andere gemeenten zijn er samenwerkingsinitiatieven tussen pro- en vso-scholen en het mbo.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Vlaardingen en Schiedam

De Lentiz Onderwijsgroep uit Schiedam verzorgt onder andere voor jongeren uit Vlaardingen die daarvoor in aanmerking komen het New LIFE programma. New LIFE is een plusvoorziening voor jongeren met gestapelde problematiek in het mbo. New LIFE is een afdeling van Lentiz | LIFE College, speciaal voor jongeren die het door uiteenlopende problemen niet is gelukt om een startkwalificatie te halen. Bij New LIFE kunnen jongeren een mbo-opleiding op niveau 2 volgen. Naast een coach is er begeleiding van een maatschappelijk werker, een psycholoog en een jongerenwerker. Alle jongeren die worden aangemeld voor New LIFE worden na een screening voor een eerste intake uitgenodigd bij het Steunpunt Jongeren van Stroomopwaarts. Er wordt gekeken naar de schoolhistorie, het advies van de vorige school en de motivatie van de jongeren. Als New LIFE niet de meest passende opleiding is, krijgt de jongere een negatief advies. Jongeren uit de Nieuwe Waterweg Noord zullen in zo'n geval verder worden begeleid naar een ander traject via de tweewekelijkse doorstroomtafel.

Hoewel er goede voorbeelden zijn van samenwerking met mbo-scholen, is die samenwerking veelal niet standaard. Jongeren tot 23 jaar komen bij uitval uiteindelijk wel altijd in beeld via het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC), maar dit kan even duren en er is meestal geen sprake van een structurele aanpak of werkafspraken voor jongeren die na pro of vso een mbo-opleiding starten. Daardoor weten gemeenten en scholen onvoldoende welke jongeren op school ondersteuning nodig hebben of wanneer uitval dreigt en de gemeente ondersteuning kan bieden.

Voor jongeren die niet in staat zijn vervolgonderwijs te volgen, maar zich nog wel moeten ontwikkelen, bieden verschillende gemeenten in samenwerking met scholen de mogelijkheid om deelcertificaten te behalen. Zo wordt in meerdere gemeenten gewerkt met het project Boris, waarbij met een stage wordt toegewerkt naar een praktijkverklaring en hopelijk een baan voor jongeren die niet op het reguliere mbo verder kunnen leren. Andere gemeenten bieden vergelijkbare mogelijkheden, waarbij verschillende losse certificaten behaald kunnen worden.

Nazorg

Zoals aangegeven hebben pro- en vso-scholen een nazorgplicht van twee jaar. Betrokkenen geven aan dat scholen dit verschillend oppakken. Wat daarbij in elk geval een rol speelt, is dat het ingewikkeld en tijdrovend is om contact te onderhouden met oud-leerlingen. Scholen zijn afhankelijk van de bereidheid van de oud-leerlingen zelf om mee te werken.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Delft (en regio Haaglanden)

Leerlingen uit Delft die in de sluitende aanpak doorstromen naar het mbo worden actief gemonitord via Leerplicht Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC). Daarnaast hebben de vso- en pro-scholen ook zelf een nazorgverplichting. Zij kunnen in VOROC kijken of hun leerling op het mbo is gestart. Ze zijn hiervoor niet afhankelijk van Leerplicht/VSV. VOROC is een digitaal systeem voor scholen dat de overstap van leerlingen van het voortgezet onderwijs naar het mbo ondersteunt. Met behulp van VOROC wordt relevante informatie over de leerling overgedragen aan de mbo-school van aanmelding en krijgen verantwoordelijken vanuit het vmbo een terugkoppeling van de aanmelding. Door middel van VOROC krijgen vo-scholen, mbo-scholen en gemeenten inzicht in het aanmeldproces van elke leerling. Momenteel wordt VOROC gebruikt in de regio Haaglanden. Als het systeem door alle betrokkenen goed wordt bijgehouden, zijn leerlingen hiermee gemakkelijk te volgen.

Schooluitval en thuiszitters

In het geval van schooluitval is in alle onderzochte gemeenten het RMC de partij die dit signaleert. Het duurt echter soms lang voordat het RMC de schoolverlater daadwerkelijk in beeld heeft. Dit is onder meer afhankelijk van de frequentie waarmee een bestandsuitdraai en -koppeling wordt gemaakt en welke afspraken er met de onderwijsinstellingen zijn. In sommige gevallen worden er twee keer per jaar lijsten uitgedraaid om thuiszitters in kaart te brengen, waardoor het lang kan duren voordat een jonge (voortijdig) schoolverlater ‘in beeld’ is en er actie kan worden ondernomen.

Het RMC heeft een taak voor jongeren tot 23 jaar en krijgt deze jongeren via meldingen of bestandsvergelijkingen in beeld. Jongeren van 23 tot 27 jaar die geen opleiding volgen, niet werken en geen uitkering ontvangen, komen niet standaard in beeld. In enkele gemeenten worden pilots uitgevoerd om ook deze groep in kaart te brengen en passende dienstverlening te bieden. In Vlaardingen gaat het specifiek om jongeren die al in aanraking met justitie zijn geweest, maar in Utrecht loopt bijvoorbeeld een pilot die alle thuiszittende jongeren tussen 23 en 27 in beeld brengt. Deze pilot is pas net gestart en is nog niet geëvalueerd.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Vlaardingen

Om niet-schoolverlaters, zoals nuggers, in beeld te krijgen, doet de gemeente Vlaardingen mee aan een experiment van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het gaat hier om de IPTA (Integrale Persoonsgerichte Toeleiding naar Arbeid). Afsproken is dat in een experiment van een jaar 16 jongeren uit Vlaardingen intensief worden begeleid. Er worden twee coaches aangesteld om de jongeren tussen 16 en 27 jaar aan werk, school of een andere zinvolle dagbesteding te helpen. Het gaat om jongeren die al in aanraking met justitie zijn geweest voor zogenoemde ‘High Impact Crimes’. Het Rijk betaalt mee aan dit experiment, waar acht gemeenten uit de Randstad aan meedoen. Zo kunnen de gemeenten ook onderling overleggen over de beste aanpak. Deze jongeren zijn opgespoord via de RMC-administratie. Er wordt nagegaan wat deze jongeren precies doen en of dat allemaal legaal is. Er zijn relatief veel zzp'ers bij en jongeren die aangeven te werken bij familie. Het betreft relatief vaak jongeren met een instabiele thuissituatie, zonder goed sociaal netwerk, die niet in staat zijn om zelf hun zaken goed te organiseren. Van het experiment zijn nog geen resultaten bekend.

3.1.3 ‘Zelfmelders’ meestal voor uitkering bij gemeente

Er zijn ook jongeren die pas in een latere fase bij de gemeente in beeld komen. Deze groep is zeer divers. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die pro- of vso-onderwijs hebben gevolgd, maar hierna niet in beeld zijn gekomen. Dit kan zijn omdat er (nog) geen sprake was van een sluitende aanpak, of omdat ze vervolgonderwijs hebben gevolgd. Ook kunnen het jongeren zijn die niet op het praktijk- of speciaal voortgezet onderwijs hebben gezeten en pas later in hun leven bij de gemeente in beeld komen. Dit komt bijvoorbeeld doordat stoornissen pas later ontstaan of al bestonden en na verloop van tijd verergeren.

Hoe gaat dit in de praktijk?

Alle gemeenten geven aan bij de intake te letten op signalen van een arbeidsbeperking. Een standaard optie hiervoor is te vragen naar schoolachtergrond: als iemand praktijk- of speciaal voortgezet onderwijs heeft gevolgd is dat een duidelijk signaal. Als iemand regulier onderwijs heeft gevolgd en afgerond, moet de uitvrager het van andere signalen hebben. Dit is in de praktijk vaak een

uitdaging omdat veel beperkingen niet lichamelijk en daarmee vaak niet direct zichtbaar zijn. Denk bijvoorbeeld aan mensen met een licht verstandelijke beperking die wel streetwise zijn.

Om bij nieuwe bijstandsaanvragen mensen met een arbeidsbeperking als zodanig te herkennen, hebben enkele gemeenten hun medewerkers extra getraind, of zijn dit van plan te doen. Zo is in Amsterdam, Rotterdam en Smallingerland veel aandacht voor het herkennen van en omgaan met niet-zichtbare beperkingen, zoals licht verstandelijke beperkingen. De gemeente Amsterdam heeft bijvoorbeeld alle medewerkers van Werk, Participatie en Inkomen met klantcontact getraind in het herkennen van en omgaan met mensen met niet-zichtbare beperkingen. De gemeente Rotterdam is voornemens een vergelijkbare training aan te bieden.

Naast de nieuwe instroom van jonggehandicapten biedt de Participatiewet ook mogelijkheden om mensen met een arbeidsbeperking die reeds in de bijstand zaten passende ondersteuning te bieden. Hier heeft de gemeente Smallingerland in haar samenwerking met UWV verder op ingezet: in 2017 hebben zij een uitgebreide doorlichting gedaan van het zittend bestand. Waar relevant heeft de gemeente bij UWV een Participatieadvies aangevraagd met direct een beoordeling voor de banenafpraak. Met deze actie heeft Smallingerland in korte tijd de gehele populatie in kaart gebracht.

Het valt op dat enkele gemeenten geen specifieke dienstverlening hebben voor jongeren met een arbeidsbeperking als zij niet van het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs af komen of als zij een grensleeftijd zijn gepasseerd. Dit is opvallend, aangezien een aanzienlijk deel binnen de Wajong niet van het praktijk- of voortgezet speciaal onderwijs komt en deze jongeren het risico lopen niet de ondersteuning te krijgen waar ze recht op hebben. Ook een leeftijdsgrens brengt risico's met zich mee, aangezien de beperkingen niet zomaar verdwenen zijn.

3.1.4 Prikkel om te werken

Omdat de Wajong een andere uitkeringsregeling kent dan de Participatiewet, is de verwachting dat dit verschillende prikkels oplevert om aan het werk te gaan. De meeste geïnterviewden geven aan dat geld een belangrijke rol speelt in de keuzes die jongeren maken. Het is daarom aannemelijk dat een uitkering op basis van de Participatiewet stimulerender werkt (lees: minder oplevert) dan de oude Wajong-uitkering. Jongeren met een bijstandsuitkering zullen daarom meer hun best doen om inkomen uit werk te verkrijgen. Wanneer jongeren een baan aanvaarden, zal deze in de meeste gevallen meer opbrengen dan een bijstandsuitkering, uitgaande van een fulltimebaan. Jongeren ontvangen het minimumjeugdloon; dat is meer dan een uitkering die voor jongeren onder de 21 erg laag is (rond de 250 euro per maand, zie paragraaf 1.2.2). Betrokkenen geven aan dat in de praktijk het inkomen uit werk niet heel hoog is. Dat laatste komt waarschijnlijk vooral doordat jongeren geen fulltimebaan hebben.

Er zijn echter ook heel andere prikkels die genoemd worden door betrokkenen. De belangrijkste daarvan zijn motivatie en stimulans van ouders. Bijna alle betrokkenen geven aan dat de motivatie om te werken doorslaggevend is of een jongere succesvol bemiddeld kan worden. Jongeren willen graag werken, omdat werken de norm is en ze er dan bij horen. Ouders spelen hierbij volgens velen een belangrijke rol: werken ze zelf ook en vinden ze werk belangrijk, dan zal de jongere dit ook eerder doen.

3.1.5 Ontwikkelingen in uitvoeringspraktijk

In de casestudy's is stilgestaan bij de ontwikkelingen die de gemeenten hebben doorgemaakt sinds de invoering van de Participatiewet. Bij de G4 is er aanvullende informatie uit herhaalbezoeken die een jaar na de eerste casestudy's zijn uitgevoerd (2018/begin 2019 ten opzichte van 2017). Kijkend naar de ontwikkeling van hoe de doelgroep bij gemeenten in beeld komt, vallen onderstaande punten op.

In het algemeen valt op dat veel gemeenten het contact met scholen steeds verder uitbreiden. Waar ze eerst nog met enkele scholen vast overleg hadden, is dat in veel gevallen verder uitgebreid. Daarbij is de scope van met name de grotere gemeenten verbreed van het vso en pro naar het mbo, en in een enkel geval ook naar het vmbo. Aan de andere kant zijn er ook enkele gemeenten die vanaf begin af aan goed contact hadden met vso- en pro-scholen in de regio, en dit nog steeds op een vergelijkbare manier doen.

In de afgelopen jaren zijn mooie voorbeelden van samenwerkingsprojecten tussen scholen en gemeenten ontstaan. In verschillende gemeenten wordt de gemeente steeds eerder betrokken om samen met de school en de jongere te kijken welke mogelijkheden er na school zijn. Ook worden er aanpakken ontwikkeld voor jongeren die succesvol doorstromen naar het mbo. Zo is de gemeente Amsterdam onlangs gestart met een pilot waarin jongeren met een arbeidsbeperking die van het mbo komen gedurende twee jaar worden gevolgd en hebben enkele pro-scholen in samenwerking met lokale mbo's speciale klassen opgezet om de overgang naar het mbo soepel te laten verlopen.

Het blijkt dat het hebben van een vast contactpersoon bij de gemeente wordt gewaardeerd door scholen. Zeker in de beginperiode was dit niet altijd het geval; gemeenten hadden geen vaste contactpersonen, of er waren veel personele wisselingen. Scholen zijn hier nu over het algemeen tevreden over.

Tot slot hebben gemeenten steeds meer zicht op wat er speelt rondom deze doelgroep en hoe complex dat is. Dat leidt er in sommige gevallen toe dat betrokkenen vooral zien waar de dienstverlening nog beter kan, in plaats van te zien wat de gemeente allemaal voor elkaar heeft gekregen de afgelopen jaren. Zo blijven gemeenten bezig hun dienstverlening nog beter te maken.

3.1.6 Vergelijking met UWV

Enkele betrokkenen zien dat gemeenten onder de Participatiewet meer hun best moeten doen om de doelgroep goed in beeld te krijgen dan UWV bij de Wajong. UWV heeft de netwerken rond vso- en pro-scholen opgezet en de doelgroep was daardoor bij UWV goed in beeld. Dit was één van de redenen van de groei van de Wajong-instroom (Besseling et al., 2007). Jongeren konden de uitkering aanvragen als zij 18 werden. Dat is onder de Participatiewet anders. Zolang jongeren op school zitten, hebben zij geen recht op een reguliere bijstandsuitkering. Gemeenten moeten daarom meer pro-actief op zoek naar jongeren die binnen de doelgroep vallen, omdat ook jonggehandicapten die geen uitkering aanvragen onder de doelgroep kunnen vallen. Het is logisch dat ondanks deze extra inspanningen het deel van de doelgroep dat niet wordt bereikt groter blijft dan bij UWV het geval was.

Een tweede verschil is dat pro- en vso-scholen sinds de Participatiewet te maken hebben met verschillende gemeenten die elk hun eigen aanpak hebben ontwikkeld. Veelal is er voor elke gemeente ook een aparte contactpersoon, soms meer dan één. Vanuit UWV was er vaak slechts één contactpersoon. Dit maakt dat het voor scholen in de beginperiode wennen was: er moesten per gemeente afspraken gemaakt worden. Over het algemeen geven betrokkenen aan dat dit nu prima functioneert. Scholen geven tevens aan dat de contactpersonen van de gemeente voldoende deskundigheid hebben, of hebben opgebouwd, om de doelgroep te ondersteunen. Een enkele school laat zich negatief uit over de expertise van de gemeentelijke contactpersonen.

Tot slot blijkt dat bij gemeenten het beeld bestaat dat voorheen vanuit UWV vooral werd ingezet op het rechtmatig verkrijgen van een uitkering, terwijl UWV aangeeft zich ook nadrukkelijk te richten op het aan het werk helpen en houden van Wajongers. Gemeenten hebben de indruk dat zij meer dan UWV voorheen inzetten op het verkrijgen van werk of vervolgonderwijs. Gemeenten zien hun taak nu als lastiger dan de taak die UWV voorheen had.

Succesfactoren: doelgroep in beeld

- Om de nieuwe doelgroep adequaat te kunnen ondersteunen, is het allereerst van belang om de doelgroep goed in beeld te hebben. Een **goede samenwerking tussen de gemeente, vso-en pro-scholen en het RMC** is van belang om een sluitende aanpak te creëren, zodat er sprake is van een 'warme overdracht' en jongeren niet tussen wal en schip belanden wanneer zij uitstromen.
- Door de **expertise rondom het herkennen** van de doelgroep in te bedden in het proces van het aanvragen van een bijstandsuitkering, is het mogelijk direct passende dienstverlening te bieden.

3.2 De organisatie van de dienstverlening

Wanneer de gemeenten hun klanten goed in beeld hebben, is het zaak om hen in bemiddeling te nemen. Sommige jongeren zijn direct klaar om te gaan werken, voor anderen geldt dat (nog) niet. Gemeenten moeten eerst een inschatting maken van wat de jongere kan en wil, om daarna gerichte ondersteuning te bieden. In deze paragraaf staat de vraag centraal hoe de gemeenten deze dienstverlening, aan jongeren en werkgevers, georganiseerd hebben.

3.2.1 Dienstverlening aan jongeren

Jongeren met een arbeidsbeperking nemen een bijzondere positie in waar het gaat om de dienstverlening van gemeenten. Zij vallen onder de Participatiewet, maar voor hen gelden niet alle verplichtingen die bij de Participatiewet horen. Voor jongeren tot 27 jaar die zich bij de gemeente melden voor een uitkering geldt eerst een zoektermijn van vier weken. In die periode moeten de jongeren zelf naar werk zoeken of zich oriënteren op scholing en krijgen zij nog geen dienstverlening of inkomen. Voor jongeren van wie bekend is dat zij een arbeidsbeperking hebben, geven gemeenten veelal een andere invulling aan de zoekperiode. Vaak krijgen zij direct dienstverlening aangeboden. Afwijkend is dat jongeren met een arbeidsbeperking vaak niet hoeven deel te nemen aan de groepsbijeenkomsten over hun rechten en plichten. Dit geldt wel voor andere jongeren die zich tot de gemeente wenden.

Organisatie

Meerdere gemeenten hebben voor samenwerkingsvormen gekozen in een uitvoeringsorganisatie die trajecten aanbiedt aan de doelgroep, bijvoorbeeld ontstaan vanuit een fusie van sociale diensten en het bestaande SW-bedrijf. Vaak is dit bedrijf tevens werkgever voor de SW-doelgroep en de nieuwe doelgroep van de Participatiewet. Voorbeelden hiervan zijn Stroomopwaarts in Vlaardingen, Werk.kom in Weert en Werkse! in Delft. Elke gemeente heeft wel enige vorm van samenwerking met een SW-bedrijf; is het niet in een gezamenlijk uitvoeringsbedrijf, dan is het wel voor het bieden van diagnostrajecten, begeleiding of beschutte werkplekken.

In termen van verschillen tussen grote en middelgrote gemeenten valt op dat in grote gemeenten snel aparte teams, projecten en programma's worden ontwikkeld. Voordeel hiervan is dat snel expertise ontwikkeld kan worden. Een nadeel hiervan is dat verschillende onderdelen van een organisatie elkaar vaak minder goed weten te vinden en het lastig kan zijn buiten de standaard processen maatwerk te bieden. In middelgrote gemeenten valt op dat samenwerking met andere onderdelen binnen de gemeente doorgaans goed verloopt en dat maatwerk vaak mogelijk is. Middelgrote gemeenten werken vaak samen met veel verschillende partijen in de regio om passende dienstverlening te kunnen bieden. Elke gemeente werkt samen met vso- en pro-scholen in de buurt en is betrokken bij de overgang van school naar de arbeidsmarkt.

Direct naar werk of niet?

Gemeenten hanteren allemaal een bepaalde indeling/categorisering op basis waarvan instrumenten worden ingezet. Die indeling is gebaseerd op de afstand tot de arbeidsmarkt en geeft aan of verwacht wordt dat de klant direct bemiddeld kan worden, eerst een ontwikkeltraject nodig heeft, of dat begeleiding naar werk (nog) niet aan de orde is en maatschappelijke participatie het hoogst haalbare. Elk van de categorieën leidt tot de inzet van andere instrumenten.

Om te bepalen of een jongere kan werken, baseren veel gemeenten zich op het advies van de school als dat beschikbaar is. Een enkele gemeente zet juist in op een eigen diagnose en brengt van bijna alle jongeren die van het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs komen en niet doorleren, standaard de werkmogelijkheden in kaart. Dat gebeurt door jongeren enige tijd stage te laten lopen bij het werkbedrijf. Voordeel hiervan is dat iedereen op eenzelfde manier wordt beoordeeld en er een volledig beeld is. Als nadeel wordt genoemd dat jongeren hier niet op zitten te wachten als ze net van school komen; zij willen dan liever betaald aan het werk in plaats van deelnemen aan een onbetaald traject. Daarbij vinden jongeren van het praktijkonderwijs dit eigenlijk beneden hun kunnen; zij kijken neer op het werk dat door de SW-doelgroep wordt uitgevoerd.

3.2.2 Dienstverlening aan werkgevers

In bijna alle onderzochte gemeenten speelt het werkgeversservicepunt (WSP) een centrale rol in de werkgeversbenadering. Accountmanagers en/of jobhunters van het WSP benaderen bedrijven in de gemeente om hen te ondersteunen in hun personeelsbehoefte en onderhouden hun eigen netwerk. Vaak heeft een gemeente een of meerdere eigen accountmanagers en/of jobhunters die zich vanuit het WSP alleen op de gemeentelijke doelgroep richten. Of er in het WSP wordt samengewerkt verschilt per gemeente en kan bijvoorbeeld bestaan uit informeel overleg over te benaderen werkgevers, maar ook het aanbieden van elkaars kandidaten. Opvallend is dat ondanks het belang

van *duurzame* uitstroom, targets bij gemeenten veelal zijn gericht op het realiseren van veel plaatsingen. Daar komt bij dat er weinig zicht is op de duurzaamheid van de uitstroom.

Het is aan het WSP om een netwerk van werkgevers te onderhouden en uit te breiden. De WSP's werken overwegend vraaggericht, wat wil zeggen dat de werkgever het uitgangspunt van de dienstverlening is. Binnen het WSP zijn accountmanagers of mensen met een vergelijkbare functie verantwoordelijk voor het relatiebeheer met werkgevers en het binnenhalen van vacatures. De WSP's zijn gericht op de brede doelgroep van mensen die bemiddelbaar zijn naar werk, maar bijna altijd is er sprake van *dedicated* accountmanagers die zich specifiek richten op de doelgroep met een arbeidsbeperking.

Sommige gemeenten hebben ervoor gekozen om de uitvoering van de Participatiewet te beleggen in een uitvoeringsorganisatie. Een voorbeeld hiervan is Stroomopwaarts, waarin de gemeenten Vlaardingen, Schiedam en Maassluis samenwerken. De uitvoeringsorganisatie voert veelal ook de werkgeversdienstverlening uit en bemiddelt hierbij alle doelgroepen waarvoor de organisatie verantwoordelijk is.

Concurrentie

In bijna elke gemeente is de werkgeversdienstverlening centraal georganiseerd in een werkgeversservicepunt. De wijze waarop het WSP in de regio samenwerkt en de betrokkenheid van UWV verschilt per case. Zo komt het regelmatig voor dat WSP-medewerkers alleen voor hun eigen gemeente werken en er niet of nauwelijks regionaal wordt aangestuurd. Deze verdeling brengt volgens betrokkenen het risico met zich mee dat vacatures en kandidaten niet optimaal worden gematcht, omdat informatie onvoldoende wordt gedeeld. Ook wordt het risico van onderlinge concurrentie benoemd, omdat verschillende partijen vooral de eigen doelgroepen bemiddelen. Er zijn ook signalen dat dit binnen gemeenten speelt wanneer verschillende teams zich bezighouden met begeleiding en matching.

3.2.3 Vergelijking met UWV

Organisatie

Binnen de Wajong besteedde UWV ontwikkeltrajecten voor werkzoekenden uit aan re-integratiebureaus. Deze bureaus matchten ook op vacatures en maakten gebruik van het netwerk van hun medewerkers. Ook jobcoaching werd door externe partijen uitgevoerd. In 2016 heeft UWV het inkoopkader aangepast, waarmee de re-integratiedienstverlening naar eigen zeggen klantgerichter is geworden. Deze wijziging wordt in 2019 geëvalueerd.

Net als gemeenten hanteerde UWV voor de Wajong een indeling van het klantenbestand, ter indicatie van de afstand tot de arbeidsmarkt. De indeling van UWV was uitgebreider dan die van de onderzochte gemeenten: er waren 11 categorieën. In de praktijk lag de focus van de dienstverlening op de Wajongers die relatief dicht bij de arbeidsmarkt stonden. De categorisering was in die zin in belangrijke mate ingegeven door de schaarste aan middelen, waardoor keuzes in de uitvoering noodzakelijk waren.

Knelpunten: organisatie van de dienstverlening

- **'Toe-eigenen jongeren' waardoor samenwerking wordt bemoeilijkt.** Wanneer meerdere afdelingen binnen een gemeente zich bezighouden met de doelgroep, zitten afdelingen elkaar soms in de weg. Deze zogenoemde concurrentiestrijd kan ook spelen tussen gemeenten en UWV wanneer beide een prikkel ervaren om hun 'eigen' jongeren te bemiddelen.
- **Vanwege schaalgrootte te weinig zicht op eigen organisatie.** Bij de grote gemeenten speelt dat vanwege de schaal mensen tussen afdelingen elkaar lang niet altijd (persoonlijk) kennen. Dit belemmert de samenwerking.
- **Geen sturing op duurzaamheid.** Wanneer targets zo zijn ingericht dat gemeenten zich vooral richten op het realiseren van veel plaatsingen, kan dit ten koste gaan van een bestendige relatie met werkgevers en duurzame plaatsingen. Er is overigens zeer beperkt zicht op de duurzaamheid van plaatsingen, wat sturing op duurzaamheid nauwelijks mogelijk maakt.

3.3 De inzet van instrumenten

Jongeren die arbeidsfit zijn, worden naar werk bemiddeld. Dit vereist dat gemeenten zich niet alleen op de jongeren zelf richten, maar ook op werkgevers. Er moeten immers werkgevers bereid worden gevonden om een jongere met een beperking aan te nemen. De manier waarop gemeenten hun dienstverlening inrichten en de instrumenten die zij inzetten, ten behoeve van de doelgroep jonggehandicapten en voor werkgevers, staat centraal in deze paragraaf.

3.3.1 Dienstverlening aan jongeren en bijbehorende instrumenten

Jonggehandicapte werkenden zijn veelal niet in staat zelfstandig het minimumloon te verdienen. Gemeenten hebben instrumenten tot hun beschikking om werkgevers tegemoet te komen die een arbeidsgehandicapte in dienst willen nemen. Belangrijke instrumenten zijn bijvoorbeeld de loonkostensubsidie, no-riskpolis en een proefplaatsing. Daarnaast kunnen gemeenten jobcoaching en beschut werk aanbieden.

In de beleving van gemeenten helpen de beschikbare instrumenten om een werkgever over de streep te trekken. Loonkostensubsidie is volgens gemeenten een belangrijk instrument dat steeds meer wordt ingezet. Ook maken jongeren die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen verdienen op de werkplek aanspraak op de no-riskpolis. Deze polis is hetzelfde als de polis die UWV beschikbaar heeft. Een arbeidscontract wordt meestal voorafgegaan door een proefplaatsing, waarin de werkgever op de werkplek kennis kan maken met de jongere en ziet wat hij of zij kan zonder loon te hoeven betalen.

Sinds de invoering van de Participatiewet hebben enkele wijzigingen plaatsgevonden in de instrumenten die ingezet kunnen worden, of de wijze waarop deze instrumenten ingezet kunnen worden. Zo is het sinds halverwege 2016 mogelijk om forfaitaire loonkostensubsidie toe te kennen, waarbij de werkgever standaard een subsidie van vijftig procent van het minimumloon krijgt gedurende het eerste half jaar van de arbeidsovereenkomst. Meerdere gemeenten maken hier veelvuldig gebruik van. Daarnaast is het sinds 2017 mogelijk om via de praktijkroute, na een loonwaardebepaling op de werkplek, in het doelgroepregister voor de banenafpraak te worden opgenomen. Ook hiervan

maken meerdere gemeenten veel gebruik; een enkele gemeente geeft aan dat dit niet of nauwelijks wordt ingezet.

Een andere ontwikkeling is dat meerdere gemeenten aangeven de afgelopen periode de inzet van instrumenten in de regio te harmoniseren. Dit geldt met name voor de inzet van jobcoaching en proefplaatsingen. Dit doen ze om een meer eenduidige dienstverlening aan werkgevers te realiseren. Ook de G4 is samen met UWV een traject begonnen om deze instrumenten te harmoniseren om zo grote werkgevers die landelijk opereren meer tegemoet te komen.

Bij het toeleiden naar werk kunnen ruwweg twee routes worden ingezet: ofwel iemand wordt direct bemiddeld naar werk, ofwel iemand moet zich eerst ontwikkelen voordat bemiddeling mogelijk is. De inhoud van de dienstverlening aan jongeren en de instrumenten die daarbij worden ingezet verschillen tussen de twee routes. We gaan hieronder verder in op de beide routes, die elk niet veel verschillen tussen de onderzochte gemeenten.

Ontwikkeltrajecten

Alle gemeenten hebben aanbod voor jongeren met een arbeidsbeperking die niet direct plaatsbaar zijn. Dit aanbod kan gericht zijn op het opdoen van algemene werknemersvaardigheden, of juist meer op het opdoen van specifieke vakvaardigheden. Dit wordt zo veel mogelijk gedaan in een werkachtige situatie, bij voorkeur bij een werkgever. Als dat niet mogelijk is, gebeurt het vaak bij het werkbedrijf of het lokale SW-bedrijf. Zoals eerder beschreven bieden veel gemeenten de mogelijkheid om (deel)certificaten te behalen, zoals met het Boris-project.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Borisbaan

Boris is een aanpak die leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs helpt bij het vinden van hun plek op de arbeidsmarkt. De aanpak is gebaseerd op de systematiek van het werkend leren uit het middelbaar beroepsonderwijs, een systeem dat al bijna een eeuw in de onderwijswetgeving is verankerd. Voor 10 duizend jongeren per jaar is dit de belangrijkste route naar arbeid en voor het bedrijfsleven is het de belangrijkste manier om nieuw personeel uit de doelgroep te verwerven. Belangrijke onderdelen binnen de aanpak zijn oriëntatie op beroep en loopbaan, een opleidingstraject op maat en leren in een bedrijf, om vervolgens uit te komen bij een praktijkverklaring en een baan.

Bijna alle gemeenten geven aan dat het aanbod van dienstverlening voor deze doelgroep steeds breder wordt. Er wordt samengewerkt met nieuwe partijen of het aanbod van bestaande partijen wordt verbreed. Dit is mogelijk doordat er nu enkele jaren ervaring is en de doelgroep in omvang toeneemt; er is nu dus meer kennis over wat er nodig is en meer massa om de dienstverlening te kunnen realiseren. Betrokkenen geven aan dat hier ook behoefte aan was: het aanbod was redelijk eenzijdig en soms nog te veel gebaseerd op wat het werkbedrijf standaard aanbod.

Bemiddeling naar werk en begeleiding op de werkplek

Het spreekt voor zich dat jongeren die arbeidsfit zijn ook direct naar arbeid worden bemiddeld. Alle gemeenten plegen inzet om jongeren direct nadat ze van school komen te plaatsen, bij voorkeur op de plek waar ze stage lopen. De school en een accountmanager van de gemeente gaan vaak samen met de beoogde werkgever om tafel om te kijken of een betaalde baan haalbaar is en welke instrumenten ingezet kunnen worden. Opvallend is dat één gemeente aangeeft dat alleen overleg over leerlingen plaatsvindt van wie de verwachting is dat ze moeilijk te bemiddelen zijn. Daardoor

bestaat het risico dat de jongeren die direct aan het werk gaan, onvoldoende ondersteuning van de gemeente krijgen en zodra zich problemen op de werkplek voordoen (onnodig) uitvallen.

Goed voorbeeld – TOP Academie

Learn2work heeft in opdracht van de gemeente Rotterdam 13 TOP Academies ontwikkeld waarbij wordt samengewerkt met 32 bedrijven en 18 scholen, waaronder vijf vso-scholen, tien pro-scholen, en drie mbo's.

Het doel van de TOP Academie is om jongeren vanuit het vso/pro, vmbo en mbo beter voor te bereiden op de stap naar werk. Bedrijven en scholen schrijven samen het onderwijsprogramma waardoor lessen afgestemd zijn op de wensen en behoeften van bedrijven en branches. Daarnaast worden de lessen op de werkvloer gegeven, waardoor jongeren vak- en werknemersvaardigheden sneller ontwikkelen. De jongeren lopen stage in een leermeester-gezel-constructie. Aan het einde van de rit zijn deze jongeren zelf ervaren vakmensen geworden. Omdat zij binnen de TOP Academie de kans hebben gekregen om verschillende erkende branchecertificaten en/of diploma's te behalen, kunnen zij dit ook aan de branche laten zien.

Ook de gemeenten Delft en Vlaardingen hebben trajecten ingekocht bij de TOP Academie voor jongeren die van het pro komen. Jongeren met een arbeidsbeperking leren en werken bijvoorbeeld bij Hago Zorg in het Maasstad Ziekenhuis. Het lesprogramma sluit aan op wat de jongeren nodig hebben om schoon te kunnen maken bij Hago Zorg in het ziekenhuis. Zij krijgen les op de werkvloer van vakdocenten en ervaren medewerkers. De jongeren gaan samen met leermeesters aan de slag en leren van hen de kneepjes van het vak. Het traject duurt twee jaar. In het eerste jaar behalen de jongeren hun basisvakdiploma. In het tweede jaar krijgen zij de kans om zich te specialiseren en kunnen zij nog meer erkende branchecertificaten behalen. Deze jongeren worden opgeleid voor een baan in de schoonmaak. Ook zijn er in ziekenhuizen mogelijkheden om andere richtingen uit te gaan. Jongeren kunnen bijvoorbeeld ook voedingsassistent worden.

Bron: <http://www.topacademies.nl/top-academie/>

Als de jonggehandicapte in een baan is gestart, bieden alle gemeenten nog begeleiding op de werkplek door middel van jobcoaching. Enkele gemeenten hebben zelf jobcoaches in dienst, maar de meeste besteden dit uit. Daarnaast bieden de meeste gemeenten werkgevers de mogelijkheid een eigen jobcoach in te zetten, onder bepaalde voorwaarden. Enkele gemeenten hebben ook beperkingen in de duur dat jobcoaching kan worden ingezet, bijvoorbeeld maximaal een jaar.

Matching op vacatures

De vraag naar arbeid is groot. Voor jongeren met een beperking betekent dit dat er redelijk makkelijk plaatsingen gerealiseerd worden. Over het algemeen werken gemeenten zowel vraag- als aanbodgericht. Dat wil zeggen dat er zowel kant-en-klare vacatures worden binnengehaald voor de doelgroep als dat er voor specifieke kandidaten wordt gezocht naar mogelijkheden bij werkgevers. In grotere gemeenten zijn het vaak accountmanagers en werkgeversadviseurs die vraaggericht werken, en jobhunters en jobcoaches die een aanbodgerichte benadering hebben.

Een voorbeeld van aanbodgericht werken, is jobcarving. Bij jobcarving wordt gekeken naar mogelijkheden om op korte termijn een specifieke functie aan te passen aan de capaciteiten van een werkzoekende. Op het gebied van werkgeversdienstverlening valt op dat er bij gemeenten steeds meer aandacht is voor aanbodgericht matchen. Hierbij wordt naar banen gezocht die passen bij specifieke werkzoekenden, zodat de kans op een duurzame match groter is. Deze werkwijze vergt veel tijd en persoonlijke aandacht, maar is volgens gemeenten voor veel kandidaten de enige manier om duurzaam aan het werk te kunnen.

Op het gebied van matching is duidelijk sprake van ontwikkeling. Uit de vervolfbezoeken en case-study's bij nieuwe gemeenten blijkt dat de focus tegenwoordig is verschoven naar de aanbodkant. Dat wil zeggen dat er nog steeds vacatures worden binnengehaald, maar dat er meer gekeken wordt naar welke kandidaten er zijn en wat voor werk en werkomgeving bij deze kandidaten passen. Een enkele gemeente geeft zelfs aan voor deze doelgroep alleen nog maar aanbodgericht te matchen. De verschuiving is volgens betrokkenen nodig omdat de betere kandidaten al zijn gematcht en reguliere vacatures voor de overgebleven kandidaten minder passend zijn.

Realisatie beschut werk

Niet voor alle jongeren is regulier werk weggelegd. Een deel van deze jongeren is aangewezen op beschut werk. Beschut werk houdt in dat mensen wel loonvormende arbeid verrichten en dus ook een dienstbetrekking aangaan, maar in hoge mate begeleiding of werkplekaanpassingen nodig hebben. Deze begeleiding of aanpassingen zijn niet te verwachten van een reguliere werkgever, dus kan de gemeente voor beschut werk extra budget beschikbaar stellen.

Omdat het aantal beschutte werkplekken in de eerste jaren van de Participatiewet ver achterbleef bij de verwachtingen, is het invullen van beschut werk sinds 1 januari 2017 verplicht. Per gemeente wordt jaarlijks het te realiseren aantal plekken vastgesteld dat zij moet invullen als de behoefte daaraan bestaat. Daarbij is vastgelegd dat gemeenten de achterstand in vijf jaar moeten inlopen.

Voortgang

Gemeenten slagen er wisselend in om te voldoen aan het gestelde aantal werkplekken. Enkele gemeenten geven aan het gestelde aantal nu te halen, terwijl enkele andere nog ver achterlopen. Wel geeft elke gemeente aan dat beschut werk prioriteit heeft. Bij het achterblijven van het aantal beschutte werkplekken spelen diverse factoren een rol. Gemeenten geven onder andere aan dat er een tekort is aan geschikte kandidaten voor beschut werk. Ook de intensiteit van de benodigde begeleiding van kandidaten door werkgevers speelt een rol. Uit de casestudy's blijken ook enkele nadelen: de keuzes in werk zijn bij deze bedrijven soms vrij beperkt en voor sommige kandidaten en/of hun ouders heeft het SW-bedrijf een negatief imago. Sommige gemeenten doen (aanvullend) zaken met sociale ondernemingen voor het invullen van beschut werk en een enkele zoekt samenwerking met reguliere werkgevers. Een enkele gemeente geeft aan dat de beperking vooral is dat er te weinig geschikte plekken zijn bij werkgevers. Vrijwel alle gemeenten geven aan dat het SW-bedrijf in principe de plek is om beschutte werkplekken te realiseren. Het voordeel hiervan is dat de infrastructuur en ervaring met de doelgroep hier aanwezig is.

Daarnaast komt uit meerdere casestudy's naar voren dat er volgens betrokkenen niet altijd voldoende focus is op de potentiële doorstroom vanuit arbeidsmatige dagbesteding. Diverse betrokkenen stellen dat er soms jongeren na het vso doorstromen naar dagbesteding, terwijl beschut werk mogelijk een optie is. Mocht het niet direct mogelijk zijn, dan kan de dagbesteding dienen als overbruggingsperiode. Gemeenten hebben hier nu meer aandacht voor, maar het blijft moeilijk om jongeren te volgen die eenmaal een bepaald aanbod hebben gekregen, zoals dagbesteding. Goede monitoring van jongeren vergt regelmatig contact met de jongere en de aanbieder van het traject, en dat blijkt lastig in de praktijk te brengen.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Vlaardingen

De gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam hebben samen Stroomopwaarts (SOW) opgezet. SOW is het regionale participatiebedrijf voor de regio Nieuwe Waterweg Noord. SOW is georganiseerd als een gemeenschappelijke regeling (GR). Binnen SOW zijn de afdeling Werk & Inkomen en de werkleerbedrijven van de genoemde gemeenten gebundeld. Met andere woorden: de gehele uitvoering van de Participatiewet, inclusief het werkgeversservicepunt, maar daarnaast ook de schuldhulpverlening, is hier belegd. SOW is zowel verantwoordelijk voor het beleid als de uitvoering daarvan. Voor jongeren met een arbeidsbeperking verzorgt SOW zelf de loonwaardebepaling. Ook kunnen deze jongeren binnen SOW een leer-werktraject volgen als opstap naar een baan bij een reguliere werkgever. Eventueel zijn er mogelijkheden voor interne garantiebanen. Voor mensen die niet in een groep kunnen werken, verzorgt SOW individuele trajecten.

3.3.2 Ontwikkeling expertise binnen gemeenten

In de vorige rapportage (januari 2018) is onder andere de vraag gesteld hoe gemeenten over voldoende expertise konden beschikken om passende dienstverlening aan de doelgroep te kunnen bieden. Dit zou naar verwachting een uitdaging zijn omdat gemeenten met een nieuwe doelgroep te maken krijgen en niet de schaalgrootte hebben om te kunnen investeren in expertise voor de doelgroep.

Uit de interviews blijkt dat betrokkenen dit risico erkennen. Een belangrijk verschil tussen gemeenten en UWV is dat UWV arbeidsdeskundigen in dienst heeft die al jaren ervaring hebben met de doelgroep. Gemeenten beschikken niet over dergelijke functies. Dit wil echter niet zeggen dat gemeenten niet in andere functies en door dienstverlening in te kopen in staat zijn de juiste expertise te bieden.

Zo zetten gemeenten vaak ‘dedicated’ begeleiding in, waarbij medewerkers zich volledig toelagen op begeleiding van de doelgroep. Bij grotere gemeenten is dat vaak één of zijn dat zelfs enkele teams met gespecialiseerde medewerkers; bij kleinere gemeenten zijn dat enkele losse medewerkers. Deze medewerkers hebben geen arbeidsdeskundige achtergrond, maar hebben veelal wel ervaring en/of affiniteit met de doelgroep. Ook geven enkele gemeenten aan dat de medewerkers vaak al ervaring hadden met begeleiding van de SW-doelgroep, die vergelijkbaar is. Door vaste medewerkers in te zetten voor de begeleiding, wordt ook de doorontwikkeling van expertise geborgd.

Goed voorbeeld uit de praktijk – Weert

Vanuit Pedagogisch Sociaal Werk (PSW) is een trajectbegeleider gedetacheerd bij Werk.kom in Weert. PSW biedt ondersteuning aan mensen bij wonen, dagbesteding, werken, onderwijs en vrije tijd van kwalitatief hoog niveau. De trajectbegeleider heeft enkele jobcoachingstrajecten bij Werk.kom. Hiervoor heeft ze als jobcoach gewerkt. Er is sprake van samenwerking tussen PSW en Werk.kom om de aansluiting van dagbesteding naar betaald werk te verbeteren en om expertise over en weer te delen. De taak van de trajectbegeleider is om te jobhunen, te matchen, vacatures op te halen en coachingsgesprekken met cliënten te voeren. Door de samenwerking tussen PSW en Werk.kom ontstaan innovatieve, betaalbare en duurzame oplossingen, rekening houdend met de lokale en regionale ontwikkelingen.

Naast het ontwikkelen van expertise in eigen huis, hebben gemeenten de mogelijkheid expertise in te schakelen. Gemeenten hebben in het kader van de Wsw vaak nauwe banden met een sociaal werkbedrijf waarmee ze afspraken hebben voor het uitvoeren van diagnose en begeleiding. Ook schakelen gemeenten de expertise van UWV in. Dat kan voor een beoordeling van het arbeidsvermogen, maar ook voor zaken zoals inzet van voorzieningen voor vervoer of op de werkplek. Tot slot besteden meerdere gemeenten hun trajecten uit aan derden. Dit zijn vaak bedrijven met ervaring met de doelgroep.

Uit interviews met scholen komt een wisselend beeld naar voren. Meerdere scholen geven aan dat de gemeentelijke contactpersonen minder kennis van de doelgroep hadden vergeleken met de arbeidsdeskundige van UWV. Er zijn echter ook scholen die juist aangeven meer tevreden te zijn met de gemeentelijke contactpersonen. Met de jaren komt ook meer ervaring bij de gemeenten. Tot slot geven betrokkenen aan dat een voordeel van gemeentelijke contactpersonen is dat zij de weg binnen de gemeente beter kennen dan een regionaal contactpersoon van UWV.

3.3.3 Verschillen met UWV

De doelgroep

Gemeenten hebben een stimulans om zo veel mogelijk mensen uit te laten stromen naar werk, omdat zij besparingen op uitkeringslasten zelf mogen houden. Bij UWV bestond deze prikkel niet, omdat UWV uitkeringen direct declareerde bij het Rijk. UWV dient desalniettemin, evenals gemeenten, zo veel mogelijk Wajongers aan het werk te helpen en te houden. Bij gemeenten kunnen overwegingen een rol spelen die gelieerd zijn aan schadelastbeperking; als dit aan de orde is, dan worden te plegen inspanningen in relatie tot verschillende potentiële doelgroepen afgezet tegen de mogelijke besparingen op de uitkeringslasten die daarmee gepaard kunnen gaan. De prikkelwerking voor gemeenten wordt vaak als iets positiefs gezien. Er is echter ook een ander effect mogelijk: wanneer de verwachte kosten om iemand te activeren te hoog zijn, zal de gemeente mogelijk die burger niet activeren. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor mensen met een zware beperking en nuggers, waarbij geen sprake is van een bespaarde uitkering als baat. Desalniettemin geven de meeste gemeenten aan dienstverlening te bieden aan alle jongeren uit de doelgroep, ook als zij nigger zijn of een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Het blijkt echter wel dat verschillende gemeenten beperkt zicht hebben op jongeren die niet vanuit het vso of pro komen en/of die geen bijstandsuitkering aanvragen.

Dienstverlening UWV en bijbehorende instrumenten

UWV heeft instrumenten tot zijn beschikking om werkgevers die een arbeidsgehandicapte in dienst nemen tegemoet te komen. Belangrijke instrumenten zijn loondispensatie, proefplaatsingen en de no-riskpolis. Dit zijn in essentie dezelfde instrumenten als gemeenten beschikbaar hebben.

UWV werkt ofwel met zelf ingehuurde jobcoachorganisaties, of het stelt de werkgever in staat om een door UWV gefinancierde interne jobcoach in te zetten, zoals bijvoorbeeld een getrainde medewerker. De mogelijkheid van de interne jobcoach is na de invoering van de Participatiewet wettelijk geregeld, naar aanleiding van de wens van enkele grote werkgevers waaronder Albert Heijn. Via een pilot bestond deze mogelijkheid al sinds 2011. Sinds 1 januari 2015 is de mogelijkheid om een interne jobcoach in te zetten wettelijk verankerd.

De wijze waarop gemeenten jobcoaching aanbieden, is over het algemeen hetzelfde: bedrijven krijgen een vergoeding voor het inhuren van een jobcoach of mogen een eigen jobcoach inzetten. Een belangrijk verschil is dat er enkele gemeenten zijn die beperkingen stellen aan welke jobcoaches begeleiding mogen bieden: dit zijn bijvoorbeeld slechts jobcoaches in eigen dienst, of alleen jobcoaches van één of enkele gecontracteerde organisaties. Daarnaast geven betrokkenen tijdens de interviews aan dat de jobcoaching van gemeenten minder intensief is.

De regelingen voor het inzetten van een jobcoach voor werkzoekenden met een arbeidshandicap bij UWV en die voor werkzoekenden die onder de Participatiewet vallen, zijn niet geharmoniseerd. De G4 vormt hierop een uitzondering. De G4 en UWV hebben begin 2015 afgesproken om het instrument jobcoaching op elkaar af te stemmen. De G4 stelt dezelfde eisen aan externe jobcoachingorganisaties en de ervarings- en opleidingseisen van interne en externe jobcoaches als UWV. Wat eveneens is geharmoniseerd zijn de taken, de verantwoordelijkheden en het aantal jaren dat een jobcoach kan worden ingezet. De G4 volgt de subsidiebedragen voor het 'lichte' en 'midden' begeleidingsregime van UWV, maar kent geen 'zwaar' begeleidingsregime. Er is ook een verschil in de tijd dat een jobcoach kan worden ingezet. Bij de gemeenten is dat in principe maximaal twee jaar, terwijl dat bij UWV maximaal drie jaar is per dienstverband.

Een ander verschil in de inzet van instrumenten is dat gemeenten elk hun eigen beleid over de inzet van instrumenten hebben vastgesteld, terwijl UWV gebonden is aan landelijke richtlijnen. Veel gemeenten geven aan dat zij samen met UWV het instrumentarium in de regio proberen te harmoniseren om uniforme dienstverlening te kunnen bieden. Overigens zijn volgens UWV niet alle gemeenten bereid het instrumentarium te harmoniseren.

Inzet instrumenten

Een kenmerkend verschil tussen de instrumenten die gemeenten en UWV inzetten is de wijze waarop een beperkte productiviteit wordt gecompenseerd. Bij loondispensatie van UWV krijgt de werkgever toestemming om de werknemer onder het minimumloon te betalen; bij loonkostensubsidie betaalt de werkgever volledig loon en wordt met een subsidie gecompenseerd voor het gebrek aan productie. De overeenkomst tussen beide regelingen is dat ze het in essentie mogelijk maken voor de werkgever alleen de kosten te dragen voor het aandeel dat de werknemer productief is.

De overige instrumenten die UWV en gemeenten ter beschikking hebben om tegemoet te komen aan werkgevers verschillen in hoofdlijnen niet van elkaar: beide kunnen proefplaatsingen en een no-riskpolis aanbieden en hebben de mogelijkheid de werkgever tegemoet te komen in het doen van nodige aanpassingen aan de werkplek.

Matching op vacatures

UWV biedt werkgevers sinds circa 2010 de dienst 'Inclusief Herontwerp' aan. Bij Inclusief Herontwerp gaat het om het *structureel* aanpassen van werkprocessen zodat er ook structureel functies voor specifieke doelgroepen ontstaan. Daarnaast maakt UWV in zijn dienstverlening, evenals gemeenten, gebruik van jobcarving.

Succesfactoren: inzet instrumenten

- **Jobcarving.** Door in de matching te focussen op de mogelijkheden van de kandidaten en daar passende functies bij te zoeken, lukt het zowel gemeenten als UWV beter dan voorheen om duurzame plaatsingen te realiseren.
- **Aanbodgericht matchen.** Deze werkwijze vergt meer tijd en persoonlijke aandacht, maar is volgens gemeenten voor veel kandidaten de enige manier om duurzaam aan het werk te kunnen.
- **Kennismaking tussen werkgevers en jongeren.** Tijdens bijeenkomsten maken werkgevers kennis met de doelgroep en kunnen jongeren zich presenteren en raken ze betrokken bij de keuze voor een werkplek die bij ze past.
- Het aantal **plaatsingsmogelijkheden** voor **jongeren** kan worden **vergroot** als UWV zijn netwerk van bedrijven en organisaties deelt met gemeenten. Een goede samenwerking tussen gemeenten en UWV op basis van onderling vertrouwen zorgt voor een sluitende aanpak, waarbij jongeren de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.
- Om te zorgen voor een naadloze overgang van school (vso of pro) naar werk, werkt het om **overgangsgesprekken in een vroeg stadium** te laten plaatsvinden. Zo kan tijdig een stagegever worden gezocht of kan de stageplaats worden omgezet in een baan. Zo wordt de kans kleiner dat zij na hun opleiding thuis komen te zitten.
- **Nauw contact tussen gemeente, jongere en werkgever.** Om continuïteit in werk te bevorderen, helpt het wanneer een gemeente nauw contact onderhoudt met zowel de jongere zelf als met de werkgever. Op die manier wordt het duidelijk als zaken niet goed lopen en kan tijdig worden geanticipeerd wanneer een contract wordt beëindigd, zodat een jongere snel weer kan worden doorbemiddeld.

Knelpunten: inzet instrumenten

- **Onrealistische verwachtingen over jongeren met arbeidsbeperking.** Soms leeft men in de veronderstelling dat jongeren die een mbo-opleiding hebben afgerond zelf wel werk vinden en zich hierin zelf kunnen redden. Veel jongeren met een arbeidsbeperking hebben echter ook na plaatsing (regulier dan wel beschermt werk), en vaak ook na twee jaar van nazorg, vaak nog extra aandacht nodig. Gebrek aan langdurige nazorg kan duurzame uitstroom in de weg zitten. Daar komt bij dat er veel uitval is in het mbo doordat een deel van de jongeren met een arbeidsbeperking een mbo-opleiding niet aankan. Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs geven vaak een negatief advies af, maar dat wordt niet opgevolgd door jongeren en hun ouders.
- **Onvoldoende geschikte stageplekken.** Scholen geven aan vaak onvoldoende geschikte stageplekken te kunnen vinden. Zij zien graag meer inzet van de gemeente om dit te realiseren.
- **Beperkte focus op kandidaten beschermt werk.** Er is een tekort aan geschikte kandidaten voor beschermt werk. Door meer te focussen op de instroom in dagbesteding kunnen mogelijk meer kandidaten gevonden worden.
- **Beperkt aanbod voor jongeren met gedragsproblemen.** In sommige gemeenten zijn signalen dat er onvoldoende passende dienstverlening beschikbaar is voor jongeren met gedragsproblemen. Er is behoefte aan intensieve, individuele begeleiding voor deze jongeren.

3.4 Conclusie

Aangezien de kwalitatieve data in het onderzoek zijn beperkingen kent, is voorzichtigheid geboden bij het trekken van conclusies. Zo is er een selectief aantal gemeenten in het onderzoek meegenomen, waarmee het kwalitatieve deel van het onderzoek geen representatief beeld schetst. Desalniettemin ontstaat op basis van de casestudy's bij negen gemeenten en bij UWV een beeld van de wijze waarop enkele middelgrote en grote gemeenten hun dienstverlening hebben georganiseerd

en van de ontwikkelingen die op dit vlak zichtbaar zijn. De hierbij gesignaleerde succesfactoren en knelpunten bieden gemeenten handvatten om hun dienstverlening te verbeteren en te optimaliseren. De resultaten van het kwalitatieve deel van het onderzoek vormen niet zonder meer een verklaring voor de uitkomsten van het kwantitatieve deel van het onderzoek, maar schetsen potentiële plausibele verklaringsrichtingen die in de toekomst verder dienen te worden getoetst.

Organisatie dienstverlening

In het algemeen valt op dat gemeenten in 2018 meer zicht hebben gekregen op de doelgroep ten opzichte van 2017. Wel is er beperkt zicht op jongeren die niet onder het vso of pro vallen en die geen bijstandsuitkering aanvragen. Om reeds bij de aanvraag van een bijstandsuitkering de doelgroep te herkennen, hebben enkele gemeenten alle medewerkers met klantcontact trainingen gegeven om niet-zichtbare beperkingen te herkennen. Gemeenten proberen steeds beter aan te sluiten op de wensen en behoeften van de nieuwe doelgroep.

Ook het aanbod van gemeentelijke dienstverlening voor de ‘nieuwe’ doelgroep wordt steeds breder. Er wordt samengewerkt met nieuwe partijen of het aanbod van bestaande partijen wordt verbreed. Dit is mogelijk omdat er nu enkele jaren ervaring is en de doelgroep in omvang toeneemt; er is meer kennis over wat er nodig is en meer massa om de dienstverlening te kunnen realiseren. Betrokkenen geven aan dat hier ook behoefte aan was: het aanbod van gemeenten was redelijk eenzijdig en soms nog te veel gebaseerd op wat het werkbedrijf standaard aanbod.

Middelgrote gemeenten werken vaker dan grote gemeenten samen met veel verschillende partijen in de regio om passende dienstverlening te kunnen bieden. Grote gemeenten ontwikkelen vaker zelf aparte teams, projecten en programma's om hun dienstverlening voor de doelgroep te verbeteren. Elke gemeente werkt samen met vso- en pro-scholen in de buurt en is betrokken bij de overgang van school naar de arbeidsmarkt.

Belangrijke knelpunten op het gebied van de organisatie van dienstverlening zijn:

- Concurrentiestrijd tussen verschillende afdelingen binnen een gemeente, wanneer meerdere afdelingen zich bezighouden met de doelgroep. Dit kan ook spelen tussen gemeenten en UWV wanneer beide een prikkel ervaren om hun ‘eigen’ jongeren te bemiddelen.
- Bij de grote gemeenten speelt dat vanwege de schaal mensen van verschillende afdelingen elkaar lang niet altijd (persoonlijk) kennen. Dit belemmert de samenwerking.
- Targets richten zich vooral op het realiseren van veel plaatsingen, niet op duurzame plaatsingen. Er is overigens zeer beperkt zicht op de duurzaamheid van plaatsingen, wat sturing op duurzaamheid nauwelijks mogelijk maakt.

De zogenoemde concurrentiestrijd is ook in eerder onderzoek gesignaleerd. Zo bleken gemeenten positiever over de samenwerking met UWV dan omgekeerd, omdat gemeenten volgens UWV te veel op hun eigen doelen gericht zouden zijn (Cuelenaere e.a., 2017). Ook blijkt uit onderzoek dat de uitdaging bestaat om de duurzaamheid van plaatsingen te vergroten. Gemeenten uitten hun twijfels over de duurzaamheid van de banen waar kandidaten met loonkostensubsidie werken, omdat kandidaten uitvielen en gemeenten nog weinig werkgevers zagen die tijdelijke contracten omzetten in vaste contracten (Cuelenaere e.a., 2017: 3). De Inspectie SZW (2018) stelde dat sturing vooral gericht is op snelle in plaats van duurzame plaatsingen. Berenschot concludeerde echter in

een onderzoek in 2017 onder werkgevers naar werknemers met een beperking dat plaatsingen relatief duurzaam bleken: “een vast contract is de meest genoemde contractvorm voor mensen uit de doelgroep: ruim 50% van de werkgevers” (Adelmeijer, e.a., 2017: 6). Dit onderzoek richtte zich in tegenstelling tot voorliggend onderzoek en de onderzoeken van Cuelenaere e.a. (2017) en de Inspectie SZW (2018) niet specifiek op jongeren met een arbeidsbeperking.

Inzet instrumenten

Belangrijke instrumenten om jonggehandicapten aan het werk te helpen zijn loondispensatie (voor Wajongers), loonkostensubsidies, jobcoaches, beschut werk, werkaanpassingen en matching. Meerdere gemeenten geven aan veel gebruik te maken van de praktijkroute en van de forfaitaire loonkostensubsidie.

Gemeenten richten zich meer dan voorheen op jobcarving. Bij jobcarving wordt gekeken naar mogelijkheden om op korte termijn een specifieke functie aan te passen aan een werkzoekende. Op het gebied van werkgeversdienstverlening valt op dat er bij gemeenten steeds meer aandacht is voor aanbodgericht matchen. Hierbij wordt naar banen gezocht die passen bij specifieke werkzoekenden, zodat de kans op een duurzame match groter is. Deze werkwijze vergt veel tijd en persoonlijke aandacht, maar is volgens gemeenten voor veel kandidaten de enige manier om duurzaam aan het werk te kunnen. UWV biedt werkgevers sinds circa 2010 de dienst ‘Inclusief Herontwerp’ aan. Bij Inclusief Herontwerp gaat het om het *structureel* aanpassen van werkprocessen zodat er ook structureel functies voor specifieke doelgroepen ontstaan. Daarnaast maakt UWV in zijn dienstverlening, evenals gemeenten, gebruik van jobcarving.

Een verschil tussen gemeenten en UWV is dat gemeenten elk hun eigen beleid over de inzet van instrumenten hebben vastgesteld, terwijl UWV gebonden is aan landelijke richtlijnen. Veel gemeenten geven aan dat zij samen met UWV het instrumentarium in de regio proberen te harmoniseren om uniforme dienstverlening te kunnen bieden.

Belangrijke knelpunten op het gebied van de inzet van instrumenten zijn:

- Onrealistische verwachtingen over jongeren met een arbeidsbeperking. Soms leven gemeenten in de veronderstelling dat jongeren die een mbo-opleiding hebben afgerond zelf wel werk vinden en zich hierin zelf kunnen redden. Veel jongeren met een arbeidsbeperking hebben echter ook na plaatsing (in regulier dan wel beschut werk), en vaak ook na twee jaar van nazorg, vaak nog extra aandacht nodig. Gebrek aan langdurige nazorg kan duurzame uitstroom in de weg zitten. Daar komt bij dat er veel uitval is in het mbo doordat een deel van de jongeren met een arbeidsbeperking een mbo-opleiding niet aankan. Vso- en pro-scholen geven vaak een negatief advies af, maar dat wordt niet opgevolgd door jongeren en hun ouders.
- Scholen geven aan vaak onvoldoende geschikte stageplekken te kunnen vinden. Hierbij geven enkele scholen aan behoefte te hebben aan meer inzet van de gemeente om dit te realiseren.
- In sommige gemeenten zijn signalen dat er onvoldoende passende dienstverlening beschikbaar is voor jongeren met gedragsproblemen. Er is behoefte aan intensieve, individuele begeleiding voor deze jongeren.

Ook Berenschot stelde in 2017 dat gratis overheidsadvies bij jobcarving een relevante voorziening is van de overheid gericht op ondersteuning van werkgevers bij het aanpassen van functies. Zij

concludeerden dat werkgevers relatief vaak op bestaande functies plaatsen c.q. weinig nieuwe functies creëren (Adelmeijer e.a., 2017). Hoewel de overheid werkgevers op dit vlak kan adviseren, is bereidheid aan de kant van de werkgever om de functie aan te passen de eerste noodzakelijke voorwaarde voor werkbehoud (Mallee e.a., 2018).

Een deel van de gesignaleerde knelpunten op het gebied van de inzet van instrumenten komt overeen met andere onderzoeken naar het aan het werk helpen en houden van jongeren met een arbeidsbeperking. Zo stelt de Inspectie SZW (2017) dat het grootste deel van de nieuwe gemeentelijke doelgroep (jongeren met arbeidsbeperkingen) zichzelf nog niet in staat acht om regulier werk te gaan verrichten. Een deel van hen ziet hier ook in de toekomst geen mogelijkheden voor. Ook uit onderzoek van Regioplan bleek dat na aanname van de jonggehandicapte werkbegeleiders nog een belangrijke rol hebben in het matchingsproces dat drie tot zes maanden kan duren en ook daarna nog onderhoud nodig heeft (Mallee e.a., 2018). De Inspectie SZW (2018) concludeerde eveneens dat er onvoldoende aandacht is voor het aan het werk houden van de jongeren. Een belangrijke oorzaak hiervan is volgens hen gelegen in het tekort aan capaciteit en gebrek aan besef van het belang van nazorg: “Jongeren worden vaak uit het oog verloren, er is onvoldoende aandacht voor arbeidsontwikkeling en bij uitval dreigen ze tussen wal en schip te raken (Inspectie SZW, 2018: 7).”

Literatuur

- Adelmeijer, M., Schenderling, P., Van Urk, F. en Ten hoor, J. (2017). Onderzoek Participatiewet bij werkgevers. Rapportage fase 2 (2017), Utrecht: Berenschot.
- Austin, P.C. (2009). Balance diagnostics for comparing the distribution of baseline covariates between treatment groups in propensity-score matched samples. *Stat Med* 28(25): 3083-3107.
- Besseling, J., Hagen, B., Andriessen, S., te Peele, A., Crone, M., Kok, L. en de Vos, E. (2007). Toename gebruik ondersteuning voor jongeren met een gezondheidsbeperking, Hoofddorp: TNO.
- Bosselaar, H., Roodnat, L. (2018). VU- Monitor jongeren met een beperking onder de Participatiewet, Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Cuelenaere, B., Van den Brink, E. en Mulder, J. (2015). Ervaringen gemeenten met Participatiewet. Rapportage eerste meting, Tilburg: Centerdata.
- Cuelenaere, B., Van den Brink, E., Mulder, J. en Kieruj, N. (2017). Ervaringen gemeenten met Participatiewet. Rapportage tweede meting, Tilburg: Centerdata.
- Deuchert, E., & Eugster, B. (2019). Income and substitution effects of a disability insurance reform. *Journal of Public Economics*, 170, 1-14.
- Deursen, Van C., Koning, P., Gomez, P.G. & Herl, C.R. (2019). Op de drempel van arbeidsongeschiktheid: De gevolgen voor werk en inkomen van wel of geen uitkering, UWV Kennisverslag 2019-1.
- Hartholt, S. (2015). Enorme ongelijkheid in studietoelagen, Binnenlands Bestuur 12 mrt 2015.
- Hartholt, S. (2016). Studenten geen weet van studietoelag, Binnenlands Bestuur, 23 aug 2016.
- Hartholt, S. en Willen, S. (2018). Verschillen in hoogte studietoelag nog steeds enorm, Binnenlands Bestuur, 6 juli 2018.
- Inspectie SZW (2017). Klantonderzoek monitor Participatiewet 2017, Den Haag: Inspectie SZW. Ministerie van Sociale Zaken.
- Inspectie SZW (2018). Aan het werk, voor hoe lang? Den Haag: Inspectie SZW. Ministerie van Sociale Zaken.
- Kok, L., Tempelman, C., Koning, P., Kroon, L. & Berden, C. (2017). Do incentives for municipalities reduce the welfare caseload? Evaluation of a welfare reform in the Netherlands, *De Economist*, 165(1), 23-42.

- Kok, L., Kroon, L., Lammers, M., Sax, M., Witkamp, A. & Stroeker, N. (2018). Jonggehandicapten onder de Participatiewet. SEO-rapport 2018-07, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Koperen, Van L., Leendertse, T. en Weidum, J. (2018). Bijzondere bijstand 2017, CBS-rapport.
- Kostol, A.R. en Mogstad, M. (2014). How financial incentives induce disability insurance recipients to return to work, *American Economic Review*, 104(2), 624-55.
- Mallee, L., Bouterse, M., Gorter, M. en Timmerman, J. (2018). Jonggehandicapten duurzaam aan het werk, Amsterdam: Regioplan.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2016). Kennisdocument beschut werk, Den Haag: Ministerie van SZW
- UWV (2011), Voor elke jongere een toekomst. De rol van de Wajong-netwerken bij een duurzame arbeidsparticipatie van jongeren met een beperking.
- UWV (2018). Rapportage beschut werk. Vierde kwartaal 2017.
- UWV (2019). Monitor arbeidsparticipatie 2018.
- Verbruggen, J., Blokland, A.A.J., en Van der Geest, V.R. (2012). Effects of employment and unemployment on serious offending in a high-risk sample of men and women from ages 18 to 32 in the Netherlands, *British Journal of Criminology*, 52(5), 845-869.
- Vuuren, Van D., Van Es, F. en Roelofs, G. (2011) Van bijstand naar Wajong, CPB Policy Brief 9.

Bijlage A Overzicht van respondenten

Den Haag	
Projectmanager vso/pro	WSP Den Haag
Projectleider	WSP Den Haag
2 senior beleidsadviseurs sociale zaken	Gemeente Den Haag
RMC-coördinator en beleidsmedewerker	Gemeente Den Haag
2 stagecoördinatoren	Praktijkschool De Einder en Inspecteur de Vriesschool (vso)
Projectleider	Gemeentelijk werkbedrijf
Adviseur	Gemeentelijk werkbedrijf
Utrecht	
Strategisch beleidsadviseur Werk & Inkomen	Gemeente Utrecht
2 medewerkers team banenafpraak	Gemeente Utrecht
Jobhunter aanpak jeugdwerkloosheid	Gemeente Utrecht
Bedrijfsadviseur WSP	Gemeente Utrecht
2 medewerkers Leerplicht/RMC	Gemeente Utrecht
2 stagecoördinatoren	STIP vso en Kranenburg Praktijkonderwijs
2 medewerkers	ROC Midden Nederland
Rotterdam	
Senior beleidsadviseur Werk & Inkomen	Gemeente Rotterdam
Beleidsadviseur W&I en Jongerenloket	Gemeente Rotterdam
Beleidsmedewerker Jongerenloket	Gemeente Rotterdam
Kwaliteitsmedewerker Jongerenloket	Gemeente Rotterdam
Jobcoach team Garantiebanen	Gemeente Rotterdam
Lid van Brede Raad 010	Op persoonlijke titel
Stagecoördinator	Schreuder College
Exit-regisseur	
Accountmanager banenafpraak	Werkgeversservicepunt Rijnmond
Medewerker samenwerking scholen	Werkgeversservicepunt Rijnmond
Amsterdam	
Accountmanager	WSP Groot-Amsterdam
Stagecoördinator	Kolom praktijkcollege Noord
Medewerker aanpak vsv	Gemeente Amsterdam
Contactpersoon pro, vso en mbo	Gemeente Amsterdam
Jongerenexpert	Pantar
3 medewerkers Jongerenpunt Noord	Gemeente Amsterdam
Delft	
Beleidsadviseur Samenleving	Gemeente Delft
Senior beleidsadviseur Participatiewet	Gemeente Delft
Coördinator vso/pro	Gemeente Delft
Businessunit manager Werk & Participatie Consultant	Werkse!
Werk & Participatie	Werkse!
Programmaregisseur aanpak VSV Haaglanden	ROC Mondriaan
Directeur	
Leerkracht en coördinator	Grotius College Praktijkschool
Coördinator arbeidstoeleiding	Grotius College Praktijkschool
	Herman Broerenschool (vso)

Smallingerland	
Beleidsadviseur Werk & Inkomen	Gemeente Smallingerland
2 werkconsulenten Arbeidsgehandicapten	Gemeente Smallingerland
Accountmanager Arbeidsgehandicapten	Gemeente Smallingerland
Beleidsmedewerker	RMC Friese Wouden
Overstapcoach	RMC Friese Wouden
Stagecoördinator	Liudger (pro)
Stage- en uitstroombegeleider	De Compagnie (pro)
Coördinerend arbeidsdeskundige	UWV

Vlaardingen	
Teammanager Activering en Instroom	Stroomopwaarts
Strategisch beleidsmedewerker	Stroomopwaarts
Projectleider	Stroomopwaarts
RMC-coördinator	RMC Maassluis, Vlaardingen en Schiedam
2 directeurs	ProNova College (pro) en Lentiz BBL Trajecten (mbo)

Weert	
Afdelingshoofd Werk, Inkomen en Zorg	Gemeente Weert
Beleidsadviseur participatie en arbeidsmarkt	Gemeente Weert
Waarnemend teamleider participatie	Gemeente Weert
Klantregisseur participatie	Gemeente Weert
Manager Werk.kom	Werk.kom
3 jobhunters Werk.kom	Werk.kom
2 medewerkers/stagecoördinatoren	Widdonckschool (vso) en Kwadrant (pro)
Toekomst & Arbeid	
Crest Suikerwerken	

UWV	
Senior beleidsadviseur	Directie Werknemersregelingen, SZW
Beleidsadviseur Wajong dienstverlening	UWV
Businessadviseur	UWV WERKbedrijf
Districtsmanager	UWV WERKbedrijf

Bijlage B Lijst van afkortingen

ABA	Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen
VO	Voortgezet onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
pro	Praktijkonderwijs
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (voortijdig schoolverlaten)
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
ROD	Regionaal Overdrachtdossier
SW	Sociale Werkvoorziening
vso	Voortgezet speciaal onderwijs
Vsv	Voortijdig schoolverlaten
WSP	Werkgeversservicepunt: regionale samenwerkingsverbanden tussen UWV, gemeenten, onderwijsinstellingen en diverse kenniscentra

Bijlage C Samenstelling analysebestand

De volgende CBS Microdatabestanden zijn gebruikt van het analysebestand dat gebruikt is voor de kwantitatieve analyse.

- AOTOTPERSOONBUS (2013, 2014). Kenmerken van uitkeringsperiodes van personen met één of meer (gelijktijdig lopende) arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (waaronder Wajong).
- BIJSTANDPERSOONSBUS (2011 t/m 2014). Kenmerken van uitkeringsperiodes van personen met een bijstandsuitkering.
- BJZAWBZTAB (2010 t/m 2014). Personen met indicaties voor zorg afgegeven door de Bureaus Jeugdzorg.
- CITOTAB (2006 t/m 2011). Kenmerken van deelnemers aan de Eindtoets Basisonderwijs van CITO.
- GBAADRESOBJECTBUS (2015). Adreskenmerken van personen die in de gemeentelijke bevolkingsregisters ingeschreven (hebben ge)staan.
- GBAHUISHOUDENSBUS (2016). Huishoudenskenmerken van in de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) ingeschreven personen.
- GBAPERSOONTAB (2015). Persoonskenmerken van alle in de GBA ingeschreven personen.
- HOOGSTEOPLTAB (2013, 2014). Hoogst behaald en hoogst gevolgd opleidingsniveau en opleidingsrichting van de bevolking in Nederland.
- INDICAWBZTAB (2009 t/m 2014). Door het CIZ afgegeven indicatie voor AWBZ-zorg.
- INSCHRWECTAB (2008 t/m 2016). Inschrijvingen van leerlingen in het speciaal onderwijs.
- KINDOUDERTAB (2015). In de GBA ingeschreven personen en hun juridische ouders.
- MEDICIJNTAB (2006 t/m 2014). Verstrekkingen van geneesmiddelen op vier posities ATC-code aan personen.
- NIETVSLGWBTAB (2015). Gemeente-, wijk- en buurtcodes van aanvullende verblijfsobjecten.
- ONDERWIJSINSCHRHTAB (2008 t/m 2016). Kenmerken van inschrijvingen in diverse onderwijssoorten.
- PROVJZTAB (2011 t/m 2014). Gebruik provinciale jeugdzorg naar vormen van jeugdzorg.
- SECMBUS. Sociaal Economische Categorie van personen in een bepaalde maand.
- SPOLISBUS (2010 t/m 2016). Banen en lonen van werknemers in Nederland.
- VERDTAB (2005 t/m 2016). Delictkenmerken van personen die door de politie zijn geregistreerd als verdachte van een misdrijf.
- VSLGWBTAB (2015). Gemeente-, wijk- en buurtcodes van een verblijfsobject.
- VSVTAB (2012 t/m 2014). Voortijdig schoolverlaters versus schoolverlaters met een startkwalificatie en personen die in het onderwijs blijven.
- WSW (2000 t/m 2014). Kenmerken van uitkeringsperiodes van personen met een indicatie voor de Wet sociale werkvoorziening.
- ZVWZORGKOSTENTAB (2009 t/m 2014). Zorgkosten van Nederlandse ingezetenen met een basisverzekering.

Ook is gebruikgemaakt van de volgende gegevens van CBS Statline en Zorgatlas.

- Kerncijfers wijken en buurten 2013 (CBS Statline). Kerncijfers over demografische en sociaal-economische kenmerken, uitgesplitst naar gemeenten, wijken en buurten.

- Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per regio (CBS Statline). Cijfers over het aantal personen met een uitkering per regio.
- Gebieden in Nederland 2014 (CBS Statline). Codes, namen en lokalisering van regionale indelingen van gemeenten 2014 per landsdeel, Provincie en COROP-gebied.
- Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen per gemeente 2013 (Zorgatlas).
- Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen per gemeente 2014 (Zorgatlas). Gegevens over het gemiddelde inkomen en het percentage lage inkomens per gemeente.

Ten slotte is gebruikgemaakt van gegevens van Atlas voor gemeenten over overlast in de buurt en ‘slechte wijken’ per gemeente.

Bijlage D Kenmerken Wajong 2014

Tabel D.1 geeft een uitgebreid overzicht van de kenmerken van de 18-jarige Wajong-instroom in 2014 ten opzichte van de 18-jarige personen die niet in de Wajong ingestroomd zijn.

Tabel D.1 Kenmerken van de 18-jarige Wajong- en niet-Wajong-instroom in 2014

Kenmerk	Wajong %	niet-Wajong %
Persoonskenmerken		
Vrouw	37,7%	48,9%
Autochtoon	75,3%	77,3%
1 ^e generatie allochtoon	6,2%	5,3%
2 ^e generatie allochtoon	18,8%	17,5%
Woonsituatie op 31 december 2013		
Thuiswonend	82,6%	96,9%
Alleenwonend	4,5%	1,7%
Wonend met partner	0,8%	0,3%
Wonend in instelling	10,8%	0,4%
Niet bekend/overig huishouden	1,2%	0,7%
(V)so gevolgd schooljaar '07/'08 – '14/'15	60,8%	2,6%
Ooit verblijf in een instelling, indien vso gevolgd	21,8%	30,1%
Indicatie vso is cluster 1/2, slechtziend/blind of slechthorend/doof (indien vso gevolgd)	4,8%	9,0%
Indicatie vso is lichamelijke handicap/langdurig ziek (indien vso gevolgd)	15,9%	19,6%
Indicatie vso is zeer moeilijk lerend (indien vso gevolgd)	42,6%	2,9%
Indicatie vso is zeer moeilijk opvoedbaar (indien vso gevolgd)	36,4%	67,5%
Geen indicatie vso bekend (indien vso gevolgd)	0,3%	1,0%
Pro gevolgd schooljaar '07/'08 – '14/'15	31,3%	2,1%
Ingeschreven op 1 oktober 2013 voor vo/mbo/HO	19,4%	86,2%
Voortijdig schoolverlater schooljaar '13/'14, indien ingeschreven op 1 oktober 2013	41,8%	4,1%
CITO gemaakt en/of bekend	17,6%	70,7%
Niveautoets gemaakt indien CITO bekend	7,4%	1,5%
Gemiddelde CITO-score, indien bekend	527	535
Hoogst behaalde opleiding is bekend	98,2%	99,0%
Hoogst behaalde opleiding is basisonderwijs	76,8%	10,6%
Hoogst behaalde opleiding is vmbo basis/kader	11,5%	22,4%
Hoogst behaalde opleiding is vmbo gemengd/theoretisch	10,7%	56,8%
Hoogst behaalde opleiding is mbo	0,6%	0,8%
Hoogst behaalde opleiding is havo/vwo	0,5%	9,4%
Hoogst behaalde opleiding is hbo/wo	0,0%	0,0%

Vervolg D.1	Wajong %	niet-Wajong %
Zorggebruik		
GGZ-zorg ontvangen in 2013	30,7%	8,3%
Specialistische GGZ-zorg ontvangen in 2013	29,5%	6,4%
Totale (gemiddelde) zorgkosten in 2013	6.831	1.167
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van CIZ tussen 2010-2013	50,2%	1,2%
Zwaarste AWBZ-indicatie van CIZ in periode 2010-2013 is verzorging/verpleging	1,6%	11,1%
Zwaarste AWBZ-indicatie van CIZ in periode 2010-2013 is begeleiding	18,7%	16,9%
Zwaarste AWBZ-indicatie van CIZ in periode 2010-2013 is behandeling	12,3%	25,4%
Zwaarste AWBZ-indicatie van CIZ in periode 2010-2013 is (kortdurend) verblijf	28,5%	15,3%
Zwaarste AWBZ-indicatie van CIZ in periode 2010-2013 is zorgzwaar-tepakket	38,9%	31,3%
Dominante grondslag CIZ-indicatie in periode 2010-2013 is somatische aandoening/handicap	88,8%	76,3%
Dominante grondslag CIZ-indicatie in periode 2010-2013 is psychische aandoening/probleem	0,0%	0,0%
Dominante grondslag CIZ-indicatie in periode 2010-2013 is verstandelijke handicap	11,2%	23,7%
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van BJZ tussen 2010-2013	15,8%	2,0%
Zwaarste AWBZ-indicatie van BJZ in periode 2010-2013 is begeleiding	34,4%	50,4%
Zwaarste AWBZ-indicatie van BJZ in periode 2010-2013 is (kortdurend) verblijf	39,5%	41,4%
Zwaarste AWBZ-indicatie van BJZ in periode 2010-2013 is zorgzwaar-tepakket	26,1%	8,2%
Tussen 2011-2013 ambulante jeugdzorg ontvangen	12,0%	3,6%
Tussen 2011-2013 dagbehandeling ontvangen	1,2%	0,2%
Tussen 2011-2013 pleegzorg ontvangen	4,2%	0,7%
Tussen 2011-2013 residentiële jeugdzorg ontvangen	7,2%	1,2%
Tussen 2011-2013 OTS ontvangen	14,0%	1,8%
Tussen 2011-2013 voogdij ontvangen	3,6%	0,3%
Tussen 2011-2013 jeugdreclassering ontvangen	7,3%	1,6%
Sociaaleconomische categorie (SEC)		
SEC op 31 dec 2013 is werknemer	0,0%	1,8%
SEC op 31 dec 2013 is uitkering/sociale voorziening	0,0%	0,0%
SEC op 31 dec 2013 is scholier/student met inkomen (incl. studiefinanciering)	12,5%	58,5%
SEC op 31 dec 2013 is scholier/student zonder inkomen	80,6%	37,8%
SEC op 31 dec 2013 is overig zonder inkomen	5,8%	1,8%
Niet gewerkt in periode 2010-2013	21,5%	9,7%
1-12 maanden gewerkt in periode 2010-2013	57,7%	37,6%
13-24 maanden gewerkt in periode 2010-2013	16,5%	33,3%
25-36 maanden gewerkt in periode 2010-2013	3,6%	16,6%
37-48 maanden gewerkt in periode 2010-2013	0,7%	2,9%

Vervolg D.1	Wajong %	niet-Wajong %
Criminaliteit		
Verdachte van misdrijf in 2013	9,0%	2,9%
Verdachte van diefstal tussen 2005-2013	13,2%	5,1%
Verdachte van vernieling tussen 2005-2013	6,0%	2,1%
Verdachte van geweldsdelict tussen 2005-2013	12,4%	4,4%
Kenmerken ouders		
Hoogst behaalde opleidingsniveau moeder is bekend	60,2%	51,1%
Hoogst behaalde opleidingsniveau moeder is basisonderwijs	27,3%	15,1%
Hoogst behaalde opleidingsniveau moeder is hbo/wo	10,7%	25,6%
Hoogst behaalde opleidingsniveau vader is bekend	48,1%	43,6%
Hoogst behaalde opleidingsniveau vader is basisonderwijs	20,6%	10,9%
Hoogst behaalde opleidingsniveau vader is hbo/wo	15,9%	34,2%
Moeder heeft bijstand ontvangen in 2013	18,5%	6,6%
Vader heeft bijstand ontvangen in 2013	7,7%	3,5%
Moeder heeft Wsw-indicatie in de periode 2000-2013	4,4%	0,6%
Vader heeft Wsw-indicatie in de periode 2000-2013	6,7%	1,3%
Aantal personen (N)	6.466	187.485

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Bijlage E Wajong 2013 vs. Wajong 2014

Voor jonggehandicapten met arbeidsvermogen was 2014 het laatste jaar dat instroom in de Wajong mogelijk was. Dit zou ervoor gezorgd kunnen hebben dat meer personen een Wajong-uitkering hebben aangevraagd in 2014 in vergelijking met de voorgaande jaren. Ook zijn de kenmerken van de Wajong-instroom in 2014 mogelijk anders dan de kenmerken van de Wajong-instroom in de jaren voor 2014. In Tabel E.1 is een aantal kenmerken van de 18-jarige Wajong-instroom in 2013 en 2014 naast elkaar gezet. Op basis hiervan kunnen geen grote verschillen ontdekt worden tussen de Wajong-instroom in 2013 en 2014.

Tabel E.1 Kenmerken van de 18-jarige Wajong-instroom in 2013 en 2014 zijn vergelijkbaar

Kenmerk	Wajong 2013 %	Wajong 2014 %
Persoonskenmerken		
Vrouw	37,3%	37,7%
Autochtoon	75,5%	75,3%
Woonsituatie op 31 december van jaar voor instroom		
Thuiswonend	80,4%	82,6%
Alleenwonend	5,2%	4,5%
Wonend met partner	0,3%	0,8%
Wonend in instelling	12,9%	10,8%
Niet bekend/overig huishouden	1,2%	1,2%
(Speciaal) onderwijs		
(V)so gevolgd schooljaar '07/'08 – '14/'15	59,9%	60,8%
Pro gevolgd schooljaar '07/'08 – '14/'15	27,3%	31,3%
Ingeschreven op 1 oktober voor vo/mbo/HO, jaar voor instroom	20,5%	19,4%
Voortijdig schoolverlater, indien ingeschreven op 1 oktober, jaar voor instroom	9,1%	8,1%
Zorggebruik		
GGZ-zorg ontvangen in, jaar voor instroom	28,7%	30,5%
Specialistische GGZ-zorg ontvangen, jaar voor instroom	27,4%	29,2%
Totale (gemiddelde) zorgkosten, jaar voor instroom	6.831	6.222
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van CIZ, vier jaren voor instroom	59,3%	50,2%
Ten minste één keer AWBZ-indicatie van BJZ, vier jaren voor instroom	15,9%	15,8%
Kenmerken ouders		
Hoogst behaalde opleidingsniveau moeder is basisonderwijs	16,7%	16,5%
Hoogst behaalde opleidingsniveau vader is basisonderwijs	9,6%	9,9%
Moeder heeft bijstand ontvangen in jaar voor instroom	17,0%	18,5%
Vader heeft bijstand ontvangen in jaar voor instroom	6,9%	7,7%
Moeder heeft Wsw-indicatie in de periode 2000-2013	4,1%	4,4%
Vader heeft Wsw-indicatie in de periode 2000-2013	7,0%	6,7%
Aantal personen (N)	6.948	6.466

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Bijlage F Selectie jonggehandicapten in 2015

De ‘selectie’ van de 18-jarigen die bij ongewijzigd beleid in 2015 in de Wajong zouden zijn ingestroomd is volgens onderstaande stappen geschied:

1. Schatten probit-model op subsample van 18-jarigen in 2014.
2. Matchen Wajongers aan personen in subsample.
3. Schatten probit-model op gehele populatie 18-jarigen in 2014.
4. Matchen Wajong-instroomers in 2014 aan 18-jarigen in 2015.
5. Correctiefactor toepassen op basis van ‘voorspelfout’.
6. T-toets op verschillen tussen voorspelde Wajong 2014 en 2015.
7. Correctie voor macro-ontwikkeling.

Hieronder volgt een uitleg van de bovenstaande stappen.

1. Schatten probit-model op subsample van 18-jarigen in 2014

De eerste twee stappen dienen als test voor de voorspelkracht van het voorspelmodel. Uit het totale analysebestand worden alle 18-jarigen in 2014 geselecteerd en vervolgens wordt het resulterende bestand in vijf ‘subsamples’ opgedeeld. Vervolgens wordt een probit-model geschat waarmee de Wajong-instroom in 2014 verklaard wordt en waarbij één subsample niet gebruikt wordt – zie Bijlage G voor meer details over het gebruikte probit-model. Met de resulterende coëfficiënten wordt voor zowel de gebruikte samples als de niet-gebruikte sample een instroomkans voorspeld. Hierdoor wordt het model ‘out-of-sample’ getest.

2. Matchen Wajongers aan personen in niet-gebruikte subsample

De Wajong-instroomers in de gebruikte samples worden vervolgens ‘gematcht’ aan personen in de niet-gebruikte sample, op basis van de voorspelde instroomkans en enkele kenmerken – uitkomstmaten in $t=0$, wel/niet vso of pro en wel/niet GGZ in jaar voor instroom. Dit komt erop neer dat er voor de Wajong-instroom uit de gebruikte samples in de niet-gebruikte subsample personen gezocht worden die vergelijkbaar zijn qua instroomkans en de genoemde kenmerken. Dit resulteert voor de personen in de niet-gebruikte subsample in een gewicht tussen nul en één. Hoe meer iemand vergelijkbaar is met één of meerdere Wajong-instroomers hoe hoger dit gewicht. De percentages in de hoofdtekst zijn gemiddelden, gewogen op basis van deze gewichten. Stappen 1 en 2 worden vijf keer herhaald waarbij steeds één subsample wordt gebruikt om op te ‘matchen’. Aangezien het voor iedereen in 2014 bekend is of degene is ingestroomd in de Wajong kan gecontroleerd worden hoe goed de match is. Dit kan worden uitgedrukt in de ‘true positive rate’ (TPR), waarbij d_i een indicator is die 1 is als de persoon in 2014 in de Wajong is ingestroomd en 0 als de persoon niet is ingestroomd.

$$TPR = \frac{\sum_i \text{gewicht}_i \times d_i}{\sum_i \text{gewicht}_i}$$

Verschillende modelconfiguraties zijn geprobeerd waarbij uiteindelijk het model is gekozen met de hoogste TPR. Dit is het model zoals weergegeven in Bijlage G.

3. Schatten probit-model op gehele populatie 18-jarigen in 2014

Nadat de keuze voor het beste model is gemaakt op basis van stappen 1 en 2, wordt het model geschat voor de gehele 18-jarige populatie in 2014. De resulterende coëfficiënten worden gebruikt om voor alle 18-jarigen in 2015 een kans te voorspellen om in 2015 in de Wajong in te stromen (als het beleid ongewijzigd zou zijn).

4. Matchen Wajong-instromers in 2014 aan 18-jarigen in 2015

Op basis van de instroomkans en dezelfde kenmerken als genoemd in stap 2 worden de personen die in 2014 in de Wajong ingestroomd zijn, gematcht aan vergelijkbare personen in 2015. Dit resulteert voor alle 18-jarigen in 2015 in een gewicht. De percentages voor de jonggehandicapten in 2015 in dit rapport zijn gemiddelden van de 18-jarigen in 2015, gewogen aan de hand van deze gewichten.

5. Correctiefactor toepassen op basis van ‘voorspelfout’

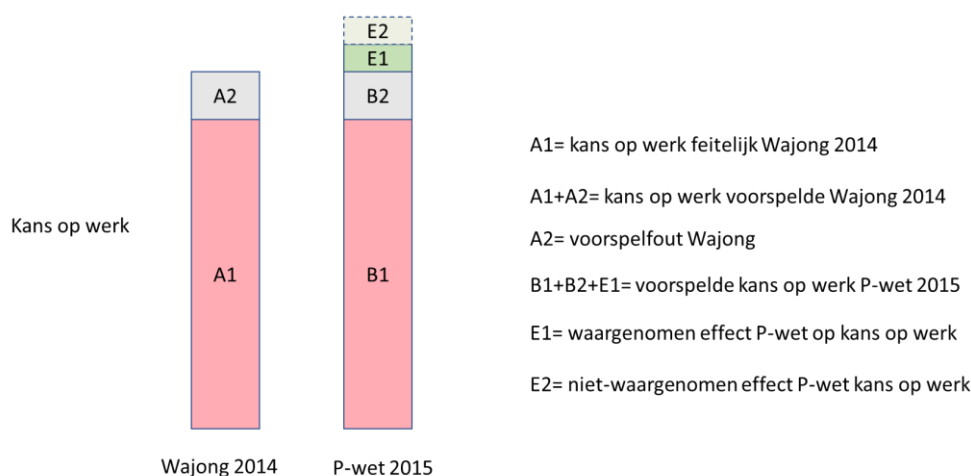
Ongeveer 56 procent van de voorspelde Wajong 2014 instroom zijn daadwerkelijk personen die de Wajong zijn ingestroomd in 2014. De overige 44 procent veroorzaakt ruis in de uitkomsten. Deze overige 44 procent zijn de ‘betere’ gevallen en hebben daarom vaker een baan op 18-, 19- of 20-jarige leeftijd ($t=1$ t/m $t=3$).¹⁶ Dat betekent dat de baankans van de *voorspelde Wajong 2014* in $t=1$ t/m $t=3$ hoger is dan de baankans van de *feitelijke Wajong 2014* in $t=1$ t/m $t=3$. In Figuur F.1 is de voorspelfout weergegeven als blokje A2. De ‘voorspelfout’ in $t=1$ (resp. $t=2$ en $t=3$) is precies dit verschil in baankans tussen de feitelijke Wajong-instroom in 2014 en de voorspelde Wajong-instroom in 2014 in $t=1$ (resp. $t=2$ en $t=3$). De voorspelfout wordt als correctiefactor afgetrokken van de baankans van de *voorspelde* jonggehandicapten onder de Participatiewet, omdat het effect van de Participatiewet anders wordt overschat. De baankans van de voorspelde Wajong 2014 in $t=1$ t/m $t=3$ is immers hoger dan de baankans van de feitelijke Wajong 2014. Hier moeten we dus voor corrigeren als we het effect van de Participatiewet willen meten. De resulterende baankansen zijn in de tabellen in Bijlage I weergegeven onder de kop “jonggehandicapten in 2015”.¹⁷ De impliciete aanname bij deze correctie is dat de voorspelfout voor de voorspelde jonggehandicapten in 2015 gelijk is aan de voorspelfout voor de voorspelde Wajong 2014 (dus $A2=B2$ in figuur F.1).

Het verschil tussen de uitkomstmaten voor de voorspelde jonggehandicapten 2015 ($B1+B2+E1$) en de voorspelde Wajong 2014 ($A1+A2$) vormt een onderschatting van het werkelijke effect van de Participatiewet, omdat het alleen wordt veroorzaakt door de 56 procent die goed voorspeld wordt. In Figuur F.1 is dit effect weergegeven als E1. Voor de overige 44 procent zien we geen effect van de Participatiewet, omdat dit geen ‘echte’ Wajong-instroom 2015 is. In de figuur is dit effect weergegeven als E2. Stel dat de ‘echte’ 44 procent Wajong-instroom hetzelfde effect van de Participatiewet heeft als het gemeten effect voor de 56 procent Wajong-instroom, dan is het totale effect ($E1+E2$) van de Participatiewet $E1/0,56$, oftewel $E1*1,79$. Deze correctie is alleen toegepast op de baankansen (na de correctie voor de macro-ontwikkeling) en op de kansen op bijstand omdat we voor deze uitkomstmaten een trendcorrectie kunnen toepassen. Daardoor weten we dat het gemeten effect (na correctie voor de trend) toe te rekenen is aan de Participatiewet.

¹⁶ Voor de baankans op 18-jarige leeftijd is in stap 1 t/m 4 al gecorrigeerd. In de matchingsprocedure kan niet direct worden gecontroleerd voor de baankans op 19-jarige leeftijd, omdat dit een uitkomstmaat is.

¹⁷ Overall waar ‘baankans’ staat, kan ook worden gelezen: kans op uitkering, onderwijs, woonsituatie, contact met justitie. De correctiefactor is per uitkomstmaat berekend en toegepast.

Figuur F.1 Effect Participatiewet is voorspelde kans op werk Participatiewet 2015 minus voorspelde kans op werk Wajong plus niet waargenomen effect fout voorspelde Wajong (E2)

In formule wordt de voorspelde kans onder de Participatiewet als volgt berekend:

$$\text{correct voersp. Pwet}_{2015} = \text{feitelijke Wajong 2014} + \frac{\text{voersp. Pwet}_{2015} - \text{voersp. Wajong}_{2014}}{56\%}$$

De laatste term is het effect van de P-wet.

6. T-toets op verschillen tussen voorspelde Wajong 2014 en 2015

Om de significantie van de geobserveerde verschillen tussen de feitelijke Wajong 2014 en de jonggehandicapten in 2015 te bepalen, is een T-toets gebruikt. Deze toetst de verschillen tussen de *voorspelde Wajong 2014* en de *voorspelde Wajong 2015* op significantie.

7. Correctie voor macro-ontwikkeling

Het onderzoek vergelijkt uitkomsten in december 2014 (2015, 2016) van 18-jarigen die in 2014 instromen in de Wajong, met uitkomsten een jaar later van jonggehandicapten die bij ongewijzigd beleid in 2015 in de Wajong zouden zijn ingestroomd. Niet alleen het beleid, maar ook het meetmoment verschilt dus tussen de twee groepen. Een periode van toenemende hoogconjunctuur kan daarom resulteren in een hogere baankans voor de 2015-groep. Daarom worden effecten gecorrigeerd voor macro-economische ontwikkelingen – zie ook Box 2.1 in de hoofdtekst. De impliciete aanname bij deze correctie is dat het conjunctuureffect voor alle 18-jarigen (Wajongers en niet-Wajongers) hetzelfde is.

Bijlage G Kenmerken in het voorspelmodel

Instroom in de Wajong in 2014 is voorspeld op basis van een probit. Hieronder volgt een overzicht van de kenmerken in het model en de resulterende coëfficiënten en p-waarden.

Tabel G.1 Overzicht van de variabelen in het probit-model

Kenmerk	Coëfficiënt	Standaard-fout	P-waarde
Vrouw	0,0254	0,0220	0,25
Migratieachtergrond is Antilliaans	-0,0246	0,0660	0,71
Thuisituatie			
Thuisituatie onbekend (referentie)	-	-	-
Woont in instelling, jaar voor mogelijke instroom	-0,1803	0,1409	0,20
Woont thuis, jaar voor mogelijke instroom	-0,0659	0,1058	0,53
Woont samen, jaar voor mogelijke instroom	0,0716	0,1481	0,63
Woont alleen, jaar voor mogelijke instroom	-0,0741	0,1140	0,52
Onderwijs			
Voortgezet speciaal onderwijs (vso) gevolgd tussen schooljaar '07/'08 en '14/'15	1,1443	0,0498	0,00
Ooit verblijf in een instelling – indien (v)so	-0,1899	0,0418	0,00
Indicatie moeilijk lerend – indien (v)so	1,0880	0,0605	0,00
Indicatie moeilijk opvoedbaar – indien (v)so	-0,2744	0,0416	0,00
Praktijkonderwijs gevolgd tussen schooljaar '07/'08 en '14/'15	0,7540	0,0529	0,00
Ingeschreven voor hoger onderwijs in oktober van jaar voor instroom	-0,7633	0,3465	0,03
Ingeschreven voor mbo in oktober van jaar voor instroom	-0,6241	0,0408	0,00
Ingeschreven voor volwasseneneducatie in oktober van jaar voor instroom	-0,6320	0,1020	0,00
Ingeschreven voor voortgezet onderwijs in oktober van jaar voor instroom	-0,8233	0,0431	0,00
Ingeschreven voor praktijkonderwijs in oktober van jaar voor instroom	0,6243	0,0551	0,00
Ingeschreven voor (v)so in oktober van jaar voor instroom	0,2588	0,0438	0,00
Voortijdig schoolverlater in het lopende schooljaar ('13/'14)	0,8343	0,0336	0,00
Geen CITO-score bekend	0,2637	0,0276	0,00
CITO-score van 523 of lager	0,0798	0,0388	0,04
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is mbo 2 of mbo 3	-0,1427	0,0392	0,00
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is mbo 4	-0,2727	0,0475	0,00
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is havo/vwo	-0,2512	0,0402	0,00
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is wo	-0,4147	0,3329	0,21

Vervolg G.1	Coëfficiënt	Standaard- fout	P-waarde
Ouders			
Voornaamste inkomensbron moeder in jaar voor instroom is een uitkering	0,0875	0,0306	0,00
Eén of beide ouders hebben een Wsw-indicatie gehad in de periode 2000-2013	0,1481	0,0415	0,00
Zorg			
GGZ-zorg ontvangen in het jaar voor instroom	0,0805	0,0744	0,28
Specialistische GGZ-zorg ontvangen in het jaar voor instroom	0,0880	0,0754	0,24
Minstens één keer GGZ-zorg ontvangen in de vier jaar voor instroom	0,2167	0,0261	0,00
Totale zorgkosten in jaar voor instroom € 5.000 of meer	0,4213	0,0353	0,00
Totale zorgkosten in jaar voor instroom € 15.000 of meer	0,3147	0,0506	0,00
Zorgkosten onbekend	-0,2537	0,0985	0,01
Medicijnen voor psychose en/of bipolaire stoornis in jaar voor instroom	0,4479	0,0652	0,00
Medicijnen voor ADHD in jaar voor instroom	-0,0483	0,0503	0,34
Medicijnen voor epileptica in jaar voor instroom	0,4586	0,1406	0,00
Medicijnen uit vier tot acht hoofdgroepen in jaar voor instroom	0,2367	0,0318	0,00
Medicijnen uit acht of meer hoofdgroepen in jaar voor instroom	0,7962	0,1384	0,00
AWBZ-indicatie van CIZ in jaar voor instroom	0,4480	0,0451	0,00
Indicatie voor begeleiding indien AWBZ-indicatie van CIZ	0,3021	0,0592	0,00
Indicatie voor verblijf indien AWBZ-indicatie van CIZ	0,2846	0,0792	0,00
In jaar voor instroom meer dan tien uur per week AWBZ-zorg ontvangen	0,4050	0,0803	0,00
In jaar voor instroom meer dan tien uur per week AWBZ-zorg ontvangen en thuiswonend	-0,0596	0,0941	0,53
Op enig moment AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom	1,0112	0,0391	0,00
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en pro gevolgd tussen '07/'08 en '14/'15	-0,7611	0,0534	0,00
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en vso gevolgd tussen '07/'08 en '14/'15	-0,6808	0,0488	0,00
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en wonend in instelling jaar voor instroom	0,4107	0,1108	0,00
Indicatie voor pleegzorg gehad in de drie jaar voor instroom	0,1744	0,0576	0,00
Werk			
Geen (bij)baan gehad in de vier jaar voor instroom	0,3114	0,0358	0,00
In maximaal één jaar gewerkt in de vier jaar voor instroom	0,1515	0,0312	0,00
Heeft een baan in december van het jaar voor instroom	-0,2991	0,0300	0,00
Heeft een fulltimebaan in december van het jaar voor instroom	-0,1678	0,0780	0,03
Criminaliteit			
Als verdachte voor een geweldsdelict aangemerkt in de negen jaar voor instroom	-0,1263	0,0355	0,00
Als verdachte voor een diefstal aangemerkt in de negen jaar voor instroom	-0,1397	0,0342	0,00
Als verdachte voor een delict aangemerkt in het jaar voor instroom	0,0386	0,0422	0,36

Vervolg G.1	Coëfficiënt	Standaard- fout	P-waarde
Woonplaats			
Het percentage laagopgeleide beroepsbevolking in de gemeente	0,7932	0,2800	0,01
Het percentage personen met een Wajong-uitkering in de gemeente	-3,3001	2,5967	0,20
Gemeentelijke kenmerken onbekend	-0,6437	0,2457	0,01
Woont in arbeidsmarktregio Friesland en omgeving, jaar voor instroom	0,0454	0,0614	0,46
Woont in arbeidsmarktregio Drenthe, jaar voor instroom	-0,3953	0,0885	0,00
Woont in arbeidsmarktregio IJsselvechtstreek, jaar voor instroom	-0,1130	0,0684	0,10
Woont in arbeidsmarktregio Twente, jaar voor instroom	-0,0435	0,0636	0,49
Woont in arbeidsmarktregio Stedendriehoek NW-Veluwe, jaar voor instroom	-0,2879	0,0641	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Midden-Gelderland, jaar voor instroom	0,1362	0,0668	0,04
Woont in arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, jaar voor instroom	-0,1212	0,0834	0,15
Woont in arbeidsmarktregio Achterhoek, jaar voor instroom	-0,1225	0,0772	0,11
Woont in arbeidsmarktregio Rivierenland, jaar voor instroom	-0,3622	0,1055	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Flevoland, jaar voor instroom	-0,7117	0,0800	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Gooi en Vechtstreek, jaar voor instroom	-0,4333	0,1138	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Midden-Utrecht, jaar voor instroom	-0,3494	0,0717	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Amersfoort, jaar voor instroom	-0,5218	0,0952	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord, jaar voor instroom	0,0251	0,0616	0,68
Woont in arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland, jaar voor instroom	-0,3293	0,0871	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Zaanstreek/Waterland, jaar voor instroom	-0,1862	0,0796	0,02
Woont in arbeidsmarktregio Groot Amsterdam, jaar voor instroom	-0,3700	0,0704	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Holland Rijnland, jaar voor instroom	-0,3593	0,0809	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Midden-Holland, jaar voor instroom	-0,2041	0,0965	0,03
Woont in arbeidsmarktregio Haaglanden, jaar voor instroom	-0,1110	0,0655	0,09
Woont in arbeidsmarktregio Rijnmond, jaar voor instroom	-0,2166	0,0590	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Drechtsteden, jaar voor instroom	0,0535	0,0829	0,52
Woont in arbeidsmarktregio Zeeland, jaar voor instroom	-0,5207	0,0887	0,00
Woont in arbeidsmarktregio West-Brabant, jaar voor instroom	-0,3475	0,0709	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Midden-Brabant, jaar voor instroom	-0,5856	0,0867	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant, jaar voor instroom	-0,2290	0,0676	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant, jaar voor instroom	-0,5101	0,0817	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Noord-Limburg, jaar voor instroom	-0,0456	0,0850	0,59
Woont in arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, jaar voor instroom	-0,1233	0,0638	0,05
Woont in arbeidsmarktregio Food Valley, jaar voor instroom	-0,1875	0,0906	0,04
Woont in arbeidsmarktregio Helmond-De Peel, jaar voor instroom	-0,4560	0,0920	0,00
Woont in arbeidsmarktregio Midden-Limburg, jaar voor instroom	-0,2335	0,0967	0,02
Woont in arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal, jaar voor instroom	-0,1589	0,0858	0,06
Woont in arbeidsmarktregio Gorinchem, jaar voor instroom	-0,2177	0,1224	0,08
Constante	-2,2826	0,1609	0,00

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Bijlage H Kwaliteit van de match

De kwaliteit van de match kan worden weergegeven door te kijken in hoeverre er nog verschillen zijn in kenmerken tussen feitelijke Wajong 2014 en de (voorspelde) jonggehandicapten 2015, nadat de matchingsprocedure heeft plaatsgevonden. De maatstaf die gebruikt wordt om het verschil in een kenmerk tussen de Wajong 2014 en jonggehandicapten 2015 weer te geven is het gestandaardiseerde verschil in procenten. Bijvoorbeeld: vóór matching heeft zestig procent van de Wajong 2014 vso gevolgd; van de 18-jarigen in 2015 is dit 4,2 procent. Door dit verschil te delen door de wortel van de gemiddelde variantie in de twee groepen, resulteert het gestandaardiseerde verschil: 145,6 procent. Na matching heeft in beide groepen zestig procent vso gevolgd. Het gestandaardiseerde verschil is 0,1 procent. Een gestandaardiseerd verschil van minder dan tien procent wordt vaak gezien als verwaarloosbaar (zie Austin, 2009 en de referenties in dat artikel). Voor een goede match dienen daarom de gestandaardiseerde verschillen op alle kenmerken kleiner te zijn dan tien procent. Onderstaande tabel laat zien dat aan deze voorwaarde is voldaan.

Tabel H.1 Na matching geen noemenswaardige verschillen meer tussen feitelijke Wajong 2014 en voorspelde Wajong 2015

	Gestandaardiseerd verschil voor mat- ching	Gestandaardiseerd verschil na matching
Kenmerken opgenomen in het voorspelmodel		
Woont in instelling, jaar voor mogelijke instroom	44,5%	0,0%
Woont thuis, jaar voor mogelijke instroom	-47,6%	-0,2%
Woont samen, jaar voor mogelijke instroom	7,0%	0,4%
Woont alleen, jaar voor mogelijke instroom	15,3%	0,1%
Vrouw	-23,1%	-0,9%
Migratieachtergrond is Antilliaans	9,6%	1,1%
Voortgezet speciaal onderwijs (vso) gevolgd tussen schooljaar '07/'08 en '14/'15	145,6%	0,2%
Ooit verblijf in een instelling – indien (v)so	47,8%	-1,1%
Indicatie moeilijk lerend – indien (v)so	78,9%	-2,8%
Indicatie moeilijk opvoedbaar – indien (v)so	63,1%	4,9%
Praktijkonderwijs gevolgd tussen schooljaar '07/'08 en '14/'15	80,8%	0,4%
Ingeschreven voor hoger onderwijs in oktober van jaar voor instroom	-39,1%	0,0%
Ingeschreven voor mbo in oktober van jaar voor instroom	-65,6%	-0,7%
Ingeschreven voor volwasseneneducatie in oktober van jaar voor instroom	-5,5%	0,0%
Ingeschreven voor voortgezet onderwijs in oktober van jaar voor instroom	-91,9%	0,2%
Ingeschreven voor praktijkonderwijs in oktober van jaar voor instroom	71,7%	0,3%
Ingeschreven voor (v)so in oktober van jaar voor instroom	123,4%	0,1%
Voortijdig schoolverlater in het lopende schooljaar ('13/'14)	19,7%	2,2%

Vervolg H.1	Gestandaardiseerd verschil voor mat- ching	Gestandaardiseerd verschil na matching
Geen CITO-score bekend	116,8%	1,3%
CITO-score van 523 of lager	-7,4%	0,5%
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is mbo 2 of mbo 3	-33,2%	-1,9%
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is mbo 4	-60,4%	-0,3%
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is havo/vwo	-82,8%	2,5%
Hoogst gevolgde onderwijsniveau is wo	-38,9%	0,3%
Voornaamste inkomensbron moeder in jaar voor instroom is een uitkering	13,7%	0,4%
Eén of beide ouders hebben een Wsw-indicatie gehad in de periode 2000-2013	33,1%	2,3%
GGZ-zorg ontvangen in het jaar voor instroom	60,8%	0,7%
Specialistische GGZ-zorg ontvangen in het jaar voor instroom	64,5%	2,3%
Minstens één keer GGZ-zorg ontvangen in de vier jaar voor instroom	68,4%	-5,0%
Totale zorgkosten in jaar voor instroom € 5.000 of meer	55,7%	4,8%
Totale zorgkosten in jaar voor instroom € 15.000 of meer	37,6%	6,9%
Zorgkosten onbekend	4,0%	1,0%
Medicijnen voor psychose en/of bipolaire stoornis in jaar voor instroom	26,9%	3,2%
Medicijnen voor ADHD in jaar voor instroom	11,6%	-0,1%
Medicijnen voor epileptica in jaar voor instroom	13,9%	-0,3%
Medicijnen uit vier tot acht hoofdgroepen in jaar voor instroom	20,2%	0,6%
Medicijnen uit acht of meer hoofdgroepen in jaar voor instroom	9,6%	4,7%
AWBZ-indicatie van CIZ in jaar voor instroom	117,9%	5,3%
Indicatie voor begeleiding indien AWBZ-indicatie van CIZ	52,3%	-2,0%
Indicatie voor verblijf indien AWBZ-indicatie van CIZ	41,5%	9,9%
In jaar voor instroom meer dan tien uur per week AWBZ-zorg ontvangen	38,4%	0,0%
In jaar voor instroom meer dan tien uur per week AWBZ-zorg ontvangen en thuiswonend	28,9%	-2,2%
Op enig moment AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom	154,8%	2,6%
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en pro gevolgd tussen '07/'08 en '14/'15	56,3%	3,0%
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en vso gevolgd tussen '07/'08 en '14/'15	115,5%	2,3%
AWBZ-indicatie in de vier jaar voor instroom en wonend in instelling jaar voor instroom	43,6%	0,0%
Geen (bij)baan gehad in de vier jaar voor instroom	98,0%	-2,9%
In maximaal één jaar gewerkt in de vier jaar voor instroom	-17,8%	0,4%
Heeft een baan in december van het jaar voor instroom	-103,1%	1,1%
Heeft een fulltimebaan in december van het jaar voor instroom	-20,8%	0,1%
Als verdachte voor een geweldsdelict aangemerkt in de negen jaar voor instroom	30,5%	2,7%
Als verdachte voor een diefstal aangemerkt in de negen jaar voor instroom	29,3%	2,0%
Als verdachte voor een delict aangemerkt in het jaar voor instroom	25,6%	0,5%
Het percentage laagopgeleide beroepsbevolking in de gemeente	6,4%	1,5%
Het percentage personen met een Wajong-uitkering in de gemeente	21,6%	1,5%

Vervolg H.1	Gestandaardiseerd verschil voor mat- ching	Gestandaardiseerd verschil na matching
Uitkomstmaten in het jaar voor instroom (t=0), niet opgenomen in het voorspelmodel		
Volgt onderwijs op 1 oktober	-16,6%	-0,4%
Heeft flexwerk in december	-51,9%	0,7%
Heeft een contract voor bepaalde tijd in december	-83,6%	0,8%
Heeft een deeltijd baan in december	-96,1%	1,1%
Heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering in december	3,2%	0,0%
Heeft een WW-uitkering in december	1,1%	0,0%
Heeft een bijstandsuitkering in december	3,3%	0,0%

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Bijlage I Tabellen uitkomstmaten

Werk

Tabel I.1 toont voor de Wajongers die instromen in 2014 (eerste kolom) het aandeel met een baan in $t=1$, $t=2$ en $t=3$. Kolom 2 geeft het verschil in baankans weer met de jonggehandicapten onder de Participatiewet. De groep jonggehandicapten in 2015 is geselecteerd middels een matchingsprocedure gebaseerd op het voorspelmodel uit Bijlage G. Na correctie voor de voorspelfout en de macro-ontwikkeling (Box 2.1), resulteert het grijs gearceerde beleidseffect.

Tabel I.1 Positief effect op percentage arbeidsgehandicapten met een baan, indien gecorrigeerd voor macro-ontwikkelingen

	t=1 (eind 2014/2015)				t=2 (eind 2015/2016)				t=3 (eind 2016/2017)			
	Wajong 2014	Ver-schil Wajong 2014 en Pwet 2015	Macro-ontwik-keling	Effect P-wet	Wajong 2014	Ver-schil Wajong 2014 en Pwet 2015	Macro-ontwik-keling	Effect P-wet	Wajong 2014	Ver-schil Wajong 2014 en Pwet 2015	Macro-ontwik-keling	Effect P-wet
Heeft een baan in december, waarvan:	17,7%	1,5%	0,6%	1,7%	22,0%	5,0%	1,7%	6,0%	26,4%	6,7%	1,6%	9,0%
Geen flex-werk	14,1%	0,5%	0,1%	0,7%	17,6%	2,5%	1,0%	2,6%	20,3%	3,7%	-0,9%	8,2%
Flexwerk	3,5%	1,1%	0,5%	1,0%	4,3%	2,5%	0,7%	3,4%	6,1%	3,0%	2,5%	0,8%
Contract voor bepaalde tijd	15,0%	2,0%	2,8%	-1,4%	18,7%	4,7%	2,1%	4,6%	20,5%	6,2%	2,0%	7,5%
Contract voor onbepaalde tijd	2,6%	-0,4%	-2,2%	3,2%	3,3%	0,3%	-0,5%	1,4%	5,8%	0,5%	-0,3%	1,6%
Voltijdbaan	3,4%	0,1%	0,3%	-0,3%	5,0%	0,1%	0,2%	-0,1%	6,4%	1,1%	0,6%	0,8%
Deeltijdbaan	14,3%	1,4%	0,3%	2,0%	17,0%	4,9%	1,5%	6,1%	20,0%	5,6%	1,0%	8,2%

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

Toelichting: Het beleidseffect is het verschil tussen de voorspelde Wajong 2014 en de voorspelde P-wet 2015 minus de macro-ontwikkeling maal een factor 1,79 om te corrigeren voor de voorspelfout, zie Bijlage F, punt 5.

Tabel I.2 toont voor de Wajongers die instromen in 2014 (eerste kolom) en de jonggehandicapten in 2015 (tweede kolom) het aandeel met een baan in $t=0$, $t=1$, $t=2$ en $t=3$ na correctie voor de voorspelfout en de macro-ontwikkeling (Box 2.1). Figuur 2.2 is gebaseerd op Tabel I.1.

Tabel I.2 Nieuwe doelgroep werkt met name twee jaar na instroom meer dan de 'oude' Wajong

	t=0 (eind 2013/2014)		t=1 (eind 2014/2015)		t=2 (eind 2015/2016)		t=3 (eind 2016/2017)	
	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015
Heeft een baan in december, waarvan:	12,9%	12,9%	17,7%	19,4%***	22,0%	28,0%***	26,4%	35,4%***
Geen flexwerk	9,0%	9,0%	14,1%	14,8%***	17,6%	20,2%***	20,3%	28,5%***
Flexwerk	3,9%	3,9%	3,5%	4,6%***	4,3%	7,7%***	6,1%	6,9%***
Contract voor bepaalde tijd	10,3%	10,2%	15,0%	13,6%***	18,7%	23,2%***	20,5%	28,0%***
Contract voor onbepaalde tijd	2,7%	2,7%	2,6%	5,8%***	3,3%	4,7%***	5,8%	7,4%***
Voltijdbaan	0,7%	0,7%	3,4%	3,1%*	5,0%	4,9%	6,4%	7,2%***
Deeltijdbaan	12,2%	12,2%	14,3%	16,3%***	17,0%	23,0%***	20,0%	28,2%***

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.
*** verschillen significant op 1%-niveau.

Criminaliteit

Figuur 2.3 is gebaseerd op Tabel I.3

Tabel I.3 Nieuwe doelgroep minder in contact met justitie, twee jaar na instroom

	t=0 (eind 2013/2014)		t=1 (eind 2014/2015)		t=2 (eind 2015/2016)		t=3 (eind 2016/2017)	
	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015
Als verdachte aangemerkt	9,0%	9,0%	8,1%	7,5%***	8,0%	6,9%***	6,9%	5,9%***

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.
*** verschillen significant op 1%-niveau.

Woonsituatie

Figuur 2.4 is gebaseerd op Tabel I.4.

Tabel I.4 Weinig verschil in woonsituatie 'oude' en 'nieuwe' Wajong

	t=0 (eind 2013/2014)		t=1 (eind 2014/2015)		t=2 (eind 2015/2016)		t=3 (eind 2016/2017)	
	Wajong 2014	Jongge- handi- capten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handi- capten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handi- capten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handi- capten in 2015
Woont in een instelling	10,8%	10,8%	10,4%	11,5%***	12,2%	13,7%***	14,0%	14,6%***
Woont thuis	82,6%	82,6%	76,8%	76,3%***	70,9%	70,4%***	64,7%	64,9%
Woont samen	0,8%	0,8%	2,3%	2,0%***	3,3%	2,9%***	4,8%	4,8%
Woont alleen	4,5%	4,6%	9,1%	8,0%***	11,9%	10,9%***	14,1%	13,1%***
Woonsituatie onbekend/overig	1,2%	1,2%	1,4%	2,1%***	1,7%	2,2%***	2,4%	2,7%***

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

*** verschillen significant op 1%-niveau; * verschillen significant op 10%-niveau.

Onderwijs

Figuur 2.5 en Figuur 2.6 zijn gebaseerd op de cijfers in Tabel I.5.

Tabel I.5 De nieuwe doelgroep stroomt sneller uit het speciaal onderwijs en vaker in het mbo

	t=0 (eind 2013/2014)		t=1 (eind 2014/2015)		t=2 (eind 2015/2016)		t=3 (eind 2016/2017)	
	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015	Wajong 2014	Jongge- handicap- ten in 2015
Volgt onderwijs op 1 oktober, waarvan:	92,8%	92,8%	59,3%	61,4%***	33,9%	33,7%	18,1%	19,9%***
Speciaal onderwijs	48,3%	48,3%	32,5%	32,4%	15,6%	14,3%***	1,9%	1,8%***
Praktijkonderwijs	25,3%	25,3%	9,3%	9,9%***	0,7%	0,9%***	0,0%	0,0%***
hbo/wo	0,2%	0,2%	0,9%	0,6%***	1,6%	1,3%***	2,1%	2,0%
mbo	15,5%	15,5%	16,2%	17,4%***	15,4%	16,5%***	13,4%	15,4%***
Volwassenen-educatie	0,5%	0,5%	0,8%	1,1%***	0,9%	1,0%**	0,8%	0,8%
Voortgezet onderwijs	4,8%	4,8%	1,4%	1,4%	0,3%	0,3%***	0,0%	0,0%***

Bron: CBS Microdata. Bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek.

*** verschillen significant op 1%-niveau; * verschillen significant op 10%-niveau.

Bijlage J Begeleidingscommissie

Antoinette de Ruijter	Gemeente Amsterdam
Brigitte Koopmans	Gemeente Rotterdam
Peter van Leeuwen	LCR
Maroesjka Versantvoort	SCP
Klarita Sadiraj	SCP
Kim Hermans	SZW
Mirthe Tanis	SZW
Margreet Stoutjesdijk	UWV

seo economisch onderzoek

Roetersstraat 29 . 1018 WB Amsterdam . T (+31) 20 525 16 30 . F (+31) 20 525 16 86 . www.seo.nl